

Mulțumesc!

Vintul răscolitor și cald al acestor zile, vintul acesta cu gust de Mediterană legănată de somptuoase magnolii, cu amărăciuni verzi de Atlantic, cu dulceață de omăt nordic topit, ne face, spunea un poet, să vedem primăvara — într-o anumite zi a ei, care-i subliniază incandescența — altfel, cu totul altfel, de fapt în singurul fel în care ea ar trebui văzută, înțeleasă și iubită: ca pe un cast și continuu fenomen planetar. Ne face, cu alte cuvinte, să aliniem ghioceii noștri pe sfoara latitudinilor, pe fusuri orare, într-un perpetuu, înalt și suav răsărit de flori, închinat acestei zile. Și să observăm, măcar în această zi, că ea, primăvara, este de genul feminin, ca și omenirea și ca și pacea.

E 8 Martie, ziua femeilor lumii, zi a tandreței și a gingășiei, fericită secundă astrală în care soarele sărută mina femeii, în care noi am depus un buchet de flori.

Lumea, de la o vreme, se pare că nu prea mai are totuși timp de flori. Ziua aceasta de martie, încărcată de toată radioactivitatea luminii care se naște, își face de cap mai mult singură. Vinturi fără frontiere străbat continentele, subțiază zăpezile, mătură Alpii, dezvelesc Carpații, scutură de neguri Pirineii, înfloresc potecile lumii. Este deci totuși ora, spunea același poet, cind ghioceii Nisei devin contemporani cu motoceii de salcie din bălțile Dunării, este deci totuși o oră a florilor, care se înfrățesc sub semnul unui simbol. Lumea nu prea mai are timp de flori, dar măcar în această zi ea trebuie să le vadă, să le culeagă, să le ofere.

Ce-i oferim femeii în această zi? Ce punem lângă buchetul de flori luminos și cast, dar efemer ca și ziua, ca și această ireversibilă clipă pe care imprimăm amprente digitale ale unui sentiment ce, abia înflorit, expiră, scuturându-și petalele, de fapt strivindu-le sub noianul unor preocupări, griji și treburi ce ne absorb, de ni se par mai absorbante și mai importante ca orice?

Aici, la noi, la Dunăre și Carpați, ziua ei, a femeii, nu-i doar o zi, sint zilele, unile, anii, epoca unei societăți care o înconjoară cu prețuire, cu ocrotire, cu dragoste și cu drepturi, mai ales cu drepturi, desigur și cu datorii, mai ales cu datorii. Ea este o mare, o redevabilă forță a societății noastre, ea muncește alături de noi, adesea mai mult decât noi (munca fiind și ea de genul feminin...), ea dă producție în uzine, ea face agricultură în bărăganele din care bărbații au dispărut, ea învață alături de noi, ea conduce alături de noi, ea ia parte alături de noi la actul deciziei, la răspunderile supreme privind ziua de azi și de mâine a țării. Iar între timp (cind, cum?...), ea rânduiește casa noastră, ea ne crește copiii,

(Continuare în pagina 13)

ILIE PURCARU ■

Om nou în sat nou

În sala Congresului agriculturii, în mijlocul aceluiași uriaș forum uman al satelor — 11000 de trudituri ai pînii adunați laolaltă! — ascultind cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu, gîndul mi-a rămas fixat în un adevăr de o importanță covârșitoare: revoluția în agricultură, preconizată de Congresul al XII-lea, se va face cu mașini mai multe, cu îngrășăminte mai multe și mai bine administrate, cu seminte mai bine adaptate, cu organizare mai bună, dar, în primul rînd, cu oameni care să fie ei înșiși revoluționari. Fără acești oameni — ei, primii, de o calitate superioară — nici semințele, nici îngrășămintele, nici mașinile nu vor duce la saltul în lumea ruralului.

Problema omului nou (de data aceasta avîndu-l direct în obiectiv pe omul satelor) apare, astfel, iarăși în centrul preocupărilor întregii munci politico-educative și este, cred, obligatoriu pentru noi toți să medităm la ceea ce se face și, mai ales, la ceea ce încă nu se face în acest domeniu de o importanță covârșitoare al construcției socialiste.

Iată, de pildă, mă consider incredințat să afirm că portretul însuși al omului satelor, azi, este insuficient conturat, atît teoretic cit și practic. El plutește încă într-o nebuloasă (care este, exact, pregătirea lui profesională?), dar cea politică?, ce nivel de conștiință are el?, ce profil moral?, ori sociologic, ni se prezintă niște tablouri cu totul și cu totul simplificatoare.

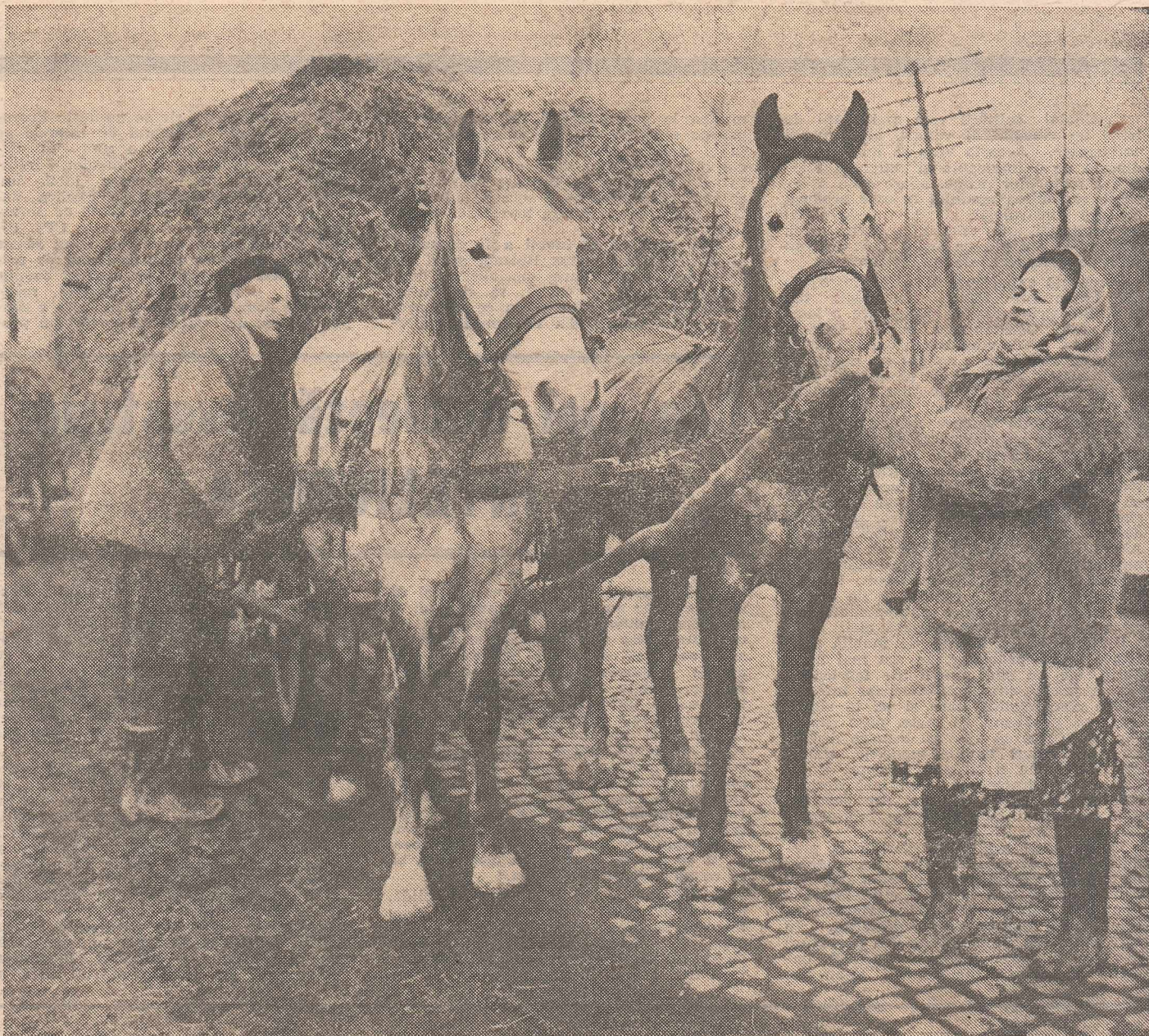
Gîndindu-mă la munca activistului de partid, a pedagogului, sociologului, a activistului cultural etc. consacrată făuririi omului nou al satelor îmi vin în minte imaginile unui poet ca Eșenin, care parcă vorbind despre alții, parcă vorbind despre sine, spunea:

„Eu nu sînt omul nou / De ce s-o tînuși? / Eu am rămas cu un picior în trecut / Și vrînd să calc cu celălalt în viitor / Mă simt cînd în gol...”

Desigur, mediile din care vorbea marele liric blond al stepelor răsăritene erau cu totul altele față de cele ale noastre, timpul s-a adăugat și el,

(Continuare în pagina 4)

EUGEN FLORESCU ■

Țăranii, oamenii eternității noastre, mereu la cirna străvechilor corăbii

Fotografie de SORIN POSTOLACHE ■

10

ANUL XXX (1343)
5 MARTIE 1981

Flacăra
Săptăminal editat de
Frontul Democrației
și Unității
Socialiste

Un destin din 3 milioane

Întruchiparea virtuților

Un timp anume, de necuprins cu măsurile obișnuite ale timpului, bătrînul Cucu Stanciu a așteptat în picioare, drept, în inima primăriei din Ghirdoveni. Avea în el ceva de albină, un vag neastimpăr, și, totodată, ceva dintr-un voievod buclucaș, dintr-un voievod incurcat întruna în buclucuri lumești, poate pentru că era din cale afară de hitru. Încît, aproape fără să dorească acest lucru, mi s-a ridicat la suprafața memoriei o stemă de altădată, întrezăream în cîmpul ei, limpede, o albină și chiar mai cred că ar fi fost cîștit și drept să recunosc, în sfîrșit, că o albină poate spune mult mai multe într-o stemă decît o sută șaptezeci de mii de roți dințate. Apoi a ple-

cat primarul, a plecat și vicepreședintele, s-a dus și secretarul adjunct, trebuiau să participe toți la sesiunea consiliului popular al comunei și nu mai aveau vreme de altele, și am rămas între noi, nu neapărat stingheriți, însă nehotărîți asupra capătului cuvintelor ce aveau să urmeze. La urma urmelor s-a spulberat și nehotărîrea aceasta, mai cu seamă atunci cînd Cucu Stanciu s-a îndurat să se așeze pe marginea unui scaun, gest neobișnuit pentru el, împotriva colțului dinspre ușă al mesei.

(Continuare în pagina 13)

MIHAI PELIN ■

O prioritate străină, pe care noi, de fapt, o deținem de 15 ani!!!

Cu scheme și date, și cifre, cu vorbe exacte și vădit emoționate de ceea ce ar putea să se întîmple în viitor, cu limbajul fără moarte al adevărului obiectiv, revista de știință din S.U.A., „SCIENCE”, din 25 aprilie 1980, volumul 208, nr. 4442, costînd un dolar și jumătate, și fiind editată de American Association for the Advancement of Science, aduce la cunoștința cercetătorilor interesați și a publicului larg, știrea că „șoarecii bolnavi de melanom supraviețuiesc datorită hidrocchinei”. Încă de la începutul articolului autorii Walter Chavin, Edward J. Jelonek Jr. Department of Biological Sciences — Wayne State University Detroit Michigan 48202, Allen H. Reed, Laurence R. Binder — Department of Community Medicine — School of Medicine Wayne State University, definesc melanomul malign drept una din cele mai complicate forme de cancer.

Nu vom intra în amănunte științifice, dar ținem la dispoziția celor interesați o copie a articolului apărut în prestigioasa revistă americană. Poate că nici nu-i nevoile, ne gîndim noi, să producem această dovadă a existenței articolului citat vreme și în țara noastră atîția oameni de știință, luptători pe frontul anticancer, vor fi aflat importanța veste. Noi, nu o semnalare a articolului acestuia intenționăm, ci o veste și mai bună.

Iată ce scrie revista americană „SCIENCE” în finalul articolului la care ne referim: E clar că administrarea pe om a hidrocchinei poate ajuta în tratamentul clinic al melanomului malign. Revista „SCIENCE” cere, deci, o experimentare pe oameni a hidrocchinei. Ne facem o datorie simplă din a răspunde autorilor articolului că, în România, de mai mult de 15 ani, deci cu 180 de luni înainte de ideea autorilor articolului

din revista americană, de a se trece la administrarea pe om a hidrocchinei, aceasta s-a și petrecut acum 15 ani și de 15 ani încoace!

Fantastica bogăție de informații pe care le deținem și le comunică autorii articolului, „supraviețuirea prin hidrocchină” ar fi fost și mai emoționantă pentru noi, oamenii, dacă autorii s-ar fi informat și ar fi comunicat și rezultatele românești în domeniu. Doctorul Mihai Leontopol tratează, dragă domnule Chavin, dragă domnule Jelonek Jr., dragă domnule Reed, stimați consăteni de la Universitatea Wayne din Detroit și de la Școala de Medicină de la aceeași Universitate, colegul dumneavoastră, Doctorul Leontopol, deci, tratează de 15 ani în România, oameni, cu un preparat al său avînd ca o componentă esențială hidrocchinona. Și oamenii trăiesc!

Sigur că, la noi, unde este mult umor, acum vreo 6—7 ani, în cea mai importantă publicație românească, a apărut un articol al ministrului sănătății din acea vreme, în care acesta ridea în hohote de naivitatea cu care noi credeam în adevărurile doctorului Leontopol, care, hohotea autorul aceluiași articol, tratează oamenii, cu ce credeți?, cu revelator fotografic. Noi n-am fost nici atunci prea surizători; noi am crezut neclintit în realizările medicinei românești și am făcut scoteala simplă că revelatorul fotografic nu este un dat imemorial, adică, totuși, cineva a folosit pentru prima dată revelatorul fotografic, parcă nu-i lăsat de la Dumnezeu ca acest revelator să nu fie bun și în altceva și deci, să nu fie

(Continuare în pagina 9)

ADRIAN PAUNESCU ■

Cincinalul calității este mai întâi de toate un cincinal al valorii, al hărniciei inteligente. Aceasta vrea să însemne că, dincolo de o înțeleaptă și rațională folosire a materiilor prime, apare ca o necesitate **reginderea modului în care produci**, în care construiești, cit de repede și cu ce cheltuieli. O eficiență sporită deci, care nu-și poate avea sursa decât într-un plus de pricepere, de profesionalitate.

O recentă experiență a uneia dintre cele mai importante fabrici de mobilă din țară, Intreprinderea de prelucrare a lemnului din Constanța, a dovedit într-un singur an, 1980, viabilitatea adevărilor amintite, fapt care a condus nu numai la îmbunătățiri substanțiale pe planul productivității și al cheltuielilor materiale, ci și la descoperirea unor potențe tehnice de indiscutabilă valoare pentru viitor — pentru că la temelii succesele întreprinderii constă în anul abia încheiat nu se află cine știe ce investiții costisitoare sau importuri spectaculoase (dar cit de scump plătite!), ci ceva mult mai simplu, mai la îndemina tuturor și anume descoperirea propriilor valori tehnice. Astfel, IPL a trăit în 1980 un adevărat moment de salt. Nici foarte mare, nici foarte mic, ci foarte important, intrucât a avut la temelie o schimbare de optică, de mentalitate chiar, o anume maturizare a oamenilor care lucrează aici.

Desigur, într-o fabrică de mobilă apar foarte multe probleme. În cea mai mare parte ele nu sînt numai ale fabricanților, ci și ale cumpărătorilor, iar între ei există comercianții, care și ei, la rîndul lor, au... probleme. Și toate, puse cap la cap, ar trebui să aibă ca urmare directă realizarea unor modele moderne, trainice, funcționale și nu prea scumpe. Unele din aceste caracteristici sînt încă deziderate ale industriei noastre, dar deocamdată ne oprim la problemele fabricanților.

Vorbim de acel salt referitor la productivitate și la reducerea cheltuielilor materiale, deoarece el se datorează, în primul rînd, mai exactei înțelegerii a unui imperativ al timpului: **valorificarea inteligenței tehnice a întreprinderii**. În 1979, cabinetul tehnic înregistra o singură inovație și multe nostalgii. În 1980, oamenii au devenit mai realiști, și-au pus

mintea la contribuție și la cabinetul cu pricina s-au depus șase dosare de inovații și trei propuneri de invenții. Despre ele va putem spune doar, pînă vor fi confirmate ca atare de forurile competente, că sînt aplicate cu mult succes în fabrică. Deci saltul se datorează investiției de inteligență.

„Este bine să te înveți a fi gospodar, afirma inginerul Titus Bulzan, șeful colectivului de proiectare, specialist cu două invenții depuse la OSIM, să chibzuiești lemnul, care este din ce în ce mai prețios și mai scump, dar economiile impor-

tile. Ultima dintre ele se numește **Procedeu de imitație a fileului de intarsie pe lemn** și, cum se spune, a rupt gura tirului, generalizîndu-se imediat. Intotdeauna pentru un inventator ideile sînt simple: „Intreprinderea, se explică Vasile Ghițescu, a contractat 2000 de suprafeții și centrala a extins-o, fiind foarte solicitată. Intarsiile erau cu furnir de pal-tin imbinat cu furnir de mahon. Scump, migălos, productivitate scăzută, realizîndu-se doar serii mici. Ideea mea e simplă: în loc de intarsii de furnir am pro-

prelungeste durata de funcționare a stivitorului cu furci. Sau, vorbind tot de noutăți, să amintim de containerul cu autodescărcare al maistrului Jivoiu, o ladă metalică plină de virtuți, ce folosește la evacuarea resurselor secundare și care a fost preluată și de agricultură, dovedindu-și astfel lărga aplicabilitate.

Sînt citeva din argumentele saltului de care aminteam la început. Nu este foarte mult, nu este nici foarte puțin. Doar un început pentru un mare salt pe care și l-au propus oamenii muncii de la IPL Constanța în acest cincinal. Mobilitatea în gîndire, adaptarea rapidă la cerințele unui timp care penalizează imediat ceea ce este perimat, iată cîștigul real al specialiștilor de la IPL.

Anul trecut, tovarășul Nicolae Ceaușescu a indicat necesitatea realizării unei mobile pe grade de calitate. „Este firesc să fie așa, afirmă inginerul Titus Bulzan, la fel se întîmplă în toate țările din lume, așa este și economic. Ca urmare a acestor indicații s-a realizat o nouă contractare în luna octombrie a anului trecut, cînd au fost prezentate patru grade de calitate. Fabricăm azi mobilă și în stil baroc sau Ludovic al XVI-lea, dar și mobilă standard, cum este camera de tineret „Cristinel”, multifuncțională, cu patul înglobat într-unul din dulapuri, biroul încadrat în sistemul de etajere, iar taburetul devine și noptieră printr-o simplă mișcare de rabatere. Sînt numai trei exemple, din foarte-foarte multe tipuri de mobilier pe care le fabricăm.”

Stil Ludovic al XVI-lea, baroc (nu pricepem cum se poate împăca un dormitor în aceste stiluri cu cei doisprezece metri pătrați ai unor camere de bloc, cînd o mobilă simplă, frumoasă, beneficiind de cîștigurile acestor ani în materie de design, ar fi mult mai aproape de adevărul cumpărătorilor, dar asta este altă treabă și ține de contractări, de gustul comercianților etc., etc.) sau fracțională cum este „Cristinel”, mobilă de la Constanța se caută și, lucru la fel de important, ea se realizează cu cheltuieli mai mici și într-o calitate superioară datorită în esență investiției de inteligență.

RAZVAN BĂRBULESCU

tante de materie primă, de energie și de manoperă își au sursa, în primul rînd, în revederea tehnologiilor. În înlocuirea lor cu altele mai eficiente, care să conducă și la economii, dar și la fabricarea unei mobile frumoase, trainice și ieftine”. Firește, mobile frumoase, trainice și ieftine realizează întreprinderea și înainte, dovedind cele două diplome primite la EREN 1977 și 1980, precum și exportul în zece state ale lumii, unele dintre ele țări cu economii puternice, cum sînt U.R.S.S., S.U.A., R.F.G., Franța, dar — ne spune Gheorghiu Jitaru, designer — în mobilă, ea și în modă, lucrurile se schimbă foarte repede, fapt pentru care trebuie să gîndim rapid alte tehnologii, să te informezi și să te documentezi ca să poți crea, să fii cu un pas înaintea altora.”

Tehnicianul Vasile Ghițescu, de pildă, este unul dintre oamenii care gîndesc într-adevăr rapid, cu o viteză ușor de calculat dacă împarți cei douăzeci și cinci de ani de meserie la cele cincizeci de inovații care-i aparțin. Și mai sînt și inven-

pus un amestec pe bază de rășini poliestereice, operație care se face mecanizat”. Efectul imediat: un metru liniar cu furnir costă 19 lei manopera, iar azi, folosind amestecul cu rășini, un metru cu pastă costă 2,70 lei manopera. Într-un an, o eficiență economică de un milion de lei. În ceea ce privește estetica mobilei, este de remarcă că nici un specialist nu a sesizat înlocuirea comparînd diferitele mostre.

Noul e molipsitor, după spusele maistrului Gheorghe Jivoiu, care a vrut să arate că după „intarsiile minune ale lui Ghițescu” au urmat alte câteva dispozitive și instalații cu o eficiență economică de milioane de lei anual. Așa este și instalația de încărcat colete în mijloace de transport acoperite, operație care, pînă la inovația lăcătușului mecanic Veli Kadri, nu se putea realiza, folosindu-se numai vagoane sau camioane descoperite. Noua instalație duce la economii de manoperă, asigură calitatea produselor în timpul manipulării lor, reduce efortul fizic și

O nouă concepție asupra produsului industrial promite economii de miliarde

— Tovarășe doctor inginer Constantin Aramă, în calitate de profesor la Politehnica bucureșteană, de membru corespondent al Academiei R.S.R. și de autor al primei cărți de terotehnică din lume sinteti un promotor entuziast în țara noastră al acestei noi științe care își propune, printre alte obiective, și pe acela — uimitor! — de a concura la realizarea unor produse industriale ale căror cheltuieli de întreținere să se reducă practic la zero. Pare un soi de perpetuum mobile, o utopie, o absurditate: zero-cheltuieli la întreținere! Și totuși, așa cum ne-ați arătat într-o convorbire anterioară, este posibil. Dată fiind noutatea ideii pe plan mondial și interesul ei economic imediat și de perspectivă, vă rugăm să explorați și alte aspecte.

— Cum am mai precizat, deși sînt autorul primei cărți de terotehnică din lume, personal nu am inventat nimic în acest domeniu. Nici nu ar fi fost posibil, fiindcă terotehnică privește ansamblul activităților industriale; deci o invenție sau alta, într-un anumit sector, oricît de valoroasă ar fi rezultatele, nu ar rezolva o problemă de asemenea magnitudine. Ceea ce se cere este o nouă concepție asupra produsului industrial. În fond, terotehnică nu face altceva decât să interpreteze și să generalizeze o experiență mondială în scopul reducerii la minimum a „mentenanței”, a cheltuielilor de întreținere, care tind să absorbă resurse materiale mereu crescînde în societatea modernă.

— Care sînt modalitățile practice de realizare a acestui deziderat major?

— Iată doar cîteva din ele, valabile întru totul pentru țara noastră:

● Pregătirea unui personal de specialitate în tehnica „mentenanței”. Mă refer, în special, la metode speciale de sudare, la care voi reveni mai încolo.

● Popularizarea terotehnicii și a realizărilor actuale, a liniilor ei de forță (prin editarea de buletine etc.).

● Instituirea unui sistem de recoltare și prelucrare a datelor privind comportamentul în exploatare a motoarelor și a altor produse industriale, astfel încît cauzele defecțiunilor survenite în exploatare să fie minuțios înregistrate, analizate și interpretate, în vederea înlăturării acestor defecțiuni în viitoarele generații de produse. Se cere, cu alte cuvinte, un îndrumar pentru „fabricant” — nu un ghid facultativ, ci obligatoriu, care să determine **regindirea produselor**, atunci cînd este cazul, în lumina experienței de exploatare.

Terotehnică i se deschide o vastă arie de acțiune în orînduirea socialistă, eliberată de acele considerente de profit care, în unele situații, pot stînjiți apariția noului. Profesorul Aramă a purtat discuții cuprinzătoare cu unii conducători de mari întreprinderi industriale din Vest; deși s-au dovedit extrem de sensibili la avantajele economice ale terotehnicii, ei se preocupau și de anumite consecințe negative posibile. Astfel, se temeau că datorită acestor noi tehnici ce prelungesc durata utilizării prin optimizarea întreinerii ar putea scădea, în timp, volumul vânzărilor. În același timp, învoca și acel puternic element stimulator (dar nu arareori artificial) al vânzărilor în societatea occidentală care este MODA și care duce, de pildă, la „înlocuirea” automobilelor în răstimpuri determinate nu de uzura motorului, ci de faptul că „se poartă” o altă caroserie, o altă linie. În sfîrșit, se aducea argumentul că terotehnică ar putea frîna progresul tehnic: dacă se vor produce televizoare cu o durată de funcționare de 20 sau chiar 30 de ani, ar dispărea căutările pentru tipuri substanțial îmbunătățite. Or, evident, nu acestea sînt problemele cu care se confruntă o țară în curs de dezvoltare ca România.

— Ce economii ar putea aduce României terotehnică? — I-am întrebă pe profesorul Aramă.

— Mai importante decît calculele precise — destul de greu de înfăptuit, dată fiind varietatea aplicațiilor posibile — sînt ordinele de mărime implicate. Eu apreciez că dacă vom reuși să rentabilizăm „mentenanța” unor produse de serie — autovehiculele, bunăoară, dar s-ar putea da și alte numeroase exemple — prin stoparea sau reducerea drastică a cheltuielilor înghițite în prezent de reparații, de investițiile pentru noi capacități de întreținere și reparații, de retribuțiile personalului încadrat în aceste activități etc., economiile astfel realizate ar echivala cu înseși cheltuielile de producție. Ce ar însemna aceasta? În prezent, dacă fabricarea unui produs industrial costă, de pildă, 100 000 lei, o altă sută de mii de lei — în numeroase cazuri — va trebui să fie cheltuită pe toată durata utilizării, să spunem, zece ani, pentru întreținerea produsului respectiv (autoturism, autobuz etc.). Or, terotehnică afirmă că această sumă, sau cea mai mare parte din ea, ar putea fi economisită!

— Firește, nu absolutizez — continuă Constantin Aramă — nu afirm că toate produsele industriale intră în această categorie sau că în toate cazurile ordinul de mărime ar fi exact același. Nu încap

însă îndoială că terotehnică își poate găsi la noi un cîmp larg de acțiune și care, în prezent, este teren virgîn. Avem însă toate temeiurile și posibilitățile ca să-l abordăm.

— Cu atît mai mult cu cît, după cît înțelegem, chiar și în acele cazuri cînd reparațiile, din rațiuni pur obiective, sînt de neînlăturat, noile tehnici implică rentabilități nebănuite — și ele cuprinse în noțiunea de rentabilizare a „mentenanței”. Despre ce tehnici e vorba, mai concret? Pot fi aplicate la noi?

— Am în vedere anumite tipuri noi de sudare, pe care le stăpînim foarte bine: prin jet de plasmă sau flux de electroni, de exemplu, folosind pulberi metalice ca material de aport, și electrozi din materiale speciale, care se fabrică și la noi. Asemenea tehnici sînt elaborate și de Institutul de sudură și încercări de materiale din Timișoara și se aplică în mod curent la Centrul de cercetări terotehnice al Intreprinderii de transport București. Ceea ce înseamnă și unii specialiști ignoră este faptul că **piesele astfel reparate au o durată mai mare decît a piesei inițiale!**

De foarte multe ori, procedeele tehnologice de reparații folosite actualmente sînt învechite, costisitoare și cu rezultate incerte în ce privește calitatea reparației. Tocmai astfel de situații au generat convingerea eronată că este în general preferabilă nu să se repare, ci să se înlocuiască piesele sau agregatele ce și-au pierdut calitățile necesare sau prezintă defecțiuni. De aci, stocuri mari de piese de schimb, imobilizîndu-se valori materiale extrem de mari. Azi înlocuirea unei piese deteriorate cu alta nouă din magazie a devenit o operație ce pare nu numai normală, ci și rentabilă. Din păcate, se înlătură în cea mai mare parte a cazurilor piese ce mai pot fi folosite printr-o reparație foarte puțin costisitoare și cu un timp de imobilizare chiar mai redus, uneori, decît cel pretins de înlocuire.

Ce înseamnă recursul nejustificat la piese de schimb? Se cunosc multe cazuri cînd pretul produsului realizat din piese de schimb este de cîteva ori mai mare decît al produsului cumpărat montat! Mulți se pronunță pentru înlocuire, declarînd-o simplă și comodă, și resping soluția reparației, ignorînd costul înlocuirii.

În fine, calculele au arătat că, în medie, cheltuielile anuale pentru stocarea pieselor de schimb reprezintă cam o treime din costul acestora, ceea ce înseamnă că **prețul pieselor de schimb finite în stoc timp de trei ani se dublează față de valoarea inițială**. Apoi, durata de imobilizare a utilajului defect este de cele mai multe ori substanțial redusă dacă recurgem la reparație și nu la înlocuirea de piese, care implică adeseori demontări de proporții mari.

Prin sudarea de întreținere recomandată de terotehnică și care constă, în esență, în realizarea unui proces de metalizare prin sprînzire cu flacăra a unor materiale de adaos în scopul refacerii dimensiunilor inițiale ale piesei, al depunerii unui strat de acoperire cu rezistență crescută la uzură și a unui strat de acoperire înalt rezistent la coroziune — mai toate inconvenientele mai sus enumerate se elimină sau se atenuază.

— Tovarășe profesor, scopul articolului de față nu este de a intra în amănunte

prea tehnice, ci mai curînd să ridice întrebarea: dacă aceste procedee, în mare, le stăpînim și dacă randamentul potențial al terotehnicii este extrem de ridicat, de ce ea nu este mai mult răspîndită la noi?

— Răspunsul nu este foarte simplu. Întîi de toate, este vorba de un domeniu de virf, cu noutate pe plan mondial. În al doilea rînd, terotehnică nu i s-a făcut la noi, socot eu, suficientă publicitate. În al treilea rînd, nici nu ar fi realist să se aștepte schimbări și rezultate spectaculoase peste noapte. Trebuie să ne obișnuim, încet-încet, cu un nou mod de a considera noțiunea de întreținere a produsului industrial în societatea modernă. Desigur, nici terotehnică nu oferă soluții miracol, adecvate pentru orice situație din producție, fără a mai vorbi de faptul că ea cere o deosebită grijă: înainte de a fi reparate, piesele trebuie curățate „ca la farmacie” sau, ca să mă exprim într-un limbaj mai tehnic, ca într-o fabrică de semiconductori. Nici un fir de praf, nici o urmă de umezeală, altfel „nu prinde”. Aceste condiții — dacă ne vom bate pentru ele — se pot realiza în uzine, într-un mic atelier, pe un perimetru de cîteva metri pătrați. Aplicate însă necorespunzător, procedeele terotehnice nu se dovedesc eficiente și o discreditează, ele duc la ideea formulată de unii cam în acești termeni: „Mai bine să ne întoarcem la baros, că da rezultate!” Iată de ce în momentul de față esențială mi se pare popularizarea și, în acest sens, articolele dumneavoastră pot aduce și ele o contribuție...

...Pe care intenționăm s-o continuăm în alt articol, despre unele realizări de pionierat din țara noastră. Generalizarea terotehnicii în România ar putea aduce, în perspectivă, miliarde de lei economii naționale. Oare cite apartamente s-ar putea construi cu aceste miliarde?

LIONEL NIȘESCU

Crochiu

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la mitingul prieteniei româno-sovietice

Cuceririle științei să servească progresului,
libertății și bunăstării omenirii

Cu prilejul participării la Congresul al XXVI-lea al P.C.U.S., tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a vizitat Institutul de fizică a energiilor înalte din Protvino, raionul Serpuhovo, regiunea Moscova. Acest institut este o unitate de vîrf a științei sovietice. El desfășoară o bogată activitate științifică și de cercetări fundamentale la ciclotronul pe bază de protoni cu energie de 70 miliarde electronvolți. Utilizînd tehnica modernă de accelerație, oamenii de știință din institut efectuează cercetări experimentale importante în domeniul fizicii particulelor elementare.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, ceilalți oaspeți români au fost întâmpinați de membrii conducerii institutului cu deosebită cordialitate. A.A. Logunov, conducătorul științific al institutului, vicepreședinte al Academiei de Științe a Uniunii Sovietice, rector al Universității de stat „M.V. Lomonosov” din Moscova, și A.M. Petrosianț, președintele Comitetului de stat pentru energia nucleară, au prezentat activitatea curentă și de perspectivă a celor 3500 de lucrători ai institutului, subliniind că se depun eforturi constante cu rezultate bune în acest important sector al fizicii. Pe baza acceleratului de la institut urmează să fie instalat aici un nou complex de accelerare-acumulare cu capacitate mult sporită. În acest context, s-a relevat colaborarea bună existentă între oamenii de știință și fizicienii din România și Uniunea Sovietică. În continuare, au fost vizitate secții ale ciclotronului și acceleratorului, tovarășul Nicolae Ceaușescu interesîndu-se de rezultatele concrete obținute și de aria de cuprindere a aplicabilității lor în scopuri pașnice în diverse domenii de activitate.

În aceeași localitate, la Palatul culturii, pavoazat cu drapelele de stat ale României și Uniunii Sovietice, a fost organizat un miting al prieteniei româno-sovietice. Vorbitorii au subliniat bucuria și satisfacția de a-l avea ca oaspete pe secretarul general al Partidului Comunist Român. S-a evidențiat evoluția ascendentă a relațiilor de prietenie și colaborare dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, dintre cele două țări și popoare, ca și încrederea în dezvoltarea și întărirea lor în continuare.

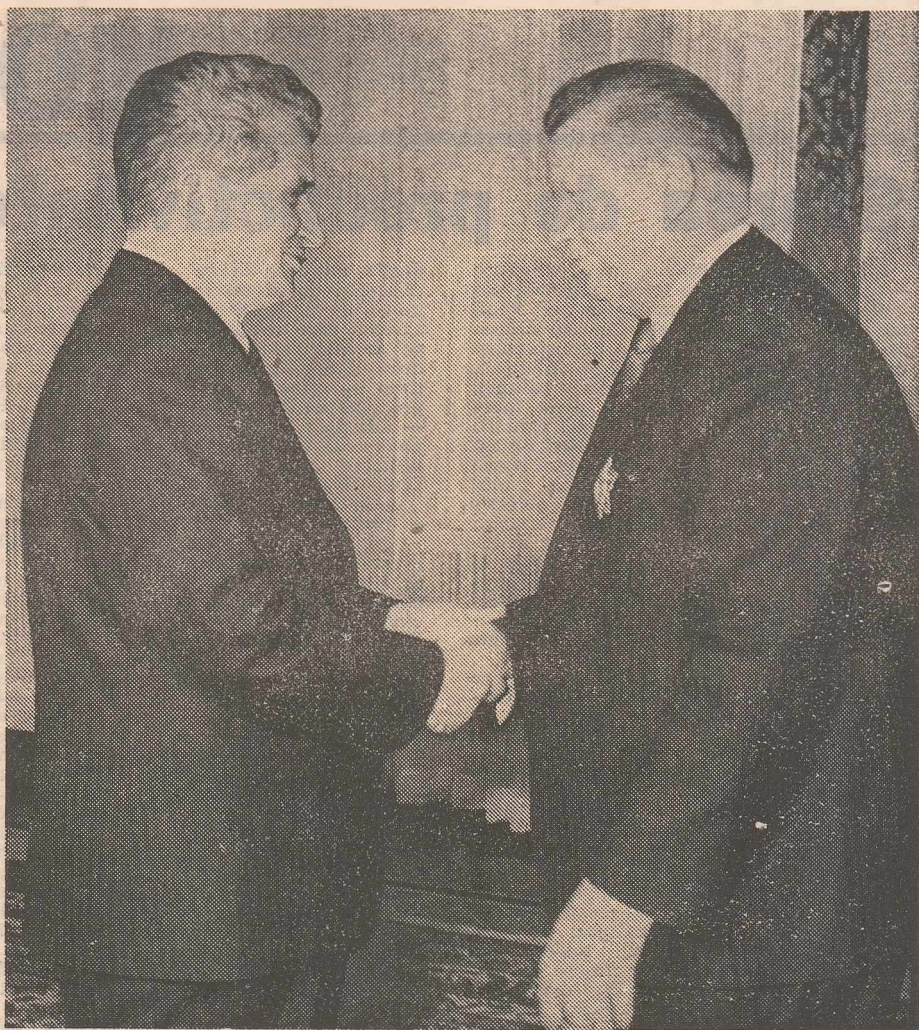
La miting, întîmpinat cu aplauze prelungite, a luat cuvîntul tovarășul Nicolae Ceaușescu. Remarcînd succesele oamenilor muncii sovietici — și, totodată, ale oamenilor de știință —, sub conducerea

P.C.U.S., în opera de edificare a socialismului și comunismului în U.R.S.S., secretarul general al partidului nostru s-a referit la rezultatele de seamă obținute de poporul român în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, la dezvoltarea continuă a forțelor de producție și ridicarea, pe această bază, a bunăstării materiale și spirituale a poporului. Trebuie făcut totul, a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, ca edificarea noii orînduiri, construcția socialismului să servească omului, să deschidă perspective afirmării personalității umane, să ducă la realizarea unei societăți a dreptății sociale. Pentru înfăptuirea acestui țel, este necesară întărirea continuă a colaborării și solidarității între țările socialiste, între partidele comuniste. Legat de aceasta, a fost remarcată cu satisfacție dezvoltarea continuă a prieteniei, solidarității și colaborării dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, dintre România și Uniunea Sovietică, ceea ce corespunde intereselor ambelor țări și popoare, cauzei socialismului și păcii în lume.

Subliniind că în România se acordă o mare însemnătate activității științifice, secretarul general al partidului nostru a spus: „Știm că socialismul și comunismul nu se pot înfăptui decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, a celor mai înalte realizări ale cunoașterii umane, a concepției revoluționare despre lume — materialismul dialectic și istoric. Fără a pune știința la baza întregii activități, în toate domeniile nu vom putea învinge capitalismul, nu vom putea înfăptui cu succes comunismul! Or, noi trebuie să învingem capitalismul în domeniul științei, al productivității, al producției materiale, în organizarea unei societăți mai democratice, mai bune din toate punctele de vedere”.

În cuvîntarea sa, conducătorul partidului și statului nostru a evidențiat importanța eforturilor în direcția opririi cursei înarmărilor, a dezarmării, arătînd că nu există astăzi sarcină mai importantă decît aceea a realizării unei păci trainice pe pămînt. În acest cadru, este deosebit de important ca realizările științei, ale geniului uman să fie puse nu în slujba distrugerii, ci a construcției pașnice. „Trebuie făcut totul — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca minunatele cuceriri ale științei să nu mai servească producerii mijloacelor de distrugere în masă, ci progresului, libertății și bunăstării omenirii”.

ION DUMBRAVĂ ■

Solemnitatea decorării tovarășului Iosif Banc cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani

Cu două zile în urmă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a înmînat, într-un cadru festiv, tovarășului Iosif Banc, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Central de Control Muncitoresc al Activității Economice și Sociale, Ordinul „Victoria Socialismului”, conferit prin Decret prezidențial pentru contribuția adusă la înfăptuirea politicii partidului și statului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră, cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani.

În alocuțiunea rostită cu acest prilej, tovarășul Iosif Banc a adresat conducerii de partid și de stat, personal tovarășului Nicolae Ceaușescu, cuvinte de caldă mulțumire și profundă recunoștință pentru înalta distincție conferită.

Luînd cuvîntul și felicitîndu-l călduros pe sîrbătorit, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus între altele: „Este, într-adevăr, minunat ca un activist de partid să poată spune, după o îndelungată activitate, că a acționat întotdeauna pentru înfăptuirea neabătută a politicii partidului, că și-a făcut datoria față de partid, față de popor. În definitiv, suprema obligație și îndatorire a oricărui comunist, a oricărui activist, indiferent în ce muncă se găsește, este tocmai aceea de a servi partidul, cauza socialismului, de a servi poporul, cauza bunăstării, fericirii, a independenței și suveranității sale.”

Referîndu-se la drumul parcurs de țara noastră în perioada deceniului 7 și în răstimpul ultimului cincinal, secretarul general al partidului nostru a subliniat

faptul că marile succese obținute sînt rezultatul uriașului efort depus de poporul nostru, cit și al înțeleptei și realistei politici promovate de partidul comunistilor români. Rezultate bune, a continuat tovarășul Nicolae Ceaușescu, au fost dobîndite și în dezvoltarea relațiilor internaționale, atît în ce privește colaborarea economică, cit și în activitatea politică generală. Referîndu-se la principiile care călăuzesc politica externă a țării noastre, precum și la unele probleme ale vieții internaționale, președintele României a spus: „Consider că avem obligația față de poporul nostru, față de cauza socialismului în țara noastră și în întreaga lume, precum și față de cauza independenței popoarelor și a păcii, să facem totul pentru a asigura înfăptuirea neabătută a programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea, acționînd, în noua etapă istorică, pentru realizarea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru a realiza o nouă calitate în toate domeniile de activitate, o nouă calitate a vieții”. În același timp, a arătat în continuare secretarul general al partidului nostru, „avem obligația față de popor, de cauza socialismului să acționăm cu toată hotărîrea și pe plan internațional pentru dezvoltarea relațiilor cu toate statele, pentru a contribui activ la soluționarea problemelor complexe, la asigurarea politicii de destindere, de independență și pace”.

Cu același prilej, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a adresat o scrisoare de felicitare, de calde urări de sănătate și fericire tovarășului Iosif Banc.

LIVIU MAIOR ■

6 Martie 1945, zi de solstițiu istoric

Ziua de 6 Martie 1945, zi în care s-a instaurat primul guvern democratic din istoria României, reprezintă un eveniment fundamental pentru destinul fiecăruia dintre noi, reprezintă momentul opțiunii categorice a poporului pentru democrație, libertate și independență. Ea a fost rezultatul unei istorii zbuciumate, al unor lupte sociale inversunante și adeseori scîldate în sînge. Ea reprezintă, pentru noi, solstițiu schimbării necesare de direcție în politica României, în sensul voinței de nezdruccinat a maselor.

Primul guvern cu adevărat democrat a fost prezidat, după cum se știe, de eminentul om politic, patriot înflăcărat și intelectual de formație progresistă, Petru Groza. Primul guvern democrat este rezultatul unor manifestații puternice, revoluționare, ale maselor populare, unele dintre ele înăbușite prin forță de guvernele burghezo-democratice venite la

circa țării după război. Dar guvernul Petru Groza este mai ales rezultatul unei activități intense și laborioase desfășurate de Partidul Comunist Român pentru organizarea clasei muncitoare. „În această epocă eroică, sîunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, clasa muncitoare și-a îndeplinit cu cinste misiunea istorică de forță conducătoare a poporului în marile bătălii pentru cucerirea puterii, pentru democratizarea țării”. Dar elementul catalizator și mobilizator în această amplă activitate desfășurată numai în cîteva luni l-a constituit dezvoltarea legăturilor cu masele largi ale poporului, dornice de o schimbare revoluționară, de o cotitură istorică în politica țării. Astfel, la 6 Martie 1945 s-au pus bazele dezvoltării vîltoare a României și s-a trecut la înfăptuirea revoluției populare democratice, obiectiv strategic al Partidului Comunist Român, prin constituirea unui front larg, comun,

al tuturor forțelor democratice din țară în vederea înfăptuirii comandamentelor istorice ale construirii societății socialiste.

Nu a fost, prin urmare, vorba doar de o simplă schimbare de guvern ci de o modificare strategică a regimului politic din România, a destinelor unui popor. Dovadă că, sîrbătorînd astăzi aniversarea instalării primului „guvern revoluționar democratic cu pronunțat caracter muncitoresc țărănesc” (cum e definit în Programul Partidului), România arată ca o țară puternică, în plină dezvoltare, radical schimbată ca înfățișare și nivel de conștiință față de România acelor ani de opțiune și de lupte tensionate pentru putere. Practic, nu există termeni de comparație între România anulului 1945 și România anulului 1981, fără în patetic avînt economic, cu un ridicat nivel de trai al celor ce muncesc, cu o orînduire socială și de stat puternică, pe deplin afirmată în concertul națiunilor lumii prin vocația sa pentru pace. Imaginea proaspătă a țării noastre de astăzi, victoriile repute în construcția socialismului,

demonstrează expresiv capacitatea clasei noastre muncitoare, împreună cu țărînimea, cu intelectualitatea și cu toți ceilalți oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, de a conduce destinele noastre istorice, de a ridica patria pe noi trepte de progres și de civilizație. Într-adevăr, ceea ce își propusese primul guvern cu adevărat democrat în anul 1945, s-a realizat pe deplin în cei 36 de ani de democrație populară și de socialism; se poate spune chiar că obiectivele au fost cu mult depășite.

Victoria istorică a clasei noastre muncitoare în ziua de 6 Martie 1945 o rememorăm astăzi în condițiile confirmării strălucite a opțiunii maselor populare de atunci, în condițiile unei fidelități totale, revoluționare a Partidului Comunist Român față de exigențele obiective ale progresului multilateral al țării, printr-o politică profund creatoare, în sensul obiectivelor trasate de Programul Partidului, pînă dincolo de granițele acestui secol.

ARON DOMIDE ■

NOUA REVOLUȚIE

Starea de productivitate la C.A.P.

Eficiență, rentabilitate, productivitate — acestea sînt liniile-forță, imperativele clipei de față și ale anilor ce vor veni, așa cum se desprind ele din cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu și din importante documente adoptate la cel de-al II-lea Congres al agriculturii. Organizată, nu întâmplător, la acest început de cincinal pus sub semnul calității și eficienței, marele forum al agriculturii noastre socialiste a subliniat necesitatea unei înnoiri de substanță și pe planul productivității muncii, unul din obiectivele fundamentale ale noii revoluții agrare din România. „Trebuie să acționăm în direcția ridicării rentabilității și eficienței în toate unitățile — a spus secretarul general al partidului la congres — punînd accentul pe creșterea producției și reducerea cheltuielilor materiale și de producție.”

În agricultură, ca și în industrie, nu se mai poate produce oricum. O înaltă rentabilitate și productivitate presupun cu necesitate cîntărirea cît mai exactă a investiției de muncă umană în fiecare produs. Cum se calculează productivitatea muncii în C.A.P.? — s-au întrebat doi specialiști de prestigiu: inginerul Gheorghe Curatu, care din 1949 a lucrat succesiv în Direcția generală a organizării sectorului cooperatist din Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, în Uniunea Națională a Cooperativelor de Producție și apoi în Institutul de economie agrară, autor al mai multor manuale și lucrări apreciate despre C.A.P., și doctor inginer Vasile Bordeanu, fost președinte al C.A.P. Păstrăveni, Neamț, actualmente director al S.M.A. din aceeași comună. Așadar, doi oameni care cunosc problemele nu numai din cărți, ci mai cu seamă dintr-o experiență vie de decenii, pusă cu pasiune în slujba agriculturii socialiste. Iată de ce ideile și propunerile lor — unele, cu caracter de pionierat în țara noastră — merită toată atenția. Ele au fost ogîndite și într-o lucrare recent apărută la Editura „Ceres”, dar fiind tipărită într-un număr prea redus de exemplare, nu și-a găsit răspîndirea cuvenită tocmai acolo unde este mai necesară: la președinții de C.A.P., la inginerii-șefi, șefii de fermă, contabilii-șefi, la toți cei de care depinde transpunerea în viață a hotărîrilor celui de-al II-lea Congres al agriculturii. O curiozitate: se pare că lucrarea nu se găsește nici măcar la biblioteca din incinta Institutului agronomic din București!

De la ce premisă pleacă autorii? În agricultură sporirea continuă a productivității muncii reprezintă cea mai importantă sursă de creștere a producției agricole, de reducere a cheltuielilor de muncă vie pe unitatea de suprafață și de produs, de dezvoltare a activității economice și de ridicare neîncetată a bunăstării. În condițiile actuale ale C.A.P., forma de bază a productivității muncii trebuie s-o constituie productivitatea muncii vii, denumită și productivitatea muncii nemijlocite, active și directe. Ea se calculează în mod curent în întreprinderile industriale, dar nu în C.A.P.! Or, este imperios necesar să se raporteze pro-

ducția nu doar la ea însăși (de pildă, creșterea de la un an la altul), ci și la numărul cooperanților și al mecanicilor agricoli care o realizează, întrucît tocmai pe această cale se poate cunoaște productivitatea muncii sociale, economia de timp de muncă vie. Doar determinarea productivității muncii în fiecare C.A.P. — adevărat barometru al dezvoltării economice a unității respective — dă posibilitatea unei aprecieri mai juste, mai „calitative” a progresului realizat.

— În adevăr, oricît ar părea de ciudat — ne spune inginerul Gheorghe Curatu — în C.A.P. nu se cunoaște încă precis nivelul productivității muncii. Dacă această situație își putea găsi explicația în primii ani care au urmat cooperativizării, cînd experiența lipsea și ne aflam la început de drum, ea nu mai este cu nimic justificată azi, în contextul eforturilor susținute, al indicațiilor conducerii superioare de partid, pentru ridicarea eficienței economice. Trebuie să învățăm să gîndim economic! S-au înregistrat succese notabile în această direcție în ultima vreme, în special în industrie, dar această gîndire trebuie transplantată pe scară tot mai largă și în C.A.P. Este adevărat că, începînd cu 1930, în dările de seamă anuale ale C.A.P. s-au introdus unii indicatori și pe această linie, dar deoarece nu există încă o metodologie de apreciere și de calcul al productivității muncii, se procedează, în destule cazuri, cam la întâmplare.

— Oare în C.A.P. acest indicator de bază al eficienței economice reprezintă cu adevărat o necunoscută?

— Nu chiar. În ultimii ani au fost efectuate de către cercetători studii izolate, dar valoroase; este posibil ca și în unele C.A.P. să se calculeze, sub o formă sau alta, mai mult sau mai puțin exact, productivitatea muncii, însă, cel puțin după cunoștința noastră, problema nu este încă rezolvată pe plan general, în mod unitar și obligatoriu. Or, este o problemă prea importantă pentru a fi lăsată la voia întâmplării sau a unor improvizatii, oricît de bine intenționate ar fi. După părerea noastră, a autorilor lucrării „Probleme ale productivității muncii în agricultura cooperatistă”, a venit timpul ca fiecare cooperativă agricolă de producție, fără excepție, să-și cunoască și să-și calculeze starea de productivitate.

Cum se procedează pînă în prezent, în marea majoritate a cazurilor? Nu numai că nu există o metodologie precisă pentru calculul productivității muncii — arată interlocutorul nostru — dar nici evidența tehnico-operativă, așa cum se practică ea în momentul de față, nu o permite. După cum prea bine se știe, în C.A.P. se lucrează după norma de muncă, care însă evidențiază cantitatea de muncă, nu și timpul în care este făcută lucrarea respectivă, munca vie încorporată în produsul final. Un cooperator își poate face norma (de exemplu, pîrșitul a 0,3 ha de porumb) în opt ore, un altul — în zece ș.a.m.d. Așadar, îndeplinirea normei nu spune nimic despre productivitatea muncii, în care este implicat timpul

cheltuit pentru executarea lucrării. În I.A.S. situația este alta: acolo există norme dar și evidența orelor lucrate de fiecare om, care reflectă fidel productivitatea muncii pe om, pe sector, pe întreaga unitate. De ce nu și în C.A.P.?

Metodologia preconizată de Gheorghe Curatu și Vasile Bordeanu. Din cauza particularităților activității din C.A.P., nu era posibilă o simplă transpunere a metodologiei folosite în I.A.S. Ei au elaborat o metodă proprie, foarte simplă, dar funcțională, perfect adaptabilă la C.A.P. Nu vom intra în detalii tehnice, cei interesați le vor găsi în lucrarea sus-menționată (presupunînd că au șansa s-o mai găsească) sau se pot adresa autorilor: Gheorghe Curatu, strada Panait Moșoiu nr. 16, sector 1, București, și Vasile Bordeanu, S.M.A. Păstrăveni, județul Neamț.

Metoda, cum spuneam, are un pronunțat caracter practic. Înșiși autorii au experimentat-o în 12 C.A.P. dependente de trei consilii agroindustriale, astfel alese pentru a demonstra aplicabilitatea în condiții variate: un consiliu din județul Ialomița, pentru culturi irigate; un consiliu din județul Buzău, pentru viticultură; unul din Neamț, pentru culturi neirigate și creșterea animalelor. De subliniat caracterul de nouitate al acestei metodologii pentru țara noastră, fiind abordată pentru prima oară un sistem complet de indicatori pentru calculul productivității muncii. În el sînt cuprinși, sub aspectul productivității muncii, și mecanizatorii din S.M.A. (altă nouitate!) care efectuează lucrările în C.A.P. Totodată, se dau criterii de clasificare și apreciere a C.A.P. după un număr mic de indicatori vizînd, în esență, productivitatea muncii. Bineînțeles, nu trebuie dedus din cele ce preced că doar aceștia din urmă ar prezenta importanță, dar ne-am îndreptat atenția asupra lor fiindcă, pînă în prezent, nu li s-a dat importanța cuvenită. Aprecierea asupra eficienței economice a C.A.P. trebuie conștientizată la baza tuturor indicatorilor.

Nimeni nu pretinde că metodologia propusă de inginerii Curatu și Bordeanu ar fi perfectă, ea poate fi îmbunătățită prin observațiile practicienilor și prin prisma rezultatelor obținute pe teren datorită ei. Dar pentru aceasta, trebuie mai întîi cunoscută. Este și motivul pentru care am scris acest articol.

De subliniat că experimentarea în raza celor trei consilii agroindustriale mai sus-menționate a dus la unele surprize, care nu au făcut decît să sublinieze rodnicia metodei. Bunăoară, la C.A.P. Păstrăveni, Neamț, în cifrele generale prezentate în dările de seamă, rapoarte etc. nu apărea productivitatea muncii reală, nu reținea că în zootehnie productivitatea muncii era cam cu 50% mai scăzută decît în sectorul vegetal al C.A.P. Producție se făcea, în ambele sectoare, dar cu ce rentabilitate? Pentru a o aprecia cît mai exact trebuia cunoscută productivitatea muncii. Ea a fost calculată, iar cînd s-a constatat și măsurat exact rămînerea în urmă din domeniul creșterii animalelor, s-au putut analiza concret cauzele, s-au

pus în evidență rezervele interne și situația s-a redresat.

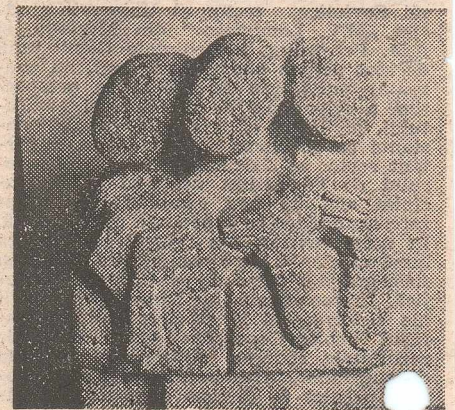
Altă surpriză: după ce s-a calculat productivitatea muncii, s-a constatat că din cele patru C.A.P. din consiliul agroindustrial Păstrăveni, C.A.P. Tîbucani, considerată pînă atunci printre fruntașele județului, se situa, în realitate, pe ultimul loc. Desigur, în alte C.A.P., în care a existat tot timpul o stăruitoare preocupare pentru mecanizare și pentru utilizarea cît mai chibzuită a forței de muncă — de pildă, C.A.P. Pietroasele, Buzău, și Mărculești, Ialomița — noua metodologie nu a făcut decît să confirme o stare de fapt: nivelul înalt al productivității muncii.

— Tovarășe inginer Curatu, care ar fi foloasele practice, materiale, care ar decurge din generalizarea calculului productivității muncii în toate C.A.P.?

— Este imposibil de dat un răspuns exact, întrucît condițiile diferă destul de mult de la o zonă la alta, de la un C.A.P. la altul. Totuși, iată cîteva cifre orientative. Prin metoda la care ne referim și care, repet, este lesne de aplicat, nu necesită nici un fel de cunoștințe de specialitate (doar creion, hirtie și bunăvoință), s-a pus în lumină starea productivității muncii în C.A.P. din raza consiliului Păstrăveni. Pe această bază s-au luat măsuri complexe de creștere a productivității muncii și astfel, într-un singur an, s-a obținut un spor de 13 000 lei producție pe cooperator și mecanizator. Înmulțim această cifră cu 1500, numărul (aproximativ) al membrilor celor patru C.A.P. și veți ajunge la o sumă destul de rotundă. Această sumă este suma unui singur consiliu agroindustrial. Or, în țară sînt sute de consilii.

Calculul productivității muncii vine, în primul rînd, în folosul cooperanților înșiși, primii beneficiari de pe urma unui rod mai bogat. Va trage foloase însă întregul popor, angajat în lupta pentru eficiență și calitate, care se identifică în lumea noastră schimbătoare, bîntuită de atîtea crize mondiale — cu înșăși noțiunea de progres economic, de progres pur și simplu.

LIONEL NIȚESCU

Compoziție

Om nou în sat nou

(Urmare din pagina 1)

cu numeroșii lui pași pe calea progresului, dar trecînd prin sate și uitîndu-mă la oameni nu pot. citeodată, să nu mă întreb: nu mai sînt, oare, oameni în asemenea situații, care au rămas cu un picior în trecut (evident, fără voia lor) și care, totodată, nu reușesc (deseori chiar împotriva voinței lor) să calce sigur și apăsat în viitor? Mi se pare că da, că asemenea oameni încă mai există. Întrebarea este: îi avem suficient în atenție? Sau îi băgăm într-o covată cu alții, fel de fel, făcîndu-i să scape tocmai de sub influența atît de necesară lor? Apoi: nu lucrăm, oare, n-aș zice mult prea nediferențiat, ci mult prea neînțelegător cu ei, de vreme ce nu un îns oarecare, ci un mare artist, un om de cultură renumit recunoștea cu atîta sinceritate că nu putea prinde cu ușurință trenul vremurilor noi? Cum știau, în aceleași cazuri, lucrurile cu un simplu om de la țară, un om de la grajduri sau de la munca cîmpului?

M-am întrebat, de asemenea, trecînd prin sate, dacă următorul portret făcut de Esenin unui om de la țară din vremea sa mai poate fi întîlnit azi. Iată acel portret:

„Dar sînt și alți oameni / Aceia sînt și mai nenorociți și mai uitați / Decît niște butuci / Printre evenimente ne-nțelese. / Eu îi cunosc / Și i-am observat: / Ochii le sînt mai triști decît ai vacilor / Și pe singele lor e mucegal / Ca pe lacuri mătasea broaștei. / Cine o să arunce cu pietre-n lacuri? / Nu va atingeți de ei / Căci se vor stînge singuri / Arzînd mocnit ca frunzele stropite.”

Greu, desigur, de găsit azi, la noi, chiar și în sate, asemenea oameni, „butuci printre evenimente ne-nțelese”. Realmente

sîntem în altă etapă. Dar dacă, totuși?, mă întreb. Apoi, poetului care făcea acest teribil portret i se părea că atitudinea cea mai umană era să-i lăși pe asemenea oameni să dispară ei singuri, ca frunzele, în marea veșnicie. E bine? E rău? Mai este posibil, azi? Ar fi uman?

Iată și un al treilea tip de om, desigur tot din vremea și din locurile în care trăia Esenin, dar care de asemenea mi se pare sugestiv:

„Mai sînt și alți oameni / Aceia care cred / Și-arunca vagi priviri în viitor / Aceia scărpinîndu-și singuri pielea / Vorbesc despre o viață nouă. / Eu îi aud / (...) / Ar fi mai bine să-avem stambă, cuie... / Ce puțin le trebuie acestora! / Viața lor e în cartofi și-n piine...”

Mărturisesc că dintre toate cele trei portrete acesta mi s-a părut cel mai greu de descifrat pedagogic. Omul care-și punea nădejdea în viața nouă pentru a-și rezolva problemele esențiale ale vieții a fost și rămîne absolut un om normal. Cel care are o atitudine modestă, fără să exagereze pe scara pretențiilor, de asemenea. Dar există și omul care vrea puțin din înapoiere, din lipsa de cultură, viața lui e doar „în cartofi și-n piine” pentru că l-au îndobitocit veacuri și veacuri de sărăcii și neajunsuri. Licărul vieții noi ajunge la el doar pînă aici. Ce faci cu el mai departe?

Situațiile sînt, fără îndoială, mult schimbate la noi, azi. În sate au pătruns zenumărate elemente noi — de gîndire și comportament, de civilizație materială și spirituală reală — acestor elemente corespunzîndu-le marile prefaceri din viața țărănimii noastre, înflorirea fără precedent a tuturor comunelor. Este un fapt știut, consemnat, indubitabil. A privi unilateral lucrurile n-ar fi însă de folos

nimănui, pe lângă progresul real apărînd și liniile unui „progres” marginal, adesea de nivel suburban. S-au pus puternic în mișcare formațiile muncii în spirit colectivist, științific, muncă bazată pe etică și echitate, dar nu este un secret pentru nimeni că se zbat să ciștige teren și trăsături ale unui fel de proprietar nou între ghilimele — acelea ale speculativului proprietății colective, care se „învîrte” mult mai bine tocmai în cadrul acestei proprietăți, obținînd mari avantaje personale.

Casele noi, mă întreb citeodată, gînduiesc automat și oameni cu adevărat noi? Ce fel de suflete se află dincolo de unele ziduri cu adevărat impresionante?

În această direcție am făcut cu un anumit prilej un mic test: am stabilit ad-hoc o listă de trăsături (evident, incompletă, dar pe care le cred fundamentale) pentru omul nou și l-am rugat pe cîțiva dintre participanții la o adunare sătească — deci, ei înșiși săteni — să aprecieze prin folosirea a cinci semne „plus” sau cinci semne „minus” care cred că este evoluția în cazul oamenilor cei mai apropiați lor. Fără îndoială, testului îi lipseau rigorile anchetei științifice, dar n-au lipsit în schimb surprizele și mă întreb dacă ele erau chiar atît de departe de adevăr. Iată de pildă la capitolul „atitudinea față de muncă” media calificativelor era de trei semne „plus” și două semne „minus”. Practic, nici un interviueat n-a afirmat că se manifestă în mediul său atitudinea cea mai bună față de muncă. Mai mult: în același timp se susținea că în multe cazuri se constată că unii nu mai muncesc nici la nivelurile anterioare (cele două semne „minus”). Testul arăta că progresele cele mai mari s-au realizat la capitolele „atitudine față de știință” (patru semne „plus”, nici un semn „minus”) și „atitudine față de alte popoare” (cinci semne

„plus”, nici un semn „minus”). Din nou însă un lucru de notat: schimbarea atitudinii față de știință, acceptarea ei cvasitotală, neînsemnînd încă și o ieșire corespunzătoare din zona misticismului, care în unele cazuri se menține foarte puternică. Discuții nuanțate foarte interesante permit și notațiile pe marginea unor trăsături precum cinstea (pusă de către mulți sub semnul întrebării), corectitudinea, atitudinea prietenească, sinceritatea și altele. Nu voi intra în amănunte. Aș mai menționa doar spiritul colectivist, spiritul de inițiativă și spiritul de responsabilitate, nici aici „plusurile” fiind la maximum, însoțindu-se și cu destul de categorice semne „minus”. Individualismul pare să se fi adaptat, în unele cazuri, la noile condiții, unii manifestînd inițiativă doar cînd e vorba de binele lor personal.

Procesul formării omului nou este, fără îndoială, deosebit de complex, mai ales în universul satului, dar tocmai de aceea spre a fi bine dirijat trebuie abordat cu toată obiectivitatea și cunoscut în întreaga sa problematică. Altfel, întreaga muncă educativă se pune ea însăși sub semnul întrebării ca rezultate. Revoluția la care ne îndemnăm secretarul general al partidului presupune mult realism și în această direcție, seriozitate și calificare în muncă, cu o paletă umană pe care n-avem voie să o privim global și simplificador ci pentru progresul căreia trebuie pusă în mișcare întreaga pedagogie a muncii de partid, școlare, culturale, științifice etc., etc.

Om nou în sat nou — ce frumos, ce înălțător obiectiv! Dar, în același timp, ce asumare de uriașă sarcină pentru zece, pentru sutele de mii de comuniști care trăiesc și muncesc în cele peste două mii de comune ale țării și pe care partidul i-a chemat spre noi asalturi educative, spre cea mai înaltă calitate umană, aceea de revoluționar al satului.

AGRARA ÎN ROMÂNIA

La Cezieni, primăvara a venit între două ninsori

Rar om mai devotat satului lui decât acest oltean, inginerul agronom Tudor Dănaș, despre care am auzit povestindu-se și am citit, pe care l-am și auzit, în câteva ocazii publice, vorbind despre ceea ce în cuvinte numărate nu se poate cuprinde niciodată pe de-a-ntregul. L-am întâlnit la Caracal, abia ieșise dintr-un val de sedințe, iar a doua zi urma să plece de-acasă cu noaptea-n cap pentru a intra în vîrtej alături. Toate necesare, desigur, dar punîndu-l în imposibilitate pe șoferul C.A.P.-ului, nea Fănică, să mai recupereze timpul din prelungirile unora, în ciuda faptului că el ocolește toate hîrtoapele drumurilor și fuge printre ele ca printre umbrele unei aviații inamice. Cînd la Slatina, cînd la Caracal.

Nîngea la Cezieni. După o mazărice mărunță ca nisipul începuse să nîngă cu fulgi mari, bolovănoși, lăți ca niște aripi de fluturi de la tropice. Nîngea ca-n privirile limpezite ale unei povesti în care e bine că totul se termină cu bine.

Prin '68, cînd a venit acasă după ce-și trăise începuturile meseriei într-alte locuri, cooperativa era cam pustie de oameni, de bani și de voință. Un an mai tîrziu, cînd devenea răspunzător, ca președinte, de soarta ei, pornea de la o realitate dureroasă: oamenilor li se plăteau 9 (nouă) lei pentru o „normă convențională”.

„Trebuia să ne asigurăm o bază de materii prime”, zice. Așa a zis și atunci, și cum a zis, a făcut. Pe 40 de hectare, dintre cele ce oricum nu erau de folos agriculturii, a plantat răchită. Pe alte 30, de data aceasta pămînturi bune, a pus căpsuni, și pe 133 piersici, pruni, caisi, șișini, ciresi. Dar, de exemplu, cele 151 hectare de vie, pe care le-a plantat tot atunci, costau două milioane de lei, în vreme ce producția netă a cooperativei era, pe an, tot de două milioane. Asta însemna că și cum un bărbat în toată firea ar ține să se îmbrace într-o cămășuță de copil. Era și nu era așa. „Prin

vie, în primul an am bus pepeni. Apoi cartofi și în al treilea an sfeclă-de-zahăr: ne-am scos banii, pe care n-a mai trebuit să-i scădem din beneficii în anul următor, cînd via a intrat pe rod”.

Dar Tudor Dănaș pornise pe mai multe drumuri deodată. Că toate aveau să-și dea întâlnire undeva s-a văzut mai tîrziu, după ce s-au întors acasă și cei 70 de oameni pe care-i trimisese la Caracal să se califice în tot felul de meserii: sudori, strungari, lăcătuși, constructori. „M-am gândit că e mai bine să-i trimit eu decât să se ducă singuri. Dacă plecau singuri, nu se mai întorceau. Pe cînd așa, i-am putut chema înapoi. Aveam nevoie de ei. Tot ce-am construit aici e făcut de oamenii noștri, cu proiecte făcute de noi. Nici materialele nu sînt cumpărate. Le-am ales de la demolările din comună”. Și astfel, nu chiar cit ai bate din palme dar nici cit să aibă vreme vîntul să mature din vatră ultimul bob de jeratic din care se mai putea înălța o flacără, a apărut o platformă agroindustrială cu tot felul de fabricuțe, secții și ateliere de care oamenilor nu numai că nu prea le-a mai venit să se desprindă, dar le-a amintit de satul lor și celor ce, între timp, pleaseră. Tudor Dănaș nu insistă asupra acestei probleme, deși rămîne un fapt, tot el zice că anul trecut cooperativa a lucrat cu 485 de oameni, iar în anul acesta va avea la muncă 527.

Mai important, acum, este că muncitorii de pe platformă alcătuiesc o rezervă de forță de muncă apreciabilă, care repede poate fi pusă în mișcare și trimisă acolo unde urgentele campaniilor agricole o cer. Fiindcă, se va fi înțeles, la Cezieni nu se face numai industrie, ci în primul rînd agricultură. Iar o producție de peste 7.500 kilograme de porumb boabe la hectar, cit s-au obținut aici pe un pămînt neirigat — și pentru care cooperativa a fost distinsă cu „Meritul Agricol” clasa I — înseamnă deopotrivă o recoltă bine îngrijită, dar și strînsă fără nici un fel de pierderi. Căci

pierderile în agricultură sînt, fără îndoială, un act împotriva naturii. Și vom dovedi că la Cezieni așa se și gîndește, după ce mai întii vom arăta că tot platforma agroindustrială a creat un spațiu de mișcare în cuprinsul cărui până și întâmplările nefericite pot lua un curs favorabil: „În primăvara anului trecut au fost temperaturi sub 30 de grade, zice Tudor Dănaș. A înghețat via. Cum struguri știm că n-o să culegem, nici compoturi nu puteam face — că noi facem aici tot felul de compoturi, gemuri, dulceturi și siropuri — nici beneficii n-aveam de unde să apară. Iar via, nu numai că n-ducea bani, dar cerea bani, fiindcă trebuia totuși lucrată, altfel e greu s-o mai scoți din paragină. Și-atunci am conservat foi de viță, obținînd cam un milion de lei. Cam atît ne costă pe noi lucrările de întreținere a viei timp de un an. Ne-am scos măcar aceste cheltuieli pe care altfel eram nevoiți să le facem cu bani rezultați din alte sectoare. Dar dacă n-aveam fabricuța de conserve?”

La Cezieni primăvara vine și pe un ger năprasnic, vine oricum, chiar și printre două ninsori. Munca se întemează aici pe o gîndire din care unii economiști de profesie au reținut doar grația de-a face patinaj artistic pe luciul definițiilor — altfel, poate bine știute — ale unor noțiuni economice. „Anul trecut ni s-a propus să cooperăm cu industria, zice Tudor Dănaș, cu întreprinderea de boghiuri Balș. Noi cumpăram niște bușe de la întreprindere, cu 800 de lei, și după prelucrare i le vindeam cu 830. La un număr de 50.000 de bușe, cite plătisem, cooperativa realiza o producție globală de 41,5 milioane lei. Producția netă era, în această situație, de un milion și jumătate. Lucrarea apărea frumoasă. Dar: la 41,5 milioane lei trebuia să plătim contribuția la casa de pensii 8 la sută, adică 3 milioane și 320 de mii. E limpede nu numai că nu câștigam un milion și jumătate, că nu câștigam, de fapt, nimic,

dar mai rămîneau și datori, din banii noștri, cu 1.820.000 lei. Asta nu înseamnă că nu trebuie să preluăm repere din industria mare, dar s-o facem în așa fel încît să câștige și unitatea cea. O colaborare cu fabrica de mobilă din Caracal dovedește că se poate lucra și astfel. Înșă, bineînțeles, noi trebuie să avem în vedere posibilitățile locale, valorificarea producției proprii, a producției agricole. Nu e nici o noutate, de exemplu, că pină și simburii de struguri pot fi folosiți la ceva. Ei conțin grăsimi între 10 și 24 la sută, putem extrage ulei comestibil al cărui gust, susțin cei ce se pricep, este foarte bun. Chiar anul acesta, luînd în calcul producția medie, obișnuită, de struguri, vom face 24.000 de litri de ulei”.

Sun cei din Cezieni că Tudor Dănaș face ce face și trece și pe la contabilitate. Înșă nu altfel au ajuns ei să fie plătiți cu 65 de lei pentru o normă (față de nouă lei, nu cu mulți ani în urmă!). Și tot ei știu, mai bine decît oricine, că Tudor Dănaș mai vede și altceva în jurul lui decît cifre: „Cînd am pornit fabrica de conserve, femeile care urmau să lucreze acolo s-au echipat, chicotind, cu halate albe, cizme albe, bonete albe. Unii, aflați în trecere, nici nu și-au mai cunoscut nevestele îmbrăcate astfel. Uimirea întipărită pe figurile lor și felul cum, prin cite-o glumă, începeau să-și vină în fire, mă amuză și-acum. S-au petrecut aici niște lucruri senzaționale. În industria mare nu se văd asemenea schimbări, ele trec neobservate. Aici se produc în văzul lumii și rămîn memorabile tocmai pentru că oamenii adaptează noutățile la ei înșiși, la felul lor, uneori înțeles, alteori neînțeles, de a fi. Așa se explică și de ce au învățat repede și bine atîtea meserii industriale, dar și de ce a avut succes Sărbătoarea Țării. Sărbătoarea asta o ținem în fiecare primăvară, la 1 Mai. De la o vreme, cam dispăruse în sat obiceiul de a se mai coase costume populare. Am zis să reînșuflețim obiceiul asta pierdut și să dăm o mie de lei pentru premiul întii, pentru cel de-al doilea șase sute, patru sute pentru al treilea și cinci mențiuni a cite o sută de lei. Bani sînt ai noștri, ai cooperativei, dar juriul care hotărăște vine de la județ, e alcătuit din specialiștii de-acolo, unii de pe la muzeu, oameni care se pricep. Ca să nu fie discuții...”

Cînd spune așa, știe Tudor Dănaș ce știe. În primii ani în „etapa pregătirii de materii prime”, se murmură, pe la colțuri, chiar și-un cîntecel pe seama sa: „Pe porumb scrie Dănaș, cînd te prinde te ia dracu”. Mai tîrziu, cînd oamenii s-au lămurit că, muncind cu cinste, ești răsplătit cum se cuvine, cîntecul a fost uitat. Cum, la rîndu-i, Tudor Dănaș a vrut să uite și el îngrozitoarea — că nu-l putem spune altfel — acuzație adusă de niște foști șefi ai C.A.P.-ului, și anume că dăduse niște scindură pentru ca un coșătean de-al lor să poată fi înmormîntat omeneste. I-a fost de mare ajutor atunci, zice, înțelegerea de care s-a bucurat din partea organelor de conducere ale județului. Și nu mult după aceea aveau să se despartă apele de pămînt, minciuna de adevăr, lenea de harnicie iar prostia avea să fie trimisă mai încolo, la vale, ca să se înfunde unde e umbra mai groasă. Ce vroise el, ce erau unii pe cale să creadă despre el? Dar iată și unul dintre gîndurile care l-au ținut să nu se clatine lingă pîrlul de apă murdară pe care unii i-l treceau pe dinainte: „Cînd eram mic, învățătoarea mea, Ecaterina Marinănu, avea pe un petic de grădină niște căpsuni. Mi se păreau minunea pămîntului, cea mai mare bunătate. După ce-am pus căpsunile pe alea 30 de hectare, odată i-am întâlnit pe copii cînd se întorceau de la cules. Veneau înșuruiți pe drum, gălăgioși, și erau spoțiți pe la gură și pe bărbii cu zeamă de căpsuni. Ce satisfacție!...”

Într-adevăr, poate cineva să țină mai mult la satul lui decît acela care nu-i uită copiii?

DUMITRU CONSTANTINESCU ■

Pirvu se îneca cu piine.

Așa a fost, la noi și la alții : o bună tradiție a înregistrat truda și grija unora din cele mai de seamă personalități ale culturii pentru alcătuirea acestei cărți-poartă spre toate cărțile lumii. A fost autor de abecedar Lev Nikolaevici Tolstoi. Au fost, la noi, Ion Creangă și Alexandru Odobescu.

Fiind cartea pe care învață copiii noștri să citească, abecedarul este și cea dintâi carte de vizită a noastră, a tuturor, a unei epoci. Arată cum știm să ne prezentăm pe noi în fața generațiilor viitoare, cum știm și cu ce chip știm să le înfățișăm celor de după noi lumea pe care le-o vom lăsa moștenire. Copiii au dreptul s-o poată îndrăgi, să nu fie nici la maturitate obligați să suridă îngăduitor pentru calitatea cărții pe care au învățat literele. Abecedarul care se află acum pe băncile copiilor din clasa I este semnat de Maria Giurgea și Maria Georgescu-Boștină. El a fost introdus odată cu coborîrea vârstei de începere a școlarității la 6 ani și a fost revizuit în 1975.

CE SPUN AUTOARELE

Bineînțeles, abecedarul nu este un manual ușor de alcătuit. Aceasta e și părerea autoarelor, cu care am avut prilejul să stau de vorbă zilele trecute. Și cred că este o părere autorizată. Cel puțin dacă luăm în seamă faptul că sint autoarele abecedarului, în toate variantele sale, din 1955 încoace.

Tovarășa Maria Georgescu-Boștină, acum pensionară, a lucrat, spune, mai bine de 16 ani ca învățătoare. Este calificată și ca profesoară de desen, iar în ultima parte a activității a muncit la Institutul de cercetări pedagogice și psihologice în calitate de cercetător principal. Tovarășa Maria Giurgea a lucrat 6 ani ca învățătoare. Acum este conf. univ. dr. la catedra de psihologie și pedagogie a Universității din București. Am fost rugat să stau de vorbă cu amândouă odată „pentru că noi așa am și lucrat abecedarul, am elaborat împreună fiecare pagină, cuvânt cu cuvânt, indicând în detaliu și ilustrația”. Iată una din afirmațiile cele mai cuprinzătoare și mai ferme ale autoarelor : „Noi dăm copiilor, de la început, corect orice lucru”. Și, în continuare, pentru a sublinia îndreptățirea acestei conduite : „Deprinderile greșite de citire și scriere își spun cuvântul peste ani, de ele depind, în mare măsură, succesul și insuccesul școlar”. Opinii clare, temeinice, utile. Atita doar că produsul muncii celor două specialiste — după un sfert de secol de colaborare și elaborare avem dreptul, cred, să socotim că s-au și specializat într-o activitate la care nu le-a obligat nimeni, nu ? — atita doar că abecedarul, practic, vom vedea, nu este nici pe departe intruchiparea teoretizărilor autoarelor sale.

— Ce a însemnat revizuirea din 1975 ?

— Mult ! O atenție mai mare acordată fonemelor. Am introdus treptat lecții speciale de predare a diftongilor monofonemati, pentru a asigura o citire corectă și conștientă. În varianta anterioară, abecedarul se termina odată cu alfabetul ; în 1975 am adăugat un set de texte mai lungi, imprimate cu caractere de literă mai mică, pentru a pregăti trecerea la manualul de clasa a II-a.

Interlocutoarele stăruie, cu modestie, că abecedarul este încă perfectibil. Mai ales că „s-au învechit unele lucruri”. Mi se spune că este de așteptat, într-o viitoare variantă a manualului, reabilitarea lui Suru. Cine este Suru ? Un cal. Sau calul în general. El trăgea la „hamul” literei S. Dar editura a pretins autoarelor să-l scoată de acolo. Era depășit. N-a fost admis nici măcar într-o imagine sportivă de hipodrom. Era depășit și gata ! Lumea se modernizase. Și Suru a fost abrogat. Textul de pe pagina cu litera respectivă vorbește acum despre sanie, iar literei a trebuit să i se caute alt loc între celelalte, ca să se predea iarna. Iată de ce depinde, până la urmă, ordinea în care sint predate literele !!! Acum, de cînd cu criza petrolului și redescoperirea calului, el ar putea să reintre și în abecedar, fără să lezeze autoritatea celor ce l-au luat la bice din cartea copiilor, ca să nu compromită epoca modernă. Soarta a vrut să ne arate că este mai modern Suru decît concepțiile unor persoane care nimoresc întimplător la biroul deciziilor de care atîrnă o pagină de manual.

Cum s-a ajuns — le-am întrebat pe autoare — la forma actuală a scrierii de mină din abecedar ? Iată răspunsul : „Vechia scriere caligrafică a fost abandonată din cauza dificultății. Copiilor le era prea greu să scrie acele litere mari prea încărcate de bucle. Abandonarea s-a produs treptat, încă din 1952. Odată cu începerea școlarității la 6 ani, am renunțat de tot la scrierea caligrafică în abecedar. Am adoptat scrierea de mină cu fir continuu, legată, cu individualitatea fiecărei litere dar simplificată. **Inclinația e după voie** (s.n.).

— Dar calligrafie se mai face în școală ? Învață copiii și o scriere frumoasă ?

— Da. În altă clasă.

Autoarele nu știu în ce clasă. Le-am mai

întrebat dacă într-un asemenea manual li se par tolerabile cacofoniile. Răspunsul a fost foarte ferm : „Așa ceva este inadmisibil. Asemenea greșeli le corectăm încă din perioada preabecedară a clasei I în vorbirea copiilor și chiar de la grădiniță. Ba, dacă ar fi după noi, am cere să fie corectate chiar de la creșă”.

CE SPUNE ILUSTRATOAREA

Am stat de vorbă cu autorul ilustrației întregului abecedar. Se numește Coca Crețoiu. „Nu-mi place nici mie ilustrația pe care am făcut-o, a spus dînsa, eu lucrez altfel, dar așa mi-a cerut editura. Ce e prost este că, la tipărire, iese oribil, totul dominat de o culoare, de pildă galben, și fețele oamenilor, de parcă sint hepatici”. Ilustratoarea și-a notat că editura a plătit pentru această ilustrație 66 000 de lei.

CE SPUNE DIRECTORUL EDITURII

Editura didactică și pedagogică, prin cel mai autorizat reprezentant al său, tovarășul director Ion Stanciu, a precizat următoarele : „La concursul din 1975, un singur manuscris a primit mențiune. Cel mai bun. Abecedarul în uz n-a intrat în concurs, dar se poate zice că el a rezistat

— Ioane, miine ne ducem la moară să măcinăm.

Pornim cum răsare soarele. (Iarna ! n.n.) Moara este la poalele dealului. Ea are o roată mare. Pe roată cade apa :

Taca, taca, tac !

Taca, taca, tac !

În josul paginii, cu litere de mină, mai răsare o dată soarele.

În lecția „Un băiat curajos”, de la pagina 65, aflăm că pe băiat îl cheamă Jianu. Nici mai mult nici mai puțin : Jianu. Așa cum pe fetița din aceeași povestioară o cheamă Mioara. Ce pot înțelege elevii ? Că numele de familie al lui Jianu poate, atunci, să fie Ion, Vasile ori Mișu. Evident, nimic mai absurd. Nu însă și de mirare în acest manual. În ce constă curajul — anunțat încă din titlu — al micului Jianu ? În aceea că, deși „era ajuns Anului nou” și cu toate că „se pornise o ninsoare mare”, cum pe fetița dinaintea lui „la o răspintie era să o calce un camion”, ei bine, „Jianu, băiat curajos, o luă de mină”. Pentru ca, apoi, să-i spună protector, începînd cu un monumental vocativ : „Mioaro ! Ai răbdare pînă ce apare lumina verde !” Emoționantă probă de curaj. Emoționantă pînă la indignare față de seninătatea cu care ni se poate

darului. Programa în vigoare pentru clasele I—IV spune clar că ea se face în clasa a II-a și stabilește fără echivoc : „Principalul obiectiv urmărit în lecțiile de calligrafie este de a consolida și a perfecționa deprinderile de scriere corectă și frumoasă — frumoasă ! ? ! n.n. — predate în clasa I, respectînd aceeași formă a literelor și aceleași legături care au fost învățate conform modelului din abecedar cu fir continuu și uniform, iar literele mari simplificate.”

Priviți, deci, în abecedar, ca să vedeți inclinația literelor de mină a ajuns „după voie”. Este de necrezut cum voia simplista a unora se impune cu titlu de vitală simplificare asupra unor lucruri ce țin de formarea pentru viață a generațiilor întregi. De la războiul împotriva prea multelor bucle din calligrafia veche — care, în treacăt fie zis, se putea învăța, totuși, fără accidente și datorită „căreia cei ce au mai prins-o în școală nu se uită azi ca la un tablou la scrierea de pe o diplomă sau de pe un brevet — s-a ajuns la o veritabilă scriere urită. Și, culmea, la pagina 77 a abecedarului, o literă mare de mină este scrisă în două feluri. Ca să-i zăpăcim și pe copii și pe învățători.

Față de toate cele de mai sus, repet cuvintele înțelepte ale autoarelor, pe care, însă, întii ele probează că le-au nesocotit : „Deprinderile greșite de citire și scriere își spun cuvîntul peste ani, de ele depind în mare măsură succesul și insuccesul școlar.” Sigur, n-am uitat, autoarele au grijă să spună că abecedarul este perfectibil. Dar, după ce îl țin în uz de 5 ani fără să perfecțeze nimic la el, chiar și numai din cele prezentate, este evident, că nu e doar loc pentru mai bine, cum zice atit de des : este loc de chiar ceea ce se numește bun simț.

PROPUN PENTRU ILUSTRAREA LITEREI Z, CUVINTUL CONCLUZII

Așa încît, iată ! Autoarele nu suportă cacofoniile, dar le presară în manual. Ele au elaborat cuvînt cu cuvînt niște texte care cuprind absurdități de situație și comportament, formulări contrare firescului limbii române. Ilustrația nu-i place nici celei care a făcut-o. Editura se face că organizează concursuri. Pentru textele de abecedar. Pentru ilustrație nici măcar nu-și pune problema unui concurs. În aceste condiții, atit autoarele și ilustrația cit și acei care au avizat tipărirea și introducerea în școli a abecedarului discutat sint inovații de înșelarea buneii credințe a părinților care își trimit copiii în clasa I, convinși că prima carte nu-i poate învăța nici greșeli, nici lucruri nefirești. Și mai sint persoanele respective vinovate de lezarea dreptului pe care îl au copiii de a putea respecta și iubi toată viața prima lor carte de citire.

Acest manual, ținut în uz de an de zile, este pur și simplu un afront la adresa limbii române, a culturii și, implicit, adresa oamenilor de cultura, a învățătorilor, a pictorilor și tipografilor din țara noastră, care SINI ÎN STARE să dea copiilor țării un abecedar excelent ! Este nevoie, însă, să se organizeze cu deplin simț de răspundere o asemenea lucrare. Să nu facem, neapărat într-un an, un abecedar ca acesta. Să facem în 5 ani — dacă de 5 ani avem nevoie — unul foarte bun. Ați văzut ce reacție de Păcală a dictat editurii cuvîntul unui scriitor. Dar aceeași editură n-a luat niciodată legătura cu un mare scriitor să scrie un abecedar, sau măcar să contribuie la scrierea lui.

DORIN GHERGHINESCU

Despre abecedar, dar nu cu nostalgie

concurșului din moment ce nimeni n-a luat premiul întii. Ținînd cont că abecedarul este atit de important și e mai mult ilustrație decît text, avînd în vedere importanța ilustrației, ilustratorul a fost ales cu grijă. Nu s-a ținut un concurs, dar mîi mulți graficieni au prezentat probe. A ales ministerul. Mulți graficieni n-au fost de acord cu ilustrația, că e prea fotografică, e într-o manieră depășită. Și eu cred la fel. Suru a fost scos în urma unor critici din presă. Nu mai știu în ce publicație dar știu sigur că Fănuș Neagu a criticat. Era o perioadă în care manualele erau criticate pentru o manieră ruralistă. Calul a fost înlocuit de tractor”. E drept, nu se poate o imagine mai citadină decît a unui tractor. În ce privește plata, tovarășul director precizează că autoarele au primit împreună vreo 7 000 lei. Care să fie, la urma urmei, adevărul.

TEXTELE

Și, acum, iată abecedarul, așa cum se prezintă singur, oricui îl deschide.

Este plin de cacofonii ! Stau mărturie paginile : 45, 58, 59, 60, 73, 80, 85, 94, 109, 119, 121, 123. Într-adevăr, inadmisibil. Ca să rămîn la părerea autoarelor... cacofoniilor respective, „elaborate cuvînt cu cuvînt”.

Dar elaboreatele texte mai conțin și alte ciudățenii. La pagina 39 citim : — Rîca are carie ?

— Nu ! (urmează desenul unei păpuși n.n.) are carie. Ce să înțeleagă elevii ? Că păpușile merg la dentist ? Menționăm pe paginile 46 și 47 desenul unui cal-jucărie și cuvîntul cal. La pagina 52, sub titlul „Penarul” : Pavel are un penar. Pe capac e pictat un păun. Vine Cecilia. Ea cere o linie. Pavel caută linia.

— Pavele, cine a pictat penarul ?

După care, în loc de răspuns la întrebare, probabil, textul se încheie cu propoziția exclamativă „Ce pene colorate are păunul !”, exclamație care nu se înțelege nici măcar cui aparține. La pagina 58, lecția este intitulată „La masă”. Deasupra textului, sub desen, sint scrise cuvîntele și propoziții din silabe. Între acestea : Eu mă i-nec. El se i-nea-că. Este drept că urmează un text, cum mai sint și altele, care — apropo de inecat — s-ar cuveni să le cam stea în gît atit celor care l-au elaborat cit și celor ce l-au vizat în drumul lui spre băncile elevilor. Iată-l :

E ora mesei. Întii iau loc la masă tata cu mama.

Apoi, noi, unul cite unul.

— Anca, ai uitat piinea !

— Îndată, mamă !

Anca aduce piinea la masă. Mîncăm supa.

Pirvu se inecă.

— Pîrvule, mîncă încet !

Iată cum învață copiii noștri la școală cine trebuie să se așeze întii la masă, cine să aducă piinea, neapărat înainte de a mîncea supa. Dacă au auzit acasă că la supă, spre deosebire de ciorbă, nu se mîncă piine, abia nu mai înțeleg nimic. Lecția „La moară”, de la pagina 62, este plasată sub imaginea unei mori de apă iarna. Și iată altul din textele elaborate cuvînt cu cuvînt : E ora nouă. Tata vine acasă. (Ciudată oră de întoarcere a tatălui de la muncă iarna — desigur, la țară, unde mai sint mori de apă — oricît ai lăsa de nedefinită acea oară, fie că e nouă-nouă, fie că e nouă seara, așa cum fac autoarele, n.n.)

spune că asemenea texte au fost „elaborate cuvînt cu cuvînt”. Sint doar cîteva exemple de lipsă de respect pentru firesc limbii române, al comportamentului, de sfidare a învățătorilor condamnați să răspundă copiilor la toate întrebările provocate de asemenea absurdități.

ILUSTRĂȚIA

La pagina 23, bănuim o asistentă care examinează un elev într-un cabinet medical. De ce o fi încălțat-o ilustrația cu doi pantofi de două feluri ? La pagina următoare, uniforma elevului cu ghiozdanul în mină este alcătuită din : veston, pantaloni scurți și baecă de aceeași culoare. Din ce țară o fi ? În imaginea de sus, de la pagina 28, ilustratoarea a lăsat o fetiță cu un singur picior. Mai uită omul, nu-i așa ? La numai 66 000 de lei, ce pretenții să avem ? Așa încît nici nu mai este de mirare că mama ce coase în imaginea de la pagina 30 poartă ceasul pe mina dreaptă. Să nu mai creadă tîncii că părinții și învățătorii lor le știu pe toate : doar au văzut bine că aceștia poartă ceasul pe mina stîngă. Cit privește lecția de la pagina 58, se putea numi și „Gemenii”, dacă ne luăm după ilustrația care ne prezintă, stînd la masă cu părinții, 4 copii, toți cam de clasa I, cel mult doi cite doi gemeni și la diferență de vîrstă de un an. Interesantă este și așezarea persoanelor la masă. Într-un capăt al mesei stă tatăl ; în celălalt doi copii. În timp ce pe una din laturile mari ale mesei stă mama și tin copil — se pare, inecatul Pirvu — iar pe cealaltă latură mare stă o fetiță singură.

Nici ciudățeniile ilustrațiilor nu le-am epuizat.

SCRIEREA DE MINĂ DIN ABECEDAR A DEVENIT CALIGRAFIE

Cît privește calligrafia, lucrurile nu stau deloc așa cum credeau autoarele abe-

În atelierul de ceramică

Academicianul Emil Condurachi a fost distins cu Premiul Herder

„Am avut întotdeauna intuiția erorilor dogmatice în istorie și m-am ferit de ele“

S-a născut la 3 ianuarie 1912, în comuna Scintea, județul Iași. În familia unui notar comunal cu pasiunea lecturii și a istoriei. Absolvă Facultatea de Litere și Filozofie la Iași în 1932, cu o teză de licență în istoria veche. Între anii 1935-1937 urmează, cu o bursă, Școala română din Roma (înființată de V. Pârvan), iar între 1938-1939, Școala română de la Paris (al cărui director era N. Iorga). În 1940 este numit, prin concurs, profesor de arheologie la Facultatea de Istorie a Universității din București. Este membru al Academiei R.S.R., din 1948, membru al Biroului Uniunii Academice Internaționale de Arheologie Clasică, secretar general al Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene, Doctor honoris causa al Universității din Bruxelles, membru a numeroase academii de științe din mai multe țări europene.

Jovial, surprinzător de tânăr și de amabil, savantul m-a primit în biroul său de la sediul Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene, al cărei secretar general este, într-o zi când era asaltat de ziariști — Televiziune, Agerpres și, lată, „Flacăra”. Preferă să ne afecteze mai mult timp, tine mult la cuvântul scris. „În priza” interviurilor, dialogul îl începe dinșul fără să-i fi adresat prima întrebare la care reflectasem atita înainte :

— Am vrut să fiu profesor de istorie de la 7 ani. Tata voia să mă fac inginer, mama — medic. În școală, cel mai tare am fost la istorie, la limbă, la literatură, la greacă și latină. Există pe undeva, — nu-mi dau seama cum s-ar explica asta biologic — în fiecare om, înclinații sigure spre anumite forme de cultură. Eu am evoluat spre istorie. În liceu știam pe de rost detalii cu care uluiam. Atunci mi se părea că asta e istoria.

— Și când v-ați dat seama că e altceva ?

— În studentie, când am intrat prima oară în contact cu izvoarele clasice și mai târziu cu izvoarele marxiste. Unul dintre profesorii mei, Andrei Oțetea, al cărui elev eram prin 1930, lucra la vremea aceea la o monografie foarte importantă despre „Reformă și Renaștere”, prima mare lucrare istorică de orientare materialistă în istoria României. Atunci am găsit rațiunile argumentării privind însurirea fenomenelor istorice. În 1944 am ținut o conferință la Casa Universitarilor din București în care mi-am exprimat punctul de vedere asupra faptului că desfășurarea evenimentelor, a schimbărilor sociale nu se pot explica doar prin acumulările primitive ale capitalului, că ele trebuie să aibă și altă logică. Am avut întotdeauna intuiția erorilor dogmatice în istorie și m-am ferit de ele. Mi-am impus drept conduită științifică necesitatea de a vedea succesiunea, cum evoluează societățile umane, încotro se îndreaptă pe o perioadă mai întinsă de timp. Arheologia te ajută cel mai bine în acest sens. S-a spus cu bun temei că arheologia a revoluționat studiul istoriei, a deschis asemenea orizonturi asupra societăților și civilizațiilor omenesci din trecut, comparabile cu descoperirea telescopului pentru astronomie și a microscopului pentru biologie. Am publicat recent, la Paris, într-o revistă a UNESCO — „Diogene” — un articol în care arăt că factorii de interculturalitate explică apariția și formarea unor popoare noi, în urma unor schimbări transformări. Iau, astfel, o anumită poziție față de unii sociologi americani, și influențele acestora, care au dezvoltat teorii întregi despre pasivitatea populațiilor autohtone față de cultura greacă și latină. Am ajuns la aceleași concluzii cu Mircea Eliade, care pornește însă de la alte surse.

— Sârsele dumneavoastră fiind, precum

știți, mărturiile arheologice, probe concrete, indubitabile, greu de infirmat. Aduceți-ne argumente pentru istoria poporului român, care a suferit, precum un anumit se cunoaște, mari cuceriri de-a lungul veacurilor.

— Un moment, sursele nu sînt numai de natură arheologică. Pot să spun că arheologia — mai bine zis unii arheologi — au tendința de izolare spre o anumită epocă, fără să vadă ce a fost înainte și ce după, să studieze, să vadă integralitatea, succesiunea civilizațiilor de pe teritoriul mai vaste. Anticitez aici, acum, o concepție foarte modernă printre inițiatorii căreia se află marele savant francez Fernand Braudel, care afirmă că înțelegerea istoriei presupune, în chip obligatoriu, cunoașterea problematicii marilor durate, a marilor epoci. Și sînt de acord cu el. Era și intuiția mea empirică pe cînd mă aflam asistent la Iași.

— Iertăți-ne, dar nu contraziceți astfel, afirmația că arheologia a revoluționat studiul istoriei ? Sînteți, în fapt, arheolog, profesor de arheologie la Universitatea din București și savant de renume mondial în acest domeniu. Monografia „Histria” este un volum care a pătruns pe plan internațional și e apreciat de istoricii de pretutindeni, ca și „Monumentele paleo-cretine din Balcani”, ca și multe alte lucrări pe care v-ați pus semnătura.

— Arheologii adevărați de azi, savanții ai istoriei în purul sens al cuvîntului, nu mai sînt vinători de monumente frumoase, nu mai merg pe această linie, ci pe descoperirea unor mari ansambluri de așezări umane. Așa s-a procedat și pe teritoriul țării noastre și astfel s-au putut aduce mărturiile de netăgăduit ale continuității populației autohtone.

— Să ne oprim la exemple, tovarășe profesor !

— Unul ar fi săpăturile de la Hăbășești care joacă un rol deosebit pentru studiul istoriei naționale, al stabilității și continuității strămoșilor noștri. Arheologul Vladimir Dumitrescu a săpat enorm și a mers „în adînc” pe 20 de veacuri. De asemenea, așa s-au petrecut lucrurile și cu cetățile dacice, săpate de colegii noștri de la Cluj, în fruntea cărora stă profesorul Constantin Daicoviciu.

— Tovarășe profesor, dacă acestea din urmă au fost cercetate în ansamblu, de ce nu avem încă o lucrare monografică fundamentală despre cetățile dacice ? Am mai pus această întrebare și altor istorici, fără să primim un răspuns direct.

— Eu cred că o primă lucrare fundamentală a apărut. Nu e cunoscută pentru că are un titlu sever : „Topografia cetăților dacice”, dar conținutul e amplu, cu o tra-

care exactă, științifică, în consensul în care mă refeream mai sus. Au mai apărut „Ceramica dacică” a lui Crișan și „Dacii de la Burebista la Decebal” de Hadrian Daicoviciu, „Monedele dacice” de Constantin Preda. Într-un anumit sens, aveți dreptate, deși cetățile dacice din munții Orăștie reprezintă un summum pentru istoria României nu însă în totalitate cunoscute, cercetate, interpretate. Dar a face o lucrare în întregul său, presupune o muncă uriașă, înseamnă să sapi pe un teritoriu imens și să publici imens. Momente deosebit de importante pentru epoca dacică reprezintă și Popești — Argeș și Poiana — Tecuci, două capitale de unimi tribale foarte puțin cercetate. Ca și Cetatea de la Cotnari. Cetăți dacice pe teritoriul țării sînt multe, dar cu valori științifice revelatorii sînt, în fapt, cîteva zeci și poate că ar fi trebuit să avem pină acum lucrările despre care vorbeați.

— Dacă greșim, vă rugăm să ne opriți, ne preocupă demult o întrebare : de ce marii noștri istorici — și avem personalități ilustre, de talie mondială — aproape în totalitate, s-au ocupat cu precădere de istoria veche și mai puțin de la epoca feudală încoace ?

— Nu cred că aveți dreptate, este o părere subiectivă. Andrei Oțetea a fost un mare cercetător și s-a ocupat de perioada evului mediu, pentru a nu vorbi de Nicolae Iorga. Este aproape de adevăr un alt fapt și anume : arheologia medievală — strălucit reprezentată pină nu demult de prof. I. Nestor — trăiește încă la faza sa inițială. Dacă despre epocile greacă și latină de pe teritoriul țării noastre știm precis cum s-au desfășurat lucrurile, despre lumea medievală știm puțin. Și nu pentru că nu avem oameni pregătiți ori pasionați — amintesc nume ca Eugenia Zaharia, Ligia Birzu, M. Babeș și alții, toți foști elevi ai prof. Nestor — ci, socot eu, pentru că nu s-a ajuns la studiul comparate de mai amplă respirație. Pot să-mi fac un merit că am pus umărul la acest sector și am convingerea că se va dezvolta. Ar fi nedrept să afirm că sînt singurul. Profesorii Oțetea, Daicoviciu, Nestor au creat școala și unii dintre elevii lor, printre care aș aminti pe Ștefan Ștefănescu, Radu Manolescu, Șerban Papacostea, Răzvan Theodorescu, Florin Constantin... îi continuă cu seriozitate și competență.

— Tovarășe academician Condurachi ne obsedează ideea aceea superbă de dumneavoastră cu privire la fenomenul de interculturalitate, de interferență dintre culturile — materiale și spirituale — ale populațiilor autohtone și ale cuceritorilor în epocile marilor imperii, ca și interferența dintre culturi peste granițele statelor, în vremuri de pace. N-ați vrea să ne prezentați cîteva argumente ?

— Aș începe prin a spune că socot, și voi socoti pină la capătul vieții mele, că un popor își merită dreptul la respect din partea altor popoare pentru un fapt mai puțin sublimat de-a lungul timpului : pentru măsura în care a adus o contribuție importantă la zestrea umanității. Contribuția aceasta nu este nici în funcție de sutele de milioane de oameni ai unui stat sau altuia, și nici de milioanele de kilometri pătrați pe care se întinde, ci în funcție de contribuția creatoare. Asta am încercat să demonstrăm, împreună cu profesorul Răzvan Theodorescu, în Raportul de deschidere la Congresul internațional de istorie de la București, din vara trecută. Să arătăm că în îndelunga lui evoluție poporul de pe teritoriul acesta românesc, așezat la răscrucea dintre Occident și Orient, a fost predestinat să sufere influențe numeroase, dar pe care le-a sintetizat într-o manieră rar înfîlțită, știind să creeze lucruri cu totul noi. Argumente ? Iată, încep cu cele mai vechi și de netăgăduit. Există în cursul mileniului IV și III î.e.n. în această parte a lumii o civilizație foarte interesantă, deosebit de bogată, așa cum o atestă săpăturile de la Hăbășești și Traian — Bacău, ca și cele efectuate de Mircea Petrescu la Trușești, în jud. Dimbovița. Așa-zisa „cultură a ceramicii pictate” — în două culori, în trei și chiar policromă — știm precis unde s-a născut. În județul Neamț, fapt dovedit de săpăturile de la Frumusea. Știm astfel cine au fost tata și mama acestei

civilizații și anume cea de la Petrești din Transilvania și cea de la Boian în Muntenia. Cultură care se întinde pină la Prut. Savanții lumii s-au întrebat de unde vine și, cercetînd, noi am aflat. Or, această civilizație se ridică la zenitul tuturor civilizațiilor europene din epocă. Se poate spune că e cea mai frumoasă din Europa acelei vremi, cel mult, doar Creta era ceva mai înainte. Un alt moment de vîrf este epoca bronzului (mileniul II î.e.n.). Ce bogăție de arme, de podoabe, de așezări întărite ! Nu e de mirare că un savant german, Jachim Werner din München, a prezentat în 1950, la Congresul internațional de arheologie preistorică de la Roma, un raport intitulat „Troia-Micene-Transilvania” — cele trei mari etape și puncte ale civilizației bronzului în Europa. Și o spune un străin. Or, asupra acestei epoci importante a bronzului în Transilvania au atras atenția mulți savanți străini, iar la noi în țară, primul a fost Pârvan. Epoca Burebista este un alt moment de istorie universală, după cum și momentul Decebal. Istoricii antici au găsit cele mai potrivite cuvinte pentru a le exprima valoarea, mult mai sobre decît cele de azi. Personal, socot că istoria nu e destul de bine cunoscută în forma ei amplă, ca istoria a culturii unui popor.

— Cu alte cuvinte, istoria ar trebui să se învețe în muzee și „la fața locului”, lingă marile monumente...

— Nu întotdeauna, ea se află și sub ochii noștri. Dovezile de continuitate și stabilitate ale poporului nostru între granițele țării circulă pe lingă noi, ca să spun așa. Lumea nu știe că ceramica asta modestă albă, din zona Cimpulung, care se vinde în țirguri, este continuarea în forme și decor absolut asemănătoare ceramicii dacice din epoca a doua a fierului. La Circea, lingă Craiova, a apărut acum cîteva ani o statuie, datînd de la anul 2700 î.e.n., de o mare frumusețe și valoare. Ea reprezintă — ai putea jura — o tinăra olteancă în costum național. Decorul iei și al fotei este cel de azi. Unde mai găsești o asemenea dovadă de continuitate ? ! Străchinitile smălțuite cu păsări, cu decor geometric, ori floral atît de prezente și azi în mai toate zonele țării este ceramica imperială bizantină pe care o găsim din sec. VII î.e.n. încoace. Încă un exemplu și mai interesant despre puterea creatoare a acestui popor — stilul arhitectonic din epoca lui Ștefan cel Mare : cupola moldovenească este stilul recreat care vine din Georgia și din Bizanț, precum și stilul bisericilor pictate din Bucovina, unice în întreaga cultură europeană și care sînt extraordinare. În sfîrșit, aș adăuga cazul lui Dimitrie Cantemir. Lăsa să la o parte faptul că „Descriptio Moldaviae” e o capodoperă, în lucrarea sa fundamentală „Creșterea și descreșterea Imperiului Otoman” se află o idee de filozofie a istoriei absolut nouă pentru vremea sa. Cartea a apărut înainte de lucrarea lui Montesquieu și, personal cred, avînd la bază niște date, că filozoful francez a cunoscut opera lui Cantemir. Nu-i nevoie să fii popor mare, ca să dai lucruri de felul acesta. Nu mai vorbesc de Bălcescu, de Eminescu, de Brăncuși, de Enescu...

— Am venit la dumneavoastră, tovarășe profesor, într-un moment legat de un eveniment aparte pentru viața dumneavoastră, cit și pentru cultura română : Academia vînează v-a acordat Premiul Herder pe 1980. Ce sentimente v-au încercat la această veste ?

— Firește, de grațitudine. Sînt al treilea istoric român căruia i se decernează, după prof. Constantin Daicoviciu și istoricul de artă Vătășianu. Dacă e permis să compar lucrurile mari cu cele mici, sînt fericit să stau într-o listă alături de Tudor Arghezi, de asemenea distins cu acest premiu internațional. El a fost un mare creator, eu un modest cercetător. Arghezi merita un Premiul Nobel. Revenînd la mine sînt, în plus, fericit, intrucît concepția mea de arheolog corespunde cu a savantului filozof al cărui nume îl poartă premiul și care acum două secole a fost preocupat de cercetarea originilor străvechi ale culturii popoarelor. Or, asta facem noi azi.

CICI IORDACHE ■

Luchianul lui Gheorghe Anghel

Geniile sînt sfinții neamului. Așa gîndea sculptorul Anghel și din acest gînd s-au plasmuit făpturile citorva genii ale poporului nostru : Eminescu, Andreescu, Luchian. Gipsul acestuia din urmă a fost distrus de către inșuși plasmuitor dar o fotografie l-a păstrat dimpreună cu gîndul ultimilor ani ai sculptorului de a reveni asupra lui Luchian.

Vasile Drăguț, acest profund om de cultură și patriot adevărat, printre atîtea alte binefăcătoare inițiative, a avut-o și pe aceasta de a-l pune pe lucru pe un tânăr absolvent înzestrat al Institutului de arte plastice, Dorel Drăgușin, asigurîndu-i și posibilități materiale în vederea refacerii, după urmele rămase de la Anghel, a lucrării intruchipîndu-l pe Luchian zugravul. Expunerea acestei unice reconstituirii, cu toată documentația supravegheată din aproape de arhitectul Marcu Anghel, după un efort de aproape doi ani al sculptorului Drăgușin, în sala Kalinderu de lingă

Cismigiu, poate fi socotită un eveniment.

Se recuperează într-un fel plauzibil încă o capodoperă a lui Anghel, încă un bronz nemuritor, ce ne va putea înfrumuseța încă o piață a Capitalei.

În picioare, descurt, cu picioarele umflate de drumul și ca și Oedip, ca și Eminescu, după ce a străbătut tot spațiul spiritual românesc, Luchian, în mantia sacerdotală, precum cărturarul, este intruchipat într-un moment de odihnire, de refacere a puterilor. Cu stînga înimii, ca într-un talger jertfitor și cerșetor de înmiresmări culege în potirasele ochurilor lumina ce se revarsă de sus peste bățile inimii iar cu dreapta lucrătoare prelungită triadic prin mugurul celebrei pensule din autoportret, Luchian, atenționează puțerile de jos ale adîncului pămîntului. Este ceasul extazei. Cînd în trupul stejarului vijii sevele din adînc și de sus cotolesc slăvile luminii, ceasul sînt al umplerii vasului cu mirul renăscător intru noua făptuire.

Cînd va fi turnat în bronz îl vom putea și mai bine asimila celor de durată din valorile neoliterare lăstate moștenire de Gheorghe Anghel. Tinăru sculptor Dorel Drăgușin, care a lu-

crat cu atita răbdare îndelungă și devoțiune adevărată učenicia celor dăruiti, își poate socoti drumul deschis sub cel mai bun augur.

IOAN ALEXANDRU ■

Herald Cantemiresc în Vrancea

Pe valea Milcovului, la Mera, sub umărul Carpaților de curbură, la o altă poartă a Țării Vrancei, se înalță — parcă descinzînd din adîncul Hronicului vechimii româno-moldo-vlahilor — o ctitorie a Cantemiresților, singura, după știința mea, din țara noastră. Aceasta a fost destinată inițial ca lăcaș de cult, sub forma unei biserițe din lemn, înălțată pe la 1685 de către Moțoc și soața sa Urșă, boleri de prin partea locului. Constantin Cantemir, domnitor al Moldovei, aplecat către întemeleri durabile, avea să înceapă zidirea unei biserici din piatră, în locul celui din lemn, dar pe care n-o va termina... Sub o zodie mai bună, fiul său Antioh Cantemir, frate al dom-

nitului-savant, Dimitrie Cantemir al Moldovei, o va continua și va înfăptui o vastă lucrare de împrejmuire cu zid de apărare din piatră, va face noi acareturi (o casă voievodală, va săpa o fîntină), astfel încît biserica devine o mică fortăreață, printre puținele de acest fel întîlnite în sudul țării, menită a se feri și a face față unor încălcări neprietene și păgubitoare.

Prin valoarea sa istorică și arhitecturală, complexul Mera este astăzi un interesant monument al patrimoniului cultural național. Arhitectura moldovenească, de pildă, continuă stilul celui pe care îl au ctitorii lui Ștefan cel Mare. Picturile interioare înfățișează chipurile ctitorilor din familia Cantemir, dar și oameni de rînd... Fîntina se impune atenției prin stilul oriental, iar mobilierul din lemn — prin filigranul de o mare sensibilitate și valoare artistică. În fine, trebuie spus că voievodul-ctitor Constantin Cantemir își va alege Mera drept loc de veci...

Cantemirii, ca atîția alți mari domnitori-patrioți, au lăsat deci posterității și acest herald care se adaugă marilor opere de vocație europeană, pe care poporul nostru a știut a-l ctitori.

AL CRIHANA ■

Trofoparul, în sfârșit, în farmacii!

Întreprinderea de medicamente „Biofarm” din București a realizat, la scară industrială, un nou produs medical românesc de mare eficacitate în bolile hepatice, „Trofoparul”. Cititorii revistei noastre își reamintesc, probabil, acest nume, deoarece atât descoperirea medicamentului cât și obstacolele care i-au stat în cale, până la impunerea sa, au fost relatate la vremea potrivită în coloanele „Flacării”.

Iată că acum simțim în măsură să dăm o veste bună celor suferinzi de diverse maladii ale ficatului și medicilor, care pot apela la „Trofopar”, introducându-l în tratamentele pe care le indică.

Revederea cu tovarășii Iacob Barbos, directorul „Biofarmului”, și Teodor Marinică, inginerul șef al întreprinderii, s-a desfășurat într-o atmosferă plăcută, cei doi având reale motive de satisfacție, pentru încheierea cu succes a unui drum care nu a fost lipsit de greutate.

„Întregul an 1980, ne spune tovarășul Iacob Barbos, a reprezentat, pentru colegii noștri însărcinați cu introducerea în procesul producției curente a „Trofoparului”, o perioadă intensă de muncă, pentru că — așa cum se știe — de la eprubeta de laborator și până la faza industrială există un drum de căutare, adeseori anevoios. A fost și cazul acestui medicament datorat cercetătoarei dr. Magda-

lena Timar de la Institutul de cercetări chimico-farmacologice, care, înțelegând corect diferența amintită, ne-a sprijinit conștient, intervenind cu observații judicioase ori cedând inițiativa, după împrejurări. Pot spune că una dintre cauzele succesului de care ne bucurăm toți în prezent a fost tocmai atitudinea inventatoarei, ca și cea a colaboratorilor săi. Dacă ar fi să mă refer și la alte situații în care am conlucrat cu oamenii din cercetare, cu atât mai mult ar trebui să accentuez bunele relații avute cu dr. Magdalena Timar, care ne-a considerat, cu adevărat, sprijinitori ai invenției sale și nu adversari, așa cum se mai întâmplă încă uneori. Tehnologiile propuse de inventatoare nu corespundeau perfect cu posibilitățile noastre, cu exigențele industrializării unui medicament. De aceea afirm că, în prezent, dispunem de un produs net superior celui de acum cîțiva ani și, în plus, știm foarte bine cum să-l facem, pentru că el să-și poată exercita complet efectul binefăcător asupra organismului omenesc”.

Intervine inginerul șef Teodor Marinică, pentru a ne informa că „atât inginerile chimiste Sanda Zamfirescu și Doina Tiron, cât și operatorile Ana Gheorghe și Tudora Iordache, care au condus procesul de industrializare a „Trofoparului”, s-au considerat direct implicate în reușita

acestei acțiuni, cele două din urmă răspunzând, în momentul de față, de instalația la care se produce „Trofoparul”.

Intr-adevăr, în fața unei aparaturi cochetă și complicată în același timp, executată din sticlă și, așa cum ni se spune, concepută și realizată integral în întreprindere, prin mijloace proprii, le întinim pe cele două operatoare. Misiunea lor este aceea de a supraveghea funcționarea aparatului respective — dotată cu filtre moderne — care asigură purificarea de mare finețe a „Trofoparului”.

„Dacă dr. Magdalena Timar se poate felicita că a pus la dispoziția sănătății publice un medicament de mare interes, noi — o spun fără falsă modestie — simțim satisfăcuți pentru că am întregit drumul de la cercetare la producția propriu-zisă”, adaugă Iacob Barbos.

Cînd va ajunge „Trofoparul” în farmacii?

„Inginerul șef Teodor Marinică ne furnizează răspunsul la această întrebare legitimă: „Chiar în aceste zile, ale lunii februarie. Pînă la sfîrșitul anului vom produce 200 de mii de fiole. Numărul lor se va înmulți, în următorul an, deoarece, încă de pe acum, căutăm soluții în vederea ridicării producției actuale. Interesul pentru „Trofopar” a depășit granițele țării și avem, de pe acum, contracte ferme pentru

U.R.S.S. și Austria, însă numărul celor care ni-l solicită pentru testări este cu mult mai mare, deoarece „Trofoparul” a fost prezentat medicilor farmaceutice și medicale, cu prilejul unor reuniuni internaționale. Cel mai important „client” rămînea, deocamdată, Ministerul Sănătății din țara noastră, căruii îi și livrăm cele mai mari cantități. Avem solicitări și din partea unor clinici din țară, ca și din partea unor persoane suferinde de boli de ficat. De pretutindeni, am primit numai vești bune: scrisori și telefoane de mulțumire pentru rezultatele tratamentelor cu „Trofopar”. Așa că începutul s-a plasat sub auspiciu încurajatoare. Pentru noi, ca producători, aspectul economic este, de asemenea, important.

Ce este „Trofoparul”?

Un hepatoprotector, de extracție animală, componentă naturală a membranelor celulare, care poate restabili funcționalitatea celulei hepatice intervenind ca stabilizator al proceselor enzimactice în stadiul de disenzimie; normalizează activitatea unor transaminaze, restabilește funcția de conjugare, cu normalizarea consecutivă a bilirubinemiei și funcția de epurare a BSP. etc. El este indicat în hepatitele cronice și acute, ciroză hepatică, diferite stări patologice în care funcția metabolică a ficatului este afectată, inclusiv în cazurile în care corticoterapia este contraindicată ca, de exemplu, în diabet, în ulcerul gastric și duodenal, malnutriție etc.

EMANUEL VALERIU ■

Pionierii crioelectronicii

În cadrul Catedrei de utilizări și mașini electrice, ce-l are în frunte pe ing. prof. dr. Toma Dordea, a Facultății de electrotehnică din cadrul Institutului politehnic timișorean „Traian Vuia” există o disciplină numită „Materiale electrotehnice”, condusă de conferențiarul dr. inginer Vintilă Chioreanu. El este acela care, reînțors în 1972 de la o specializare la Viena și Graz, unde a cunoscut laboratorul profesorului de renume mondial Peter Klauđi, laborator specializat în cercetarea cablurilor supraconductoare, a avut o primă discuție cu șeful său de catedră, privind cercetările criogenice în domeniul electronicii. El este și omul pe care trebuie să-l întinim în orele acestei după-amiezi de iarnă. Profesorul Toma Dordea, informat fiind încă din 1965 în domeniul criogeniei, a acceptat ideea colaboratorului său.

Vintilă Chioreanu, inginerul conferențiar ce a revenit de la specializare cu o doză crescută de entuziasm, spre a pune în valoare un domeniu încă necunoscut la noi în știință și tehnica electrotehnică, criogenia, este un spirit activ, tenace și un suflet în care tradiția ardelenescă ardentă, pentru locurile natale ale Cîmpiei transilvane, se îmbină cu viziunea modernă, plină de prospețime și elan, a cercetătorului dornic de cunoaștere și de nou în aria activității sale. Și la cei cincizeci de ani ai săi, chipul său exprimă încă un aer de încreșcă dăruire, de permanentă expansiune spre cunoaștere, de negăduită încredere în om și în pasiunea unei munci duse spre un scop și un țel înalt, atât de necesare științei românești, aplicărilor ei în domeniile disciplinei sale.

„Am înghebat atunci, cînd am pornit la ideea cercetării criogenice, cercuri cu studenții, relatează el, ca și cum ar medita la acei ani de pionierat. Tineam săptămînal ședințe de informări documentare în criogenie. Studiam noi înșine, cot la cot cu studenții. Ne zăbeam spre a realiza o bază minimală specifică criogenică, prin care să abordăm cercetările. În ce domenii? Sint trei domenii complexe ori de cite ori cercetezi experimentele în criogenie: domeniul tehnicii realizării și menținerii vidului, tehnica vehiculării și recuperării lichidelor criogenice (adică heliu lichid, hidrogen și azot) și tehnica măsurării unor mărimi fizice și exploatarea corectă a unor agregate în care sint înmagazinate energii foarte mari”.

De aceea, în 1974, cînd s-a conceput primul program de cercetări, el s-a axat pe două din cele trei domenii amintite: aparatură și instalație pentru azotul lichid și pentru utilizarea heliului lichid. Conceput programul, cercetătorii s-au văzut în fața ideii în sine, dar fără nici o aparatură. De importat, nici pomeneală. Conferențiarul auzise că la Universitatea din Cluj-Napoca ar exista o mașină de lichefiat heliu, necesară proiectelor sale. S-a dus acolo, la profesorul de fizică Iuliu Pop, un pasionat în aria primelor cercetări criogenice, alături de inginerul Teofil Cherebețiu. Cînd acestia au aflat că cineva le cere heliu lichefiat necesar unei mașini supraconductoare și unui magnet supraconductor, au sărit în sus de bucurie. Pînă atunci, în 1974, nu le ceruse încă nimeni din țară heliu lichid. Acum au conceput împreună un plan privind noua aparatură. Care să-i facă independenți de orice import, după deviza: totul indigen! Astfel au intrat în jocul acestei noi cercetări românești în electrotehnica și primii cercetători ai universității clujene, Facultatea de fizică, apoi ai Institutului de cercetare și proiectare pentru industria alimentară și frigorifică și ai Institutului de tehnică de calcul, ambele din Cluj-Napoca, iar mai tîrziu ai Institutului de fizică și tehnologia materialelor din București, ai Institutului de învățămînt superior din

Oradea, iar după acest moment cercetările au intrat sub patronajul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, prin intermediul Institutului de cercetări pentru industria electrotehnică, tot din București, ce a devenit azi coordonatorul, pe plan național, al cercetărilor în criogenie.

La ora de față, programul de cercetări în crio-electronica, propus pînă în 1980, s-a realizat. S-au obținut și primele mostre de supraconductoare ce, înainte cu șase ani, nu puteau fi nici măcar vizitate. S-au conceput și primele instalații de lichefiat azot și heliu, ca și vasele Dewar, pentru stocarea lichidelor criogenice. S-au creat diverse tipuri de criostatice destinate cercetărilor experimentale la temperaturi foarte joase, adică mai mici de -120°C pînă la zero absolut -265°C . După elaborarea planului de cercetări pe 1981/1985, Institutul timișorean a început să cunoască din plin efortul material și uman, în prezent fiind cuprins, în planul de cercetare crio-electronica, șapte catedre, de unde, înainte cu șase ani, era o singură disciplină a unei singure catedre, aceea a conferențiarului Vintilă Chioreanu. Dar impulsul acestor cercetări binevenite, într-o tehnică modernă de vîrf, a fost potențat și nuanțat odată cu vizita președintelui țării, a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și a tovarășei academician Elena Ceaușescu, în 1979, în cadrul Institutului și al Facultății de electrotehnică.

Desigur, imperatiile cercetării criogenice, cu aplicații în electrotehnica, sint imense. Se tinde spre realizarea primei mașini rotative de tip mașină electrică homopolară și a unei mașini cu excitație supraconductoare, răcită cu heliu lichid, ambele servind ca surse pentru magnetii supraconductori sau pentru cercetarea propulsiei navelor. Mai există, de asemenea, obiective privind cercetarea comportării materialelor electrotehnice la forțe criogenice și cimpuri magnetice foarte intense. Simultan, și în alte domenii ale criogeniei, în medicină, în transporturi etc., alte institute din țară efectuează cercetări ce întregesc domeniul crio-electronicii. Cu siguranță, anii ce vor veni vor asigura, pe plan economic, cercetătorilor în criogenie premisele unor realizări notorii, privind crioturboalternatoarele de puteri foarte mari, sau generatoarele M.H.T. magnetohidrodinamice, sau magnetii supraconductori destinați cercetării moderne sau levitației vehiculelor de mare viteză sau cablării hiper și supraconductorilor de puteri foarte mari, pentru transportul energiei electrice.

Astăzi, în cadrul Politehnicii timișorene, șapte catedre beneficiază, cum aminteam, de aportul acestor generoase idei ale cercetării criogenice. Exemple elocvente? Cea mai interesantă cercetare din cadrul catedrei de hidrotehnică de sub conducerea rectorului și academicianului Ioan Anton întinde la domeniul etanșărilor magnetofluidice, cu aplicație în sporirea performanțelor instalațiilor criogenice. De asemenea, profesorii Toma Dordea și Ioan Novac, cu un colectiv de colaboratori ai catedrei deja amintite, vor elabora proiectele mașinilor homopolare, cu înfășurări de excitație supraconductoare, și însuși conferențiarul dr. ing. Vintilă Chioreanu cu asistentul său Vasile Coita vor cerceta materialele electrotehnice ce vor intra în construcția sus-numitelor mașini.

Tratarea bolii lui Parkinson, prin crio-chirurgie, operațiile de cataractă, păstrarea în condiții criogenice a unor țesuturi și a diferitelor organe, ale unor componente ale singelui și a măduvei osoase, transportul prin levitație (suspensie) magnetică, primii magnetii supraconductori și generatorii supraconductori, congelarea solurilor prin criogenie, pentru aplicarea în tehnica unor construcții și încă alte aplicații ale cercetării criogenice mondiale pot deschide și în România, în acest domeniu, porți largi unei științe și tehnici de o reală și novatoare valoare.

ION ARIȘANU ■

Marele premiu pentru invenții la Pitești

Inventatorul Vasile Dumitrescu, inginer de profesie și conferențiar universitar în cadrul Institutului de învățămînt superior din Pitești, mai precis la Facultatea de învățămînt tehnic, catedra de automobile — disciplina motoare, recent laureat cu Marele premiu al Expoziției naționale a invențiilor, și-a exprimat părerea că „un cadru didactic trebuie să se mențină în limitele unei comportări exemplare nu numai în timpul orelor petrecute la catedră, în prezența studenților, dar și în viața din afara școlii, spre a putea constitui o pildă pentru tinerii de a căror pregătire profesională e răspunzător”. Așa încît întinim noastră a debutat destul de greu pe făgașul dorit.

Sint de părere că invențiile mele stau la îndemîna oricărui tehnician cîștit, care se angajează cu tot bagajul său de cunoștințe și cu pasiune la munca lui de zi cu zi. În ceea ce mă privește provin în acest institut dintr-un altul, de cercetare, unde, cu toate că dispuneam de același potențial, nu întinsem climatul absolut necesar creației. Cred că nu noi, cei care căutăm noul, sintem cei mai importanți în conturarea destinelor cercetării românești, ci cei care răspund de aceste destine. Iată, cu invenția, pentru care am primit distincția știută, mă prezentasem mai demult la Întreprinderea de autoturisme Pitești, unde factorul de decizie a apreciat-o drept o prostie. În același loc, mai tîrziu, inginerul Simion Săpunaru, directorul general al centralei, s-a arătat interesat de ea, reușind să-i întrevadă viabilitatea. Chestiune de șansă... Poate. Eu zic că, mai curînd, chestiune de profesionalism, de atașament față de muncă, de responsabilitate față de economia națională, prin urmare de patriotism. Am fost îndemnat de inginerul Săpunaru să brevetez imediat invenția, ceea ce am și făcut.

Prin urmare, nu numai existența unei idei este totul, ci și modul în care este ea privită, verificată, promovată.

Ați înțeles perfect ce-am vrut să spun. Idei, în ceea ce privește îmbunătățirea funcționării și a fiabilității motoarelor cu ardere prin scînteie, mă animă încă din timpul facultății. Expoziția de la București, din cadrul Decadei științei și tehnologiei incluse în Festivalul național „Cîntarea României”, a reprezentat pentru mine și pentru cei care m-au sprijinit pe scară locală prilejul afirmării și recunoașterii unanime a utilității și originalității ei.

Am reținut următorul titlu, sub care a figurat în expoziție invenția dumneavoastră: „Sistem de distribuție variabilă”. Acceptînd că v-a preocupat încă din studenție ideea, care a fost drumul pe care a trebuit să-l parcurgeți?

Decizia de a o pune la punct s-a născut într-un moment de tensiune sufletească, de nemulțumire, dacă vreți, față de cei care-mi puneau tot felul de piedici în cale, folosind alte criterii decît pe cele strict științifice și patriotice care mă însuflețesc.

Preocuparea dumneavoastră este proprie și altor cercetători din țări foarte avansate din punct de vedere tehnic, cu industrii de autovehicule reputeate, cum sint Franța, R.F.G., S.U.A. Cunoașteți, desigur, mai în amănunt decît mine aceste căutări, cit și faptul că s-au și produs rezolvări interesante. Față de aceste căutări și soluții, prin ce se deosebește cea semnată de dumneavoastră?

Sistemul de distribuție variabilă poate părea, păstrînd niște proporții, un subiect din familia perpetuum mobile... Mulți doresc să-l realizeze. Din literatura pe care am studiat-o rezultă, într-adevăr, că italienii (în cadrul școlii lor politehnice) au fost și sint cei mai febrili căutători. Îi urmează francezii și americanii. Cercetările întreprinse sint de aceeași natură ca ale noastre, însă altfel rezolvate, cu efecte diferite și cu lipsuri încă neeliminate, ceea ce a împiedicat pînă acum aplicarea cu succes a noilor sisteme. Italianii

au apelat la came tridimensionale sau oscilante, cum le spun ei, soluție complicată, greoasă, cu servomecanisme multe care, pe lîngă alte inconveniente, măresc greutatea motorului cu 16—20 kg, ceea ce este neconvenabil. Francezii au mers pe o cale seducătoare: balistica, iar americanii pe una clasică: hidraulică, și pe alta a zilei: electronica. Toate au ca scop varierea fazelor de distribuție în raport de un singur parametru funcțional: sarcină sau turată. Sistemul nostru urmărește și obține nu numai modificarea fazelor de distribuție ci și chiar pe a înălțimii de deschidere a supapelor, atît în funcție de sarcină, cit și de turată. Mă refer la lucrarea premiată, deoarece o altă variantă, inițială, abandonată temporar, era mai completă și mai complexă, implicînd însă proese tehnologice dificile. Continuu s-o consider soluția ideală, deoarece răspunde, din punct de vedere conceptual, integral cerințelor unei distribuții variabile.

„Atacați” soluția realizată și, după cum știu, preluată chiar de Întreprinderea de autoturisme Pitești pentru aplicare.

Eu îi zic soluția cu talere flotante, la care varierea fazelor se realizează pe baza diferențelor de presiune dintre cilindri și galeria de admisie, ceea ce produce mai multe avantaje sau valențe motorului printre care: o bună pregătire a amestecului aer-combustibil, cu posibilități de promovare a arderii chiar și în cazul unui amestec sărac, corelarea deschiderii supapelor în funcție de cantitatea de încărcătură solicitată de cilindri. Obținem deci o viteză de scurgere a gazelor, ridicată chiar la debite scăzute de încărcătură proaspătă, evitînd pătrunderea în cilindri a combustibilului sub formă de peliculă. Distribuerea omogenă a încărcăturii la diferiți cilindri evită mal-distribuția, atît calitativ cit și cantitativ și deci predispoziția unor anumiți cilindri la arderea cu defecție. Prin noul sistem se ajunge și la simplificarea carburatorului, al cărui rol este dublu: de reglare a debitului și de pregătire a amestecului.

Apare evidentă tendința obținerii unor economii ale consumului de combustibil cit și, probabil, a reducerii poluării produse de motoare...

Sursă de economie în sistemul distribuției variabile provine din arderea amestecurilor sărace, care devine posibilă grație lui, cit și din încărcarea stratificată a cilindrilor. Gazele esapate sint cu un grad de necivitate simțitor diminuate. Ar mai fi multe de spus, aspecte poate prea tehnice ca spre pildă: posibilitatea suspendării alimentării cu încărcătură proaspătă în regimurile de decelerare și mers în gol forțat, modularizarea motorului, adică menținerea în funcțiune doar a unui grup de cilindri cînd necesitățile de propulsie nu solicită puteri maxime, altă sursă de economie de combustibil. Sistemul se dovedește foarte avantajos, mai cu seamă în traficul urban, unde, de obicei, consumurile sint cele mai ridicate și unde poluarea a devenit o problemă de rezolvat. Pierderile de putere ale motorului, cotate la 10—15 la sută, la anumite viteze de deplasare, sint evitate, tot astfel cum diluarea lubrifiantului, produsă prin „spălarea” cu benzină „suplimentară” pătrunsă acolo, este împiedicată, fapt ce se reflectă pozitiv în creșterea fiabilității motoarelor.

Ce presupune aplicarea sistemului inventat de dumneavoastră?

Operarea unor modificări numai la nivelul chiulasei, de fapt posibilitatea înlocuirii supapelor de admisie, ceea ce nu exclude puțința de revenire, oriînd, la sistemul clasic. Aplicabilitatea se extinde la toate motoarele cu aprindere prin scînteie, avînd efecte pozitive și în funcționarea motoarelor de tip diesel. Reducerea consumului de combustibil a fost evaluată, pe baza studiilor și rezultatelor experimentale, între 20 și 30 la sută.

MANOLE CĂRȚAN ■

„GIF” o idee ce trebuie aplicată neîntârziat!

Vizitind, de curind, Expoziția națională a invențiilor, în standul bogat reprezentat al Institutului de cercetări în construcții și economia construcțiilor, două brevete ne-au atras atenția: „Procedeu și șapă de egalizare GIF”, distins cu premiul II, și „Executarea tencuielilor subțiri GIF”. Amindouă purtau aceeași semnătură: dr. ing. Florin Gheorghiu și colectivul.

La construcțiile civile și, parțial, la cele industriale, peste planșeele de beton, așa cum rezultă de la montare sau din turnarea lor monolită, este necesar să se aplice un strat de nivelare. În vocabularul de specialitate, o șapă de egalizare. Până acum, această șapă se făcea dintr-un mortar de ciment și nisip, adică dintr-un amestec care, pe lângă faptul că implică un material cu pronunțat caracter energointensiv (ciment), necesită și un consum mare de manoperă, fiind întins manual și transportat anevoios pe orizontală și verticală.

Pornind de la sarcinile trasate de conducerea superioară de partid și de stat de reducere și înlocuire, pe cât posibil, în

construcții a materialelor energointensive și de creștere a productivității muncii, Florin Gheorghiu a înlocuit cimentul din șapele de egalizare clasice cu un amestec fluid de ipsos și nisip, care este transportat prin pompă și care, datorită fluidității, se autonivelează în încăpere ca într-o tavă și nu mai reclamă nici o operație manuală de nivelare. În plus, noua șapă GIF (după numele autorului) se întărește în 3-4 ore, frontul de lucru fiind deschis operațiilor ulterioare chiar de a doua zi. Imaginați-vă diferența de tablou de muncă între șapa pe bază de ciment — la care containerele cu mortar de ciment și nisip se urcau la etajele superioare cu macaraua, se descărcau și erau transportate cu roaba, se nivelau de cițiva oameni aplcați în poziții incomode, și la timpul mort de 7 zile pentru întărire — și simpla vehiculară cu pompa a șapei de ipsos GIF.

GIF pe bază de ipsos asigură o substanțială economie de energie, deoarece la fabricarea unei tone de ciment se utilizează 0,23 tone de combustibil convențional, în timp ce pentru fabricarea unei

tone de ipsos consumul este doar de 0,1 tone de combustibil convențional. Astfel, la un singur apartament, folosind noua șapă de egalizare GIF, se economisesc 0,04 tone de combustibil convențional și circa 120 de kW. În plus, această eliminare în proporție de 85% a consumului de ciment pare a fi tentantă și prin faptul că, în curind, va intra în producție o unitate de fabricare a ipsosului din fosfo-ghips, care este un deșeu rezultat la marile fabrici de îngrășăminte chimice.

Datorită prețurilor de cost reduse ale ipsosului — 0,24 lei/kg — și al soluției apoase de Disan — 0,08 lei/kg —, prețul șapei GIF este cu 20% mai mic decât al șapei pe bază de ciment, costul unui metru pătrat la grosimea de 3 cm fiind de 8 lei.

Alte avantaje majore ale noului produs sînt, după cum am mai văzut, și cea spectaculoasă scurtare de circa 5 ori a duratei de uscare, precum și reducerea manoperei calificate cu 80%, ceea ce conduce la o creștere a productivității muncii cu 200%.

În fața avantajelor tehnico-economice nete, ar fi fost de așteptat ca toate unitățile de construcții să îmbrățișeze cu promptitudine noua tehnologie și, datorită simplității și accesibilității ei, s-o introducă imediat în procesul de producție. N-a fost, din păcate, tocmai așa, inventatorul avind de luptat uneori cu rușina inerției, cu comoditatea călduță, cu frica nejustificată în fața noului. Au introdus-o în practică, cu foarte bune rezultate,

cîteva întreprinderi cu un oarecare deficit de forță de muncă și materiale, dar mai notabil, avind oameni cu ael suflu innoitor al luptei pentru mai bine: Întreprinderea județeană de construcții-montaj Tulcea, Grupul de șantiere Călărași și altele. Stimulate de experiența reușită a acestor deschizători de drumuri, și alte întreprinderi, inclusiv trusturile mari din Capitală, au început să iasă din starea de nejustificată expectativă, și să facă primii pași. În prezent se remarcă o aliniere a majorității constructorilor la adoptarea șapei de egalizare GIF, fiind deja turnați circa o sută de mii de metri pătrați, angrenându-se în aplicarea experimentală peste 20 de județe.

Pornind de la caracteristicile fizico-mecanice și chimice superioare ale amestecului ipsos-nisip-soluție apoasă Disan, inventatorul Gheorghiu s-a întrebat: oare acest amestec nu se pretează și la tencuielile subțiri? Și cercetările au dat un răspuns fără echivoc: da, și chiar foarte bine! Așa s-a născut brevetul 99431: „Executarea tencuielilor subțiri GIF.”

În prezent, tencuielile subțiri GIF au fost executate cu succes pe suprafețe de beton și BCA în cadrul întreprinderilor județene de construcții-montaj Sibiu și Maramureș, Centralele de construcții-montaj București etc., pentru anul 1981 fiind prevăzută să se tencuiască, două noua metodă, circa un milion de metri pătrați.

FLORIN CONDURĂTEANU

Rolul cercetării este transformarea binelui în foarte bine

— Tovarășe dr. ing. Ștefan Săvulescu, specialitatea dumneavoastră este mecanica fluidelor. Susțineți că în multe domenii curgerea fluidelor are efecte deloc neglijabile. Sîntem întru totul de acord cu această afirmație, însă multă vreme cercetătorii s-au ocupat aproape în exclusivitate de forma aripei de avion. Greșesc cumva?

— Cam așa s-a petrecut lucrurile. Cercetătorii nu se mai gîndesc doar la aripi de avion. În toate domeniile scara realizărilor a crescut, se lucrează cu viteze din ce în ce mai mari și, deci, multe instalații și procese tehnologice se cer studiate sub aspectul curgerii fluidelor. Găsirea unor forme cît mai corecte, optimizarea proceselor au ca rezultat importante economii de energie. De înțelegerea exactă a fenomenelor ce survin în urma curgerii fluidelor depinde de multe ori funcționarea corectă a unui proces tehnologic.

— De cînd vă ocupați de „miracolul mecanicii fluidelor”, așa cum îl numiți dumneavoastră?

— De 30 de ani. Trebuie să remarc că la noi a existat și există o adevărată școală de mecanica fluidelor. Elie Carafoli, Caius Iacob, Dumitru Dumitrescu sînt cîteva nume de rezonanță în acest domeniu.

— Spuneți-ne, vă rugăm, cîteva cuvinte despre cercetările dumneavoastră, despre legătura lor cu practica imediată. Vă rog asta gîndindu-mă că, în afară de aviație,

mecanica fluidelor are numeroase aplicații.

— La Academia R.S.R., la Institutul de mecanică aplicată și la Institutul de mecanica fluidelor și construcțiilor aerospațiale am organizat și condus Laboratorul de strat limită și turbulență. Din 1978, laboratorul a fost transferat la INCREST. În cadrul laboratorului s-au format cercetători români și străini. Încă de la început, ideea integrării cercetării cu practica s-a concretizat la noi prin contracte cu industria.

— Care domeniul și cercetării v-a oferit satisfacții mai mari; fundamental sau aplicativ?

— În ceea ce mă privește, amindouă, în egală măsură. Am publicat două cărți: „Tranziția de la curgerea laminară la cea turbulentă” și, în colaborare, „Metode matematice moderne în teoria stratului limită”. În 1966 am primit premiul Academiei R.S.R. pentru cercetări de strat limită. Am ținut conferințe pe această temă în S.U.A. și R.F.G., la Institutul Max Planck. Sînt consilier pentru probleme de curgerea fluidelor al Universității din Göttingen.

— Despre cercetarea aplicativă ce ne puteți spune?

— În cadrul Laboratorului am realizat o instalație experimentală, cu caracter didactic și de cercetare, o suflerie de tip eolian cu utilizări multiple: aerodinamica construcțiilor, determinări și măsurători de ventilație, aerodinamica experimen-

tală cu aplicații industriale, aerodinamica turbinelor de vînt care sînt sisteme complexe, aerodinamica vagonului de metrou și de cale ferată. Mecanica fluidelor cere, prin natura ei, imbinarea experimentului cu modelarea matematică.

— Cine beneficiază de sufleriile realizate în cadrul Laboratorului de cercetări gazodinamice al INCREST?

— Cele 7 suflerii realizate au fost livrate unor institute de învățămînt superior și de cercetare. Pentru realizarea acestor instalații complexe s-au pus în valoare mulți membri ai colectivului: proiectanți, electroniști, tehnicieni. Cu ajutorul lor s-au studiat amplasarea unor zone industriale în Iași, elaborarea unor norme privind influența vîntului asupra construcțiilor, cercetarea formelor navelor mari. Rolul lor este, printre altele, de a schimba tendința exagerată de teoretizare manifestată în știința mecanicii fluidelor.

— Sufleria despre care vorbim este o realizare integral românească?

— Toate dispozitivele și subsambele sînt realizate la noi. Anemometru cu fir cald, balanță tensometrică de forțe și momente, set de tuburi pentru măsurat viteza, multimanometre pentru determinat presiuni de suprafețe, dispozitive de poziționare spațială a traductoarelor, dispozitiv de reglaj al curentului sînt ele însele realizări frumoase.

— Înțeleg că scopul final, perfecțiunea dacă o putem numi astfel, în acest domeniu este ca din curgerea unui fluid,

naturală sau dirijată de om, să se realizeze o cantitate cît mai mare de energie.

— Sau de economie de energie în anumite cazuri. Să exemplific cîteva aspecte. Împreună cu Institutul de cercetări textile s-a pus la punct un brevet de invenție: filarea aerodinamică. Fibra este toarsă numai cu ajutorul curenților de aer. Instalația nu are nici o piesă în mișcare. Avantajele unei astfel de instalații se pot imediat deduce. Ventilațiile și climatizările care intervin aproape în toate procesele tehnologice au încă rezerve de energie care pot fi economisite.

— La ce lucrări acum?

— Institutul nostru are ca sarcină realizarea unei game de turbine eoliene pentru alimentarea unor puncte izolate, pentru racordarea la rețeaua de înaltă tensiune, cît și turbine mici pentru populație. Cercetările care se fac în laboratorul nostru au drept scop găsirea celor mai eficiente tipuri de turbină, studierea diferitelor regimuri de lucru, mărirea randamentului.

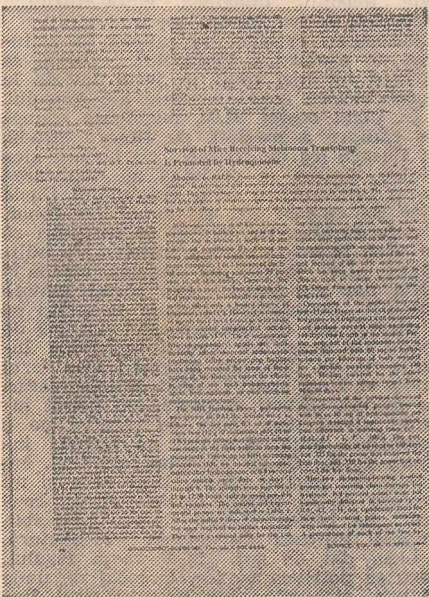
— Cu alte cuvinte, aveți destul de lucru. Asta e bine. Mutarea laboratorului de la Academia la INCREST, institut de creație științifică cu sarcini de producție, a fost, după părerea dumneavoastră, inspirată?

— Bineînțeles. Laboratorul comunică printr-o ușă cu hala de fabricație.

— Vom reveni cît de curind pentru a informa cititorii despre noile turbine eoliene, rezultatul muncii specialiștilor din INCREST. Înțelegem că ele nu se vor învîrti oricum, ci cu maximă eficiență. Vă dorim succes.

OPREA GEORGESCU

O prioritate străină, pe care noi, de fapt, o deținem de 15 ani!!!

(Urmare din pagina 1)

exclusă posibilitatea folosirii lui în lupta anticancer. Acel hohot de ris, saturat de suficientă, însoțise, probabil, și ideea de a scoate antibiotice din mușegai.

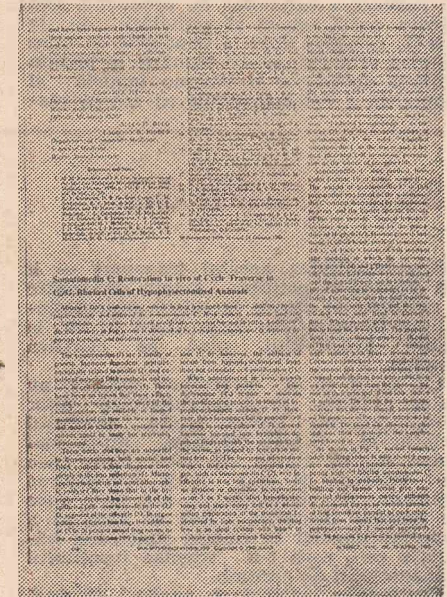
O falsă pudoare condamnă de multe ori omenirea la stagnare. Dar rezultatele tratamentului Leontopol au depășit acele hohote de ris. Dacă, însă, mai cu grabă noi am fi acționat pentru valorificarea ideilor sale, imi permit să afirm aci, cu irepresibilă emoție că mai mulți oameni erau azi în viață și țara lui Leontopol și a cititorilor noștri, țara celui care scrie aceste rânduri, ar fi fost mai bogată și ar

fi auzit poate și colegii de la Universitatea din Detroit mai multe despre noi.

Ceea ce pare absurd este a-mi demonstrat. Nebunia lui Leontopol devine încet, încet, un fapt cuminț.

Iată știința americană surclasată cu 15 ani, în această dispută cu cancerul, de mintea strălucitoare și de sufletul generos al unui doctor român. Sigur, regret încă o dată că instituțiile specializate în cercetarea obiectivului științific a unor descoperiri medicale nu și-au făcut datoria și că am fost ca în acel trist banc în care un cetățean intră într-o circumă și cere un sandwich din ficat de elefant cu două trompe, cinci picioare, 6 ochi și cercei la

urechi și i se răspunde că-i imposibil și el atunci spune: vedeți? și lăudați că puteți face orice, dar n-aveți elefantul acesta atît de rar, la care circumarul răspunde: nu, nu! elefant avem, n-avem chifle.

Așa am făcut noi cu Leontopol. Am avut cazurile pe om și ne mai trebuiau cîteva experimentări pe șoareci. Avem oameni vii tratați de Leontopol, avem toate analizele lor, avem toate datele obiectiv-științifice ale luptei lui. Avem tot. Dar o comisie, după opinia noastră, de o deosebită valoare științifică, amină, din cauze necunoscute, amină, amină verditură, deși președintele ei, remarcabilul om de știință

Ștefan Berceanu, s-a exprimat atît de favorabil pentru experimentul Leontopol.

Viața plătește scump acestea toate. De obicei, în astfel de situații se ajunge ca aceia care au pus piedici, au birfit, au luxat, au distrus, să aibă, într-o clipă anume a vieții, nevoie de cei pe care i-au nedreptățit.

Nu doresc nimănui aceasta.

Doresc în schimb ca țara mea să-și valorifice inteligențele aici și la vreme. Doresc ca minunata dragoste de patrie a aceluia care ne conduce, tovarășul Nicolae Ceaușescu, să fie pentru noi nu doar obiect al admirației, deci nu doar să ne referim la acest exemplu, ci să fie într-adevăr, pentru noi toți, o armă de fiecare zi, adică așa să ne purtăm și noi.

Ce folos de atîtea rapoarte cite au făcut funcționarii Ministerului Sănătății de-a lungul vremii!

La 15 ani de la primul caz tratat de doctorul Leontopol, cu medicamente bazate pe hidrochinonă, o revistă americană anunță prioritatea americanilor în tratamentul cu hidrochinonă aplicat pe șoareci.

Mă bucur și eu că șoarecii bolnavi de melanom malign trăiesc, dar mă bucur și mai mult că Leontopol și-a brevetat la Londra în 1970 medicamentul său și la București, ei!... sigur Bucureștiul fiind mai departe ca Londra, de locuința doctorului Leontopol, cu 8 ani mai tîrziu, în 1978. Totuși, este 1978 nu 1980.

Și acum două rugămînți:

— Una către Departamentul de Științe Biologice al Universității Wayne din Detroit: Domnilor, ceea ce propuneți dumneavoastră, aplicarea în clinică, pe om, a hidrochinonelor, este deja o realitate în România; dați-ne de știre și puneți mina și cercetați rezultatele din România;

— A doua rugămînțe, către autoritățile medicale românești: Hai să trecem de stadiul „șoareci” bazindu-ne măcar pe contribuția colegilor americani și să nu-l mai tot șicanăm pe Leontopol cu absurda plăcere de a amina adevărul. Să nu-l mai anulăm concursurile pe motive stupide, să nu mai ținem închisă ușa clădirii unde trebuie să-și desfășoare activitatea. Să avem față de el măcar acțiivitate. Să avem față de el măcar acțiivitate pe care o au, iată, niște oameni de știință din lumea de azi, față de șoarecii pe care-i ajută să supraviețuiască.

Șapte paraziți care s-au vrut magnifici

(Anchetă socială pe marginea unui proces public)

Constanta e un oraș cu oameni la fel de harnici ca în toate localitățile țării, unde munca nu contenește o clipă, ziua și noaptea.

Iată însă că pe această atmosferă generală a orașului au apărut în primăvara anului trecut câteva umbre îngrijorătoare pentru locuitorii ei. Despre ce este vorba? În seara zilei de 1 martie 1980, pe cînd se întorcea acasă după o zi de muncă, Alexandru Ionescu, responsabilul unui atelier de cizmărie al unei cooperative meșteșugărești, a fost lovit pe la spate în cap, apoi bătut mișelește pînă și-a pierdut cunoștința, după care i s-au luat căciula, haina, ceasul de la mînă și portofelul în care se aflau 162 lei și a fost abandonat. Găsit din întâmplare de un binevoitor, care l-a transportat de urgență la spital, victima și-a revenit abia după o săptămîină de îngrijiri medicale.

În seara zilei de 28 martie a aceluiași an, după ce își încasase chenzina, Osman Ismet, un bărbat vinjos ca un zdrahon, s-a pomenit lovit în cap exact cînd dădea colțul blocului în care locuia, după care i s-au luat haina de piele, banii și ceasul de la mînă. O seară mai tirziu, pe ceată, într-o parcare de mașini, Gheorghe Bucur trece prin clipe asemănătoare de groază, după care va rămîne cu vederea slăbită pentru totdeauna. Este depozitat de haina de blană, de inel, ceas, geantă și alte obiecte. Apoi șirul unor astfel de acte ieșite din comun, în totală contradicție cu atmosfera orașului, cu firea locuitorilor lui, dar în primul rînd cu legile țării și cu normele noastre de conviețuire socială, continuă cu oarecare frecvență.

Alertate, de fiecare dată, organele de miliție depun mari eforturi pentru a-i descoperi pe infractori. Activitatea lor este îngreunată de faptul că victimele nu puteau să dea aproape nici un fel de relație despre tîlhari, pentru simplul motiv că acestia atacau pe întuneric, pe la spate. Analizînd însă cu atenție faptele, se stabilesc anumite caracteristici comune, printre care și frecvența lor cea mai mare într-un anumit loc din apropierea podului rutier de la kilometrul 4-5, în zona de sud a orașului. Se organizează mai multe nopți de pînă și misterul se destramă. În noaptea de 8 spre 9 septembrie 1980, la ora 1.30, exact spre locul în care era postată patrula de miliție, apar trei indivizi care se aștern la pămînt ori de cite ori farurile unei mașini, în trecere, mătură șoseaua. Unul dintre ei a nimerit chiar peste un ostaș care stătea la pînă, dublînd patrula de miliție. A fost înfăcțat pe loc, dar mai înainte, acesta dăduse semnalul de alarmă. Porniți pe urmele fugarilor, lucrătorii de miliție au ajuns imediat la căminul de nefamiliști nr. 6 al Șantierului naval Constanta, unde constată că cei trei infractori erau de fapt șapte în vîrstă de la 18 la 26 ani. Absolut toți proveneau din alte județe ale țării, șase din Tulcea și unul din Botosani. Nici unul, la data cînd au fost prinși, nu lucra nicăieri, dar patru dintre ei, și cei mai tineri, fuseseră muncitori calificați în diferite meserii la Șantierul naval Constanta. Dintr-un lung rechizitoriu al organelor de anchetă penală, argumentat cu numeroase probe și martori, se putea afla că pe parcursul a citeva luni, din martie și pînă în septembrie, cei șapte inculpați săvîrșiseră în grup de cite 3-4, nu mai puțin de 17 infracțiuni grave de felul celor relatate mai sus, plus două furturi din avutul obștesc în valoare de circa 12.000 lei și furtul unei mașini particulare care a fost deteriorată și abandonată. Din păcate, chiar și după aproape o oră de amănare a procesului, în sală nu se aflau decît

completul de judecată, inculpații și victimele. Abia într-un tirziu a apărut în sală și secretarul comitetului U.T.C. de la S.N.C., Ion Ialangi, însoțit de un fotograf pentru a-i fotografia pe cei din boxă și a-i afișa la gazeta de perete. Nici măcar la a doua înfățișare și dezbateri, care a avut loc peste o săptămîină, de data aceasta în sala cantinei I.C.H. din apropierea căminelor S.N.C., situată în zona în care se petreceau actele care urmau să fie condamnate, nu se aflau de față decît citiva din cei care primiseră sarcină să mobilizeze tinerii sau cel puțin să-i anunțe, pentru a participa la această acțiune educativă. Uitaseră se pare, s-o facă. În schimb, sala a fost arhiplină de tineri constructori de la I.C.H., de docheri din portul Constanta, de locuitori din cartier care, după încheierea dezbaterilor și pronunțarea sentinței, au tînut să infiereze cu vehemență asemenea acte total contradictorii normelor noastre de conviețuire socială a legilor țării.

Drumul greșit al nucleului care forma acest grup începea încă din timpul cînd acestia se aflau în familia părinților, în satul Văcăreni, comuna Luncavita, județul Tulcea. Este vorba de frații Pandelescu, de 18 ani, care a participat la toate infracțiunile, și Pandelescu Petrișor, de 20 de ani. Scăpați de sub supravegherea părinților, cărora le-au furat pînă și covoarele din casă și le-au vîndut la Galați, apoi tolerați și, în final, ocrotiți prin găzduirea „prietenilor” acestora și a obiectelor aduse acasă, ei n-au făcut decît să-și continue, în noua calitate de muncitori calificați la Șantierul naval Constanta, actele infracționale, sursă ușoară de cîștig, motiv pentru care au abandonat munca. Făceau doar din cînd în cînd act de prezență pentru a obține, din partea șefilor formațiilor de lucru, bilete necesare pentru găzduire în cămin. În felul acesta, toleranța de acasă este continuată prin bunăvoința și cumpădănia altor oameni care aveau obligația de serviciu de a veghea la păstrarea ordinii și disciplinei, dar care au închis ochii în schimbul unor mici atenții, cum este cazul unui șef de echipă la domiciliul căruia s-a găsit unul din radiocasetofoanele inusitate de infractori.

Neregulilor de la locul de muncă li se adaugă cele de la căminele de nefamiliști unde, în special seara, după orele 20, putea să intre oricine și oricînd, fără nici un fel de supraveghere sau legitimare deosebită prevederile statutului de autogospodărire cu privire la organizarea, pe rînd, a serviciului de noapte au fost abandonate. Așa se explică de ce interioarele celor cinci cămine ale S.N.C., care găzduiesc 1.000 de tineri, au devenit după 7 ani de la construcția lor, total improprie locuiri. Și tot astfel se explică faptul că una din camerele căminului nr. 6 a devenit gazdă bună pentru infractori. În sfîrșit, dar nu în ultimul rînd, cazul celor patru infractori care au adus o pată atît de urîtă pe nobilul blazon al celor 3.400 de tineri constructori de nave din Constanta dovedește o slabă activitate educațională din partea organizațiilor de partid, de U.T.C. și obștești investite cu aceste atribuții. Problemele mari, de ordin economic și tehnic, care preocupă în permanență conducerea Șantierului naval Constanta și comitetul de partid nu trebuie să rămîină singurele în activitatea lor de zi cu zi. E nevoie să se înțeleagă, chiar și din acest caz, că activitatea politică și cultural-educativă în toate formele și, cu toate mijloacele de care dispune din plin această mare unitate, constituie o latură esențială a întregului pe care-l măsurăm cu realizarea sarcinilor de producție. Din păcate, acest aspect al activității de la S.N.C., rezumat doar la panourile cu cifre de plan și angajamente plantate în incinta unității dovedește o viziune îngustă și tehnicistă a celor investiți cu marea răs-

pundere de a forma în primul rînd oameni noi care construiesc vapoare noi. De ce oare propunerea făcută de Jenică Marța, secretarul comitetului U.T.C. de la secția I navală, ca fiecare membru de partid care are în subordine locatari la cămin să le facă cel puțin o vizită pe lună nu s-a bucurat de atenția organizațiilor și comitetului de partid? De ce clubul șantierului naval, care dispune de o bogată zestre materială și de numeroase mijloace de petrecere a timpului liber, n-a avut nici măcar director timp de 3 ani de zile? De ce singura activitate care s-a desfășurat aici susținută au fost doar repetițiile și spectacolele echipei de teatru? De ce seriile distractive, de dans, care se organizează altădată în sălile cluburilor de la căminele de nefamiliști au fost abandonate de 2 ani de zile, după un alt conflict neplăcut care a ajuns în fața justiției și nu s-a luat măsura ca ele să fie continuate într-o mai bună organizare și cu o mai atentă supraveghere încît tinerii să-și petreacă timpul liber cît mai plăcut și folositor, după cerințele și specificul vîrstei lor?

Am pus aceste întrebări secretarului comitetului de partid, Ștefan Panait. Uimit de această situație, pe care n-o cunoștea, stăruie asupra explicației că secretarii comitetelor U.T.C. au primit sarcina să participe la procesul public.

— Poate că au și participat, 2, 3 se aflau într-adevăr în sală, la cea de-a doua ședință. Dar datorită lor era să-i mobilizeze pe cei de a căror educație moral-cetățenească se ocupă direct organizația U.T.C. Cîț privește lipsa activității cultural-educative în rîndul celor 3.400 de tineri de la S.N.C., situația este cunoscută...

— Și noi sintem de vină, dar, inchipuiți-vă, consiliul județean al sindicatelor i-au trebuit 8 luni ca să ne aprobe una din propunerile făcute de noi pentru postul de director al clubului.

— Ați fost pe la căminele de nefamiliști? Știți cum își petrec ei timpul liber și dacă se organizează seri de dans?

— Am asistat și eu la o seară de dans, cu 2 ani în urmă, dar de cînd s-a întimplat un necaz, la unul din cămine, nu s-au mai organizat asemenea acțiuni.

Continuînd discuția despre situația de la căminele de nefamiliști cu directorul șantierului, ing. Dumitru Fuiorea, înregistrăm opinia că dezordinea s-a instalat acolo odată cu introducerea sistemului de autogospodărire, care, ce-i drept, a dus la reducerea cheltuielilor locatarilor de la 370 lei la 74 lei pe lună. Dar lipsa paznicului de la poartă facilitează pătrunderea în cămin a băuților alcoolice și a numeroși străini. Așadar, după o astfel de părere, e necesar un paznic pentru educația civică și morală a tinerilor.

— Dar la clubul S.N.C. ați fost vreodată la vreo manifestare cultural-educativă să vedeți cum se distrează tinerii?

— Am dreptul să nu răspund la această întrebare, la fel cum am dreptul să mă duc unde vreau în timpul liber.

— Desigur, și noi avem dreptul să consemnăm acest răspuns.

Iată dar citeva întrebări și răspunsuri care nu-i absolvă cu nimic pe infractori de actele lor nesăbuite și brutale pentru simplul motiv că regulile noastre generale de viață în care munca cîștită este singurul mod de existență iar integritatea oamenilor și libertatea lor nu pot fi atinse de nimeni, dar pe care și le-au pus majoritatea celor care se aflau în sala de judecată, în procesul în care instanța a condamnat cu asprime între 12 ani și jumătate și 8 ani de închisoare pe cei care au încălcat și au atentat la aceste mari cîștiguri ale societății noastre socialiste.

GEORGE MIHAESCU

Lupul pus să păzească pădurea

Se spune că aparențele înșală. Să nu absolutizăm însă. Nici să ne pripim în a da verdicte la prima vedere.

În ziua de 16 noiembrie 1980 sergentul major I. S., agent de circulație la Miliția județului Brașov, a oprit, pînă un control obișnuit, autocamionul 21-CV-612.

Odată cu șoferul, un alt ocupant al cabinei s-a grăbit să prezinte și el actele de însoțire a produselor transportate — avizul de expediție nr. 3611/14.11.1980, emis de C.A.P. Jegălia (Ialomița), către C.A.P. Hărman (Brașov), pentru cantitatea de 5.710 kg porumb știuleți. Oamenii conștiințioși, documente în regulă, trebuia să urmeze salutul reciproc de despărțire și urarea „drum bun!”. Așa se întimplă de cele mai multe ori.

De data aceasta însă agentul de circulație nu s-a grăbit să inapoieze actele celor controlați. Atenția și perspicacitatea cu care a învățat să citească în privirile oamenilor îi oferiseră acum ocazia să observe o ușoară neliniște pe fețele interlocoților săi. Ca să-și dea și mai bine seama dacă se înșală sau nu, i-a privit intenționat mai îndelung și cu ostentativă insistență. Strădania însoțitorului de a-și masca tulburarea era evidentă. Subofițerul de miliție nu mai avea nici o îndoială că ceea ce considerase inițial doar o aparență, constituia deja un motiv serios de suspiciune.

— Nu vă supărați, dar trebuie să veri-

ficăm legalitatea acestui transport — li s-a adresat el politicos. Actele de însoțire a porumbului rămîn la mine. Autocamionul va fi parcat, cu încărcătură cu tot, la sediul C.A.P.-ului, pînă se clarifică situația.

Cu toate că o asemenea măsură nu putea provoca vreo nemulțumire unor oameni corecți, Teodor Moise, pretinsul delegat al C.A.P. Hărman, nu-și mai putea stăpîni starea de nervozitate, ceea ce-i întărea și mai mult convingerea agentului de circulație că are de-a face cu oameni incorecți. Așa se face că a raportat imediat la miliția județeană bănuiala pe care i-o stîrnise însoțitorul transportului de porumb.

Cercetările întreprinse aveau să ducă la descoperirea unei afaceri frauduloase aproape incredibilă: falsul delegat încheiase, într-adevăr, un contract în numele C.A.P. Hărman, prin care aceasta se obliga să livreze C.A.P.-ului Jegălia o cantitate însemnată de bile-manele, în schimbul unei cantități corespunzătoare de porumb, dar conducerea C.A.P.-ului Hărman habar n-avea de o asemenea tranzacție, contractul fiind în realitate fictiv. Conducerea C.A.P. Jegălia acceptase contractul fără să știe că așa-zisul reprezentant al C.A.P. Hărman era un impostor.

Prin inducerea în eroare a conducerei C.A.P. Jegălia, Teodor Moise, împreună

cu maestrul de parchet silvic Lăoș Fodor, de la Ocolul silvic Comandău (Covasna), au sustras din avutul obștesc 200 mc bile-manele pe care le-au transportat în județul Ialomița, primind în schimb 34 tone de griu și aproape 6 tone de porumb, cereale care au fost valorificate în diferite localități în schimbul sumei de 80.000 lei! Din banii obținuți, cei doi autori au plătit transportul bilelor-manele și, respectiv, al porumbului cu 20.000 lei, restul de 60.000 lei împărțindu-l între ei.

Extinderea cercetărilor de către Miliția județului Covasna avea să stabilească alte fapte penale, prejudicial total cauzat de infractori avutului obștesc fiind de 200.000 lei.

În săptămîina în care au început cercetările, autorii afacerii frauduloase urmau să mai primească de la C.A.P. Jegălia altor 33 tone de porumb, în schimbul altor 78 mc bile-manele sustrate tot de la Ocolul silvic Comandău. Și cine știe cu cît ar fi putut păgubi cei doi infractori avutul obștesc, dacă un simplu control obișnuit, executat cu răspundere și perspicacitate, n-ar fi pus capăt acestei afaceri.

Cum a fost posibil, însă, ca de la Ocolul silvic Comandău să fie sustrasă o asemenea cantitate de bile-manele, fără ca factorii de răspundere să-și dea seama? O fi el parchetul situat în pădure, dar nici așa, să se fure ca în codru!

MIHAI GROZAVU

Cronica șoselei

„0 privire care imploră ajutor”

„După o zi atît de încărcată, cred că numai o palincă de cafea ne poate invioara. Eu zic să oprim la „Transilvania””. Propunerea făcută de Z. S., subinginer la întreprinderea județeană de transporturi locale Satu Mare și în același timp șofer amator, a fost acceptată cu vădită satisfacție de colegul său S. P. Pilotul a tras mașina pe o străduță laterală și au intrat amîndoi în local. „N-are rost să zăbovim prea mult aici, fiindcă acasă la mine ne așteaptă o ciorbă bună de porc și un gulaș clasa întâi”. N-au stat mult. În 15 minute au sorbit fiecare cite 200 grame de țarie, subinginerul s-a urcat din nou la volan, colegul în dreapta lui și au pornit spre locuința lui Z. S. Aici au sorbit repede cite 100 g de țuică de 60 de grade și au intrat imediat în „probleme”. Bucatele n-au fost laudate în zadar. Erau într-adevăr excelente. Vinul bun bătut cu nădejde de cei doi prieteni a făcut ca buna dispoziție să atingă cotele cele mai înalte.

„Mă, Zoli, ce-ai zice dacă am trece puțin și pe la părinții mei?” „De acord, dragă Paul, te-am refuzat eu vreodată?” Bătrînii s-au bucurat mult de vizită, dar cînd i-au văzut pe cei doi pregătindu-se de plecare nici după 15 minute, s-au intristat. „Așa faceți voi tinerii mai întotdeauna. Stați citeva minute cu bătrînii voștri, apoi vă plictisiți și plecați”.

Zoli, rezistent la băutura, nu dădea semne vizibile că l-au invins licorile amestecate. Vorbea, ce-i drept, ceva mai mult și mai repede decît de obicei și se plîngea că a început să-l doară capul.

În centrul orașului, Paul a coborît din mașină, iar șoferul, la volanul Daciei 1100, a plecat spre piața de alimente din cartierul Someș, să facă cumpărături. N-a ajuns la piață. Rulînd prea repede și neobservînd la vreme, din pricina „ceței” provocate de licorile sorbite, o țînară care s-a angajat în traversarea străzii fără să se asigure, Z. S. o izbeste pe partea din față a mașinii și o proiectează pe asfalt.

Pilotul are un moment de ezitare. Oprește, dar mașina înapoi pînă în dreptul fetei care zăcea într-o baltă de sînge. Ochii implorînd ajutor al tinerei se întîlneau cu privirea speriată a lui Zoli. Învîinge lasitatea, neomenia. Pilotul se uită repede în jur, observă că în apropiere nu e nimeni, introduce mașina în viteză și fuge. Un sătmărcan de suflet, care ajunge puțin mai tirziu la locul accidentului, urcă victima în mașină și o duce la spital.

Subinginerul oprește mașina pe o străduță dosnică și începe s-o examineze. Constată că îi lipsește rama farului, bucăți din oglinda retrovizoare, că tabla aripei e îndoită și intră în panică.

Se urcă repede în mașină. „Plec spre Baia Mare, spre Carei, văd eu unde”. La fiecare ieșire zărește însă de la distanță strălucirea centurilor reflectorizante ale agenților de circulație. „Cred că am făcut 100 de kilometri cîntind să mă strecor din oraș. N-am reușit însă”, avea să mărturisească subinginerul mai tirziu.

Între timp, un cetățean se prezintă la Miliția municipiului și relatează că a văzut de la distanță o mașină lovind o femeie, dar n-a reținut decît că era o Dacie 1100 și că avea număr de F... Date de mare importanță!

La locul accidentului sînt găsite părțile pe care le pierduse Dacia 1100: rama farului, cioburile de oglindă retrovizoare și particule de vopsea gri sărite de pe aripile mașinii. Imaginea autovehiculului infractor se conturează tot mai mult.

Numeroși cetățeni se rallyază la acțiunea de căutare a făptașului. Cercul se stringe tot mai mult în jurul lui de la periferie spre zonele centrale ale orașului. În jurul orelor 23.00, migăloasa muncă de căutare a mașinii, pe fiecare stradă, la fiecare loc de parcare, pe fiecare alee dintre blocuri se soldează cu depistarea pe o fundătură a unui autoturism Dacia 1100 de culoare gri și număr de Bihor, Conducătorul auto tocmai se pregătea să se urce la volan cînd e întrebat de milițian: „Dv, locuieți pe această stradă?” „Nu, dar am venit aici să-mi schimb roata!”. „Pentru asta trebuia să veniți pe o stradă atît de întincoasă? La 100 de metri de acest loc aveți suficientă lumină să vă deparați mașina! Dar farul unde vi l-ați spart? Văd și infundături pe aripă”. „Aveți dreptate, am greșit intrînd să-mi pun roata de rezervă pe o asemenea uliță. Am dat cu mașina într-un gard... Ca să vă spun adevărul, am venit aici pentru că am bătut ceva și nu vroiam să-mi schimb roata în plin centru”. La prima vedere părea plauzibil.

Șoferul mirose într-adevăr a băutura. L-au dat de gol însă rama farului, care se potrivea perfect la locul de unde căzuse, cioburile care așezate unul lângă altul formau imaginea exactă a farului, a oglinzii retrovizoare, particulele de vopsea de culoare gri găsite de pe aripă.

Șoferul a relatat apoi cu lux de amănunte, secvență cu secvență, întreaga întimplare.

„Dacă nu eram bătut, oream și duceam fata la spital!”. Mi-am ratat viața, am nenorocit două familii pentru că de cițiva ani nu mă pot abține de la băutura. Dar ce îmi stăruie mereu în minte și mă apasă este privirea fetei care implora ajutorul, pe care eu i l-am refuzat după ce o doborîsem la pămînt!”

VICTOR BEDA

FILE DIN MAREA EPOPEE A UNITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNILOR

Ingrijind publicarea acestor memorii ale lui Ion G. Duca, ne-am luat de bună-seamă asupra-ne și îndatorirea de a apropia spiritului de dreptate și de adevăr inerențele relațiilor mai părtinitoare ale autorului. Așa cum se întâmplă chiar în începutul capitolului „1917 — Primele luni — Tifosul exantematic”, cînd memorialistul se lasă furat de particulare resentimente și nedreptățește intrucitva însușirile morale ale unui mare profesor universitar ieșean — Matei Cantacuzino.

Apoi, firul mărturisirilor se continuă cu o presimțire — catastrofa de la Ciurea trebuia să însemne punctul culminant și sfîrșitul dezastrului îndurat de români în prima parte a războiului. Și în dihotomia confruntare a memorialistului — rațiune-spirit lăuntric — va învinge cel din urmă: spiritul lăuntric ce dispunea spre optimism. Frontul s-a stabilizat pe toată perioada iernii, permițându-se să se treacă la restorarea atitor stringente comandamente, între care întărirea pozițiilor de luptă și refacerea trupelor. Revelatoare sînt însemnările lui I. G. Duca și în legătură cu importanța vizită pe care președintele Consiliului de Miniștri român o face înaltei oficialități civile și militare de la Petersburg. Acolo s-au discutat problemele reclamate de pregătirile comune în vederea puternicei ofensive ar-

mate din primăvara anului 1917. S-au perfectat înțelegeri în privința munițiilor, aprovizionării; primul ministru român a luat parte și la Conferința interaliată care a stabilit planul general al aliaților pentru campania 1917 pe frontul răsăritean. Totodată, cititorii noștri au acum ocazia să cunoască parte din reacțiile guvernunților români față de atmosfera prevestitoare de revoluție ce cuprinsese lumea rusească de la palat și pînă în tranșee.

Pagini cutremurătoare ne-a lăsat Duca despre ravagiile făcute de tifosul exantematic în rîndurile armatei și în cele ale populației civile; cu care prilej se aduce prinos de recunoștință cadrelor medicale căzute în lupta pentru combaterea infricșătoarei molime.

Evocînd țărila sufletească cu care se flîncă piept adversităților, memorialistul ne oferă informații interesante privind aprovizionarea în general, meșul transporturilor, pregătirea lucrărilor agricole.

STELIAN NEAGOE ■

În aceste tragice condiții a început anul 1917. Îmi aduc aminte și acum acea zi întunecoasă și rece. Dimineața tradiționalul Te Deum la Mitropolie, după prînz o vizită de condoleanțe la sârmanul Matei Cantacuzino. Deși cunoșteam pe Matei Cantacuzino din copilărie și deși existau între noi legături familiare, el îmi inspira un invincibil resentiment. Versatilitatea, patologia lui versatilitate politică mă făcea să am față de el alternativ simțăminte de revoltă și de mîhnire. Trebuie să mărturisesc însă că în acea zi, sub cruda lovitură ce soarta îi dăduse, m-a impresionat prin durerea sa concentrată și stoică. Avea ceva antic nespus de mișcător. Aristocrație de simțire împerechiată strănu cu dorința de a se singulariza și cu lipsa desăvîrșită de judecată și de convingeri. Talent pentru a acoperi mîxtura și boierească morgă pentru a sfida critica. Acesta era omul. Oricum în acele clipe era de plîns, sincer de plîns.

Coborînd Copoul la asfințitul soarelui sub impresia vie încă a scenei din casa lui Matei Cantacuzino, recapitulam în mintea mea anul care expirase și căutam să citesc în cel ce începea sub așa groaznice auspicii. Rațiunea mea îmi poruncește să fiu îngrijorat, un instinct lăuntric mă predispunea însă spre optimism. Mă simțeam liniștit, aveam senzația că înaintarea germanilor s-a oprit, că frontul s-a stabilizat, că Ciurea a fost o piatră de hotar între ce a fost și ce va urma. Cu alte cuvinte că prima fază a războiului se încheiase și că alta va începe și va începe cu totul în alte condițiuni.

Curioasă presimțire. Așa a și fost. Ciurea a fost punctul culminant al dezastrului. De acolo trebuia să reînceapă urcușul, urcuș greu, anevoios, plin de marș și cumplit încercări dar în genere vorbind o ascensiune care trebuia după doi ani să se sfîrșească cu apoteoză întregirei integrale a neamului. Într-adevăr citeva zile după aceea Mackensen s-a oprit. Trupele lui s-au așezat în tranșee, în așteptarea primăverii. Frontul stabilizîndu-se am putut și noi să ne întărim pozițiunile și să procedăm în liniște, fără hărțuiala unor veșnice schimbări și urmăririi, la sistematica refacere a unităților noastre atît de cumplit distruse și de dezorganizate în prima parte a războiului. A fost la Iași un simțămînt general de ușurare.

La 5 ianuarie Brătianu a plecat cu principele Carol la Petersburg ca să determine pe ruși să nu se mai retragă, să pregătească de acord cu noi o puternică ofensivă la primăvară și ca să ne dea un concurs mai efectiv și mai urgent în chestiunea munițiilor și a aprovizionărilor. Călătoria a durat pînă la începutul lui februarie. Brătianu, care nu a notat nimic în cursul carierei sale politice, ne-a lăsat totuși o dare de seamă foarte amănunțită a acestei călătorii care este firește de cel mai mare interes. Oricine o va putea consulta fiindcă știu că s-a hotărît publicarea ei. Faptele cele mai însemnate ce se desprind din această călătorie sînt cam următoarele.

Întîi, punctele de vedere ale celor de la Petrograd și de la Iași erau cu totul deosebite. Pentru ruși frontul din Moldova era o simplă variantă a frontului lor general, deci le era indiferent dacă trece de-a lungul Susiței, Siretului, Birladului, Prutului sau Nistrului. Pentru noi acest front avea o semnificație națională și etică, el reprezenta o retragere vremelnică care trebuia neapărat să fie urmată de recuperarea cît mai grabnică a teritoriilor pierdute. Cu toate acestea Brătianu a reușit să convingă pe ruși să adopte punctul nostru de vedere. Armata rusă nu se va mai retrage. La primăvară se va face marea ofensivă înspre cîmpurile Munteniei. Ceea ce a înlesnit mult sarcina lui Brătianu în această privință a fost prezența în acel moment la Petrograd a Conferinței interaliată. Marii noștri aliați simțeau și ei nevoia de a coordona, în vederea campaniei anului 1917, acțiunea rusească cu acțiunea lor. În consecință ei trimiseseră la Petersburg: francezii pe dl. Doumergue și generalul Castelnau, englezii pe Lord Milner și pe generalul Wilson...

Aceștia după ce au făcut o serie de dificultăți pentru a consimți ca Brătianu să participe și el la Conferința interaliată — ceea ce de bună seamă l-a mîhnit adînc și l-a arătat de pe atunci cu ce mentalitate nenorocită va avea să lupte

1917 — Primele luni — Tifosul exantematic

La Conferința păcii — au sfîrșit totuși prin a-l admite și, mai mult, prin a-i da tot concursul în vederea viitoare ofensive. E drept că generalul Gurko care înlocuise la Stavka pe Alexeev a făcut rezerve, a declarat că acea conferință nu poate preciza condițiile ofensivei, dar nu e mai puțin adevărat că în principiu ofensiva s-a hotărît și nu numai ca o pozițiune a comandamentului rusesc, dar ca o măsură făcînd parte integrantă din planul general al aliaților pentru campania 1917 pe frontul răsăritean.

În al doilea rînd, atît în diferitele convorbiri cit și într-o conferință specială cu Gurko, Belaiev și marele duce Sergiu Mihailovici, Brătianu a primit cele mai bune asigurări în privința transportului munițiilor și a aprovizionărilor. Și aci intervenția aliaților ne-a fost de mare folos.

În al treilea rînd, chestia comandamentului, a refacerii (trupelor române) în Basarabia, a acaparării căilor noastre ferate — au fost cu acest prilej definitiv înmormintate.

În genere Brătianu a găsit la țar o sinceră bunăvoință, la Stavka o surdă ostilitate, la guvernul rus multe asigurări și încurajări dar asigurări pe care simțea că nu se poate pune preț fiindcă de fapt domnea în toate cercurile conducătoare ale Rusiei o cumplită zăpăceală. Primul ministru Golîtin nu avea nici o experiență politică și se mira singur că țarul îi încredințase o sarcină atît de grea. Ministrul de justiție mărturisise vecinului său de masă, Constantin Brătianu, că nu are nici o cunoștință a mecanismului departamentului său, că acest post îl ocupă accidental; ministrul de externe Pokrowski, un funcționar plin de bune intenții, se mărturisea copleșit de răspunderile unui minister atît de delicat. Singurul ministru de interne Protopopov care se bucura de întreaga încredere a împărătesei lua atitudinea dictatoriale și a speriat pe Brătianu prin ușurința concepțiilor și prin inconștiența declarațiilor sale.

Miniștrii, diplomații, membrii opoziției, personajele curții, marii duci, toți erau unanimi a spune că de la moartea lui Rasputin lucrurile s-au agravat în loc să se îmbunătățească. Împărăteasa cuprinsă de o criză acută de misticism împingea pe Nicolae II să se izoleze și mai mult, să ție mai puțin decît oricînd seama de sfaturile și de indemnurile oamenilor serioși.

Familia imperială era ostracizată, intimii curții îndepărtați. Bătrînul Frederic singur scăpase. Dar în același timp toți susțineau cu o unanimitate împunătoare că atîta vreme cît va ține războiul o criză nu va izbucni. Revoluția e fatală dar după război. Deocamdată toate sfîrșirile vor fi îndreptate pentru obținerea victoriei. În fine prin această călătorie, Brătianu a putut să fie unul din ultimii martori ai Rusiei Imperiale. Acest Petersburg — care pînă în 1917 rămăsese prin felul de viață al societății sale ultimul vestigiu al secolului al XVIII-lea, acel Petersburg — cu luxul asiatic al curții imperiale, cu fastul bizantin al bisericilor lui, acel Petersburg era sortit să dispară pentru veci peste citeva săptămîni. Brătianu l-a văzut încă trăind ultimele zile...

În lipsa lui Brătianu, noi am continuat să lucrăm la consolidarea situației în Moldova. Ferechide era prim ministru și Take Ionescu interimar la externe. Pe zi ce trecea lucrurile se îmbunătățeau, deși împrejurările continuau să ne îngreuneze sarcina.

Într-adevăr, pînă la 1 ianuarie cel puțin vremea fusese oarecum prielnică. La 6 ianuarie însă, în ziua de Bobotează, de o dată timpul s-a schimbat. Îmi reamintesc încă, slujba religioasă avea loc la Sf. Spiridon iar botezarea apelor într-un chioșc anume construit în Piața Unirei. Cînd am sosit la biserică vremea era senină, cînd cortegiul a pornit spre Piața Unirei cerul a început să se înnoreze și pe cînd proții slujeau în chioșc primii fulgi de zăpadă și-au făcut apariția și viscolul a început. Un viscol îngrozitor care a ținut mai multe zile și care a fost punctul de plecare a uneia din cele mai

greke și mai friguroase ierni ce s-a văzut vreodată.

E lesne de înțeles că enormele cantități de zăpadă ce acopereau toată suprafața Moldovei nu erau de natură nici să înlesnească transporturile, nici să ușureze viața trupelor încartiruite în sate, nici mai cu seamă să îmbunătățească situația sanitară a militarilor și a populației civile.

Și primul efect a fost apariția cu o nespūsă violență a epidemiei de tifos exantematic. Nenorocirea a fost cumplită. Boala seceră fără milă soldații grămădiți în sate. Îndesebi în jurul Iașilor flagelul a luat proporții înspăimîntătoare. Unde comandanții de unități au fost energici — răul a putut fi circumscris, unde ei s-au arătat slabi și neglijenți — spectacolul a fost apocaliptic. Regimente întregi au fost decimate în citeva săptămîni. La început trupele așezate în comunele din jurul Iașilor, nedîndu-și bine seama nici de natura boalei nici de proporțiile epidemiei, încercău bolnavii în care cu boii și îi îndreptau spre spitalele din capitala Moldovei, astfel încît zilnic vedeai coborînd de la Copou căruțe pline de nenorociți: unii muribunzi, alții deja morți. Era o priveliște pe care nu o voi uita niciodată. Firește spitalele existente, supraîncărcate de răniți, au devenit repede cu totul incapabile să mai primească pe acești bolnavi. S-au organizat în grabă noi spitale. S-au luat deci măsuri ca bolnavii să fie îngrijii pe loc și subprecepționate conducere a doctorului Ion Cantacuzino și a doctorilor francezi s-a procedat la sistematica deparazitare a trupelor — singurul mijloc de a preveni această teribilă boală. Corpul nostru medical a combătut epidemia cu o energie și cu un devotament care va constitui pururea pentru el un titlu de glorie. Rezultatul a fost însă o înspăimîntătoare mortalitate printre medicii civili și militari. Multe elemente de reală valoare au pierit astfel, ca de pildă doctorul Brukner, dr. Felix, Popescu Azuga, Wachman, și alții alții ale căror nume îmi scapă. Pentru noi a fost cu deosebire dureroasă pierderea dr. lui Botescu, un devotat prieten politic care ca ajutor de primar al Bucureștilor își câștigase un frumos renume și care desigur prin energia și inimoasa sa activitate ar fi fost un element foarte folositor în epoca de consolidare de după război. Fiind deputat s-ar fi putut mulțumi cu situații mai adăpostite. El n-a pregetat însă nici o clipă să alerge acolo unde primejdia era mai mare. Cînd la 8 martie parlamentul a fost convocat pentru citeva zile, a venit la ședință îmbrăcat în uniformă și a propus Camerei să aducă un omagiu corpului nostru medical pentru munca pe care o desfășoară în lupta cu epidemiile și să salute memoria atitor medici distinși care au căzut victima datoriei lor. Brătianu în numele guvernului s-a asociat la această meritată manifestație. Peste citeva zile am aflat că sârmanul dr. Botescu era în acel moment deja atîns de boală. A mărturisit citorva colegi că bănuiește că într-o inspecție în județul Botoșani fusese mușcat de parazitul prin care tifosul exantematic se transmitea. Și într-adevăr n-a trecut mult și boala l-a doborât. Îmi reamintesc cu ce sîncera emoție am dus cu toții spre cimitir corpul său jertfit pe altarul datoriei și al patriei. Familia lui rămăsese la București. Alecu Constantinescu a îngrijit ca la [cimitirul] Eternitatea o cruce să fie așezată la căpătîiul său. Un gest care îl cinstește pe Constantinescu, păcat numai că i-a micșorat valoarea amintînd-o pe inscripția funerară.

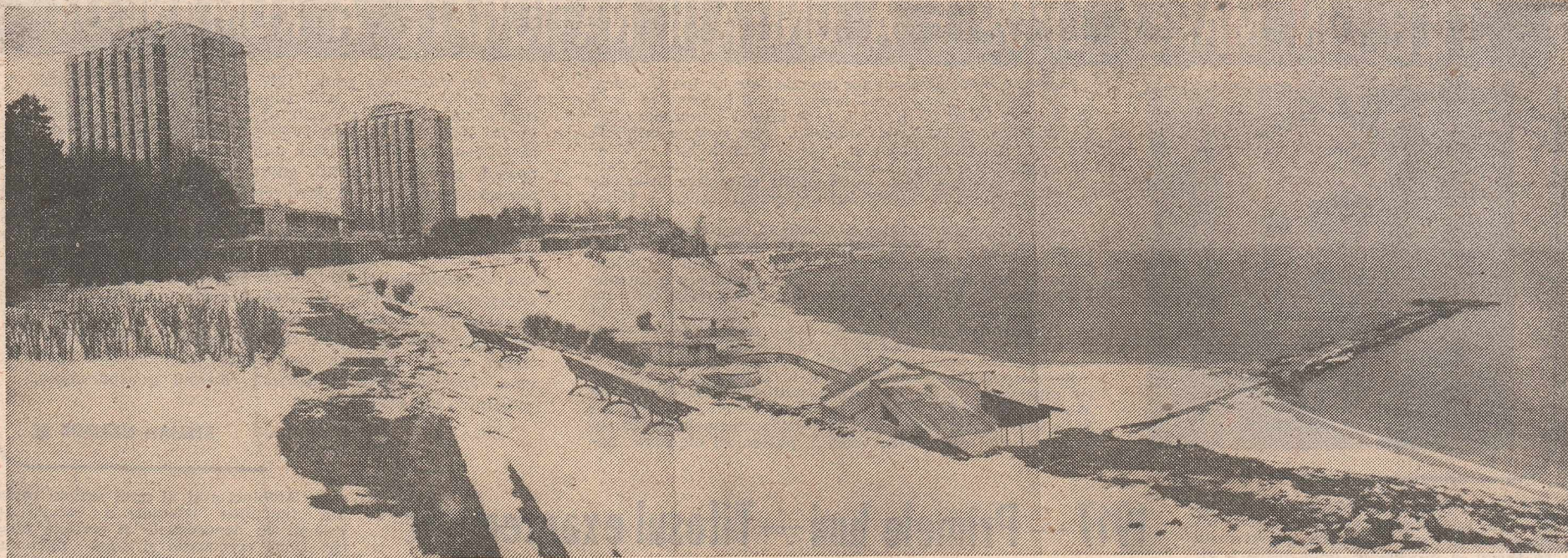
Misiunea franceză a plătit și ea tifosului exantematic din larg tributul ei. Un tinăr și foarte distins medic, doctorul Clunet, care instalase un spital la Vila Greerul, pe drumul de la Repede, precum și mai multe infirmiere franceze, printre care îmi reamintesc îndeosebi numele domnișoarei de Gontel, au pierit victime ale datoriei lor pentru cauza comună. Printre altele, revăd și azi în biserică modestă a catolicilor din Iași — cinci sicrie acoperite de drapelul francez: al colonelului Dubois, al dr. Clunet, al unei surori de caritate (d-ra Philippe), al

sorei Antoinette și al unui simplu soldat. Era imaginea izbitoră a solidarității Franței cu nenorocirile și jertfele noastre. După ceremonie și după discursuri (Berthelot, Saint-Aulaire, Prezan și Brătianu), funebrele convoi a străbătut pînă la Eternitatea străzile Iașului, în mijlocul unei mulțimi cu adevărat emoționată — căci hotărî Franța făcea tot ce putea pentru departata și nenorocita ei aliată.

Englezii ne trimiseseră și ei citiva medici, în privința valorii științifice a căror corpul nostru medical făcea dealtminteri justificate rezerve. În special dexteritatea și cunoștințele chirurgicale ale unora dînr-inșii erau cu totul aproximative. Tăiau cînd nu trebuia, ce nu trebuia și cum nu trebuia. Dar, în sfîrșit, am fi nedrepti să nu aducem și ajutorului lor omagiu convenit, cu atît mai mult cu cît și printre rîndurile lor au fost morți. Îmi aduc amînt de un tinăr ofițer canadian, mort în spitalul Maternitatea de care se ocupa Maruca Cantacuzino și la a cărui înmormîntare guvernul m-a delegat pe mine să vorbesc. Sicriul acoperit de impunătorul Union Jack fusese așezat în capul scării. Legația engleză cu Barclay în frunte era solemn înșirată lîngă el, iar eu citind cuvîntarea repetam mecanic vorbele consemnate pe hîrtie și mă gîndeam mereu la soarta acestui anonim care, printr-o așa vastă și îndepărtată solidaritate, venea tocmai din Canada să plătească pe pămîntul Moldovei — tributul jertfei sale pe altarul cauzii noastre comune...

Pe la sfîrșitul lui martie epidemia a ajuns în toul ei, cu venirea primăverii ea a început să se stingă. Am trăit însă trei luni groaznice și nenumărați au fost cei militari și civili ale căror oseminte zac în Moldova de pe urma acestui periculos flagel... Cîteva luni în urmă, vizitînd un sat lîngă Poeni, am rămas îngrozit de spectacolul cimitirului. În jurul unei biserică sărăcăcioase — o mare de cruci. Peste jumătatea unui mîndru regiment din Romanai își dormea acolo somnul de veci. Locuitorii povesteau despre moartea acestor învinși ai tifosului exantematic amănunte de infern. Moldova era de altfel plină de asemenea cimitire și de ecoul înfiorător al unor atari scene. Nenorocirea era cu atît mai mare cu cît, profitînd de incuria autorităților sanitare în timpul campaniei din Bulgaria, de astă dată se luaseră toate măsurile cuyenite înainte de intrarea noastră în acțiune. Toți soldații fuseseră inoculați împotriva holerei, tetanosului și febrei tifoide — așa încît de aceste trei flagele care în toate războaiele au dat o mortalitate atît de mare, noi am fost în timpul celor doi ani de război cu desăvîrșire feriți. La tifosul exantematic, boala pînă atunci puțin cunoscută în Occident, nu se gîndise nimeni și la urma urmei tot nu ne-am fi putut feri, fiindcă nu exista nici un serum preventiv. Poate că dacă trupa ar fi păstrat o curățenie mai strictă și dacă deparazitările sistematice s-ar fi început ceva mai devreme, proporțiile epidemiei ar mai fi putut să fie mai circumscrise. Dar în mijlocul indescribitelor confuziuni a retragerii militare și a bejeniei civile — se mai pot aduce cuiva, în această privință, învinuiri întemeiate?!

Singura învinuire întemeiată este numai aceea ce se poate aduce unora din medicii noștri. Într-adevăr e trist s-o spunem, dar pe cînd în marea sa majoritate corpul nostru medical și-a făcut datoria în chipul demn de toată lauda de care am vorbit mai sus, au fost și unii — în special printre medicii noștri cu situații înalte — care s-au arătat mai prejos de orice. Era dureros să vezi doctorii veniți din Franța ca să ne stea în ajutor și alături medicii români plimbîndu-se pe străzi, vorbind tuturora de plecarea lor în Rusia și în Apus sau țesînd mizerabile intrigi politice. Nu o dată am surprins în fața acestei intristătoare priveliști sursul disprețuitor al membrilor misiunii sanitare franceze. Am roșit pentru neamul meu și de aceea sînt citeva nume pe care nici azi nu le pot uita...

EFORIE NORD, O STAȚIUNE PENTRU 4 ANOTIMPURI

Starea de vară și de sănătate la minus 5 grade

Vara, lumea se imbulzește la Eforie Nord ca să facă plajă. Mai ferită și, tocmai de aceea, mai puțin zgomotoasă, stațiunea e foarte căutată în sezon și, din mai pînă în septembrie, ea joacă, cum se zice, cu casa închisă. Acum însă cînd afară sînt 5 grade sub zero și cînd marea și-a invinețit chipul, cuprinsă de o supărare parcă fără leac, oamenii vin aici ca să se trateze și, tot mai mulți de la an la an, ca să se odihnească. Și pentru unii și pentru ceilalți. Intreprinderea de hoteluri și restaurante Eforie Nord e o gazdă primitoare, punindu-le la dispoziție 13 hoteluri încălzite și o bază de tratament dintre cele mai redutabile, cu nimic mai prejos decît, de pildă, cea de la Felix sau Herculan.

De fapt, la Eforie Nord funcționează două baze de tratament. Policlinica „Grand”, mai veche, și Centrul de recuperare medicală și fizioterapie, dat în folosință în 1972, alcătuint împreună Sanatoriul balnear, capabil să asigure zilnic pînă la 2 mii de proceduri de mare eficiență terapeutică. Intrat în limbajul comun sub numele de baza nouă, Centrul de recuperare are tot ce-i trebuie unei unități de acest fel, băi de nămol, bazin cu apă de mare, electroterapie, aerosoli etc. după cum are o directoare energetică și drastică, doctorița Suzana Belc. Grație ei și unui colectiv de profesioniști harnici și îndatoritori, sanatoriul arată ca o adevărată uzină de sănătate, ordinea și disciplina fiind la mare preț, asta și pentru că una din developele doctoriței Belc, medic primar în balneofizioterapie, zice că starea de curățenie nu trebuie căutată în sufragerie, ci în bucătărie și în baie, acolo unde vizitatorul pătrunde mai rar, dar unde totul trebuie să meargă ca pe roate. Avînd ca aliați nămolul sapropelic, de origine organică, de la Techirghiol și apa de mare, specialiștii de la Eforie Nord acoperă, cum spuneam, o gamă largă de proceduri, băi, impachetări, kinetoterapie, ultrasunete, curenți diadinamici, necrotrozi, ionizări, saună, gimnastică medicală, aerosoli și așa mai departe, vindicînd afecțiuni ale aparatului locomotor, afecțiuni ginecologice cronice și afecțiuni neurologice periferice, înregistrînd succese terapeutice notabile îndeobște în tratarea reumatismului și a sechelelor posttrau-

matice. Deschisă permanent față de nou, doctorița Belc n-a rămas indiferentă față de nici una din manifestările acestuia în domeniul respectiv, drept pentru care curele cu Pell Amar, Gerovital și Boicil au devenit aici, demult, o obișnuință. În vremea din urmă, se practică în sanatoriu, cu bune rezultate, acupunctura, 7 medici, Sabin Ivan, Smaranda Sachelarie, Elena Gavrilă, Romeo Iordache, Teodora Ivanov, Ion Groza și, firește, Suzana Belc, redescoperind secretele unei indeltniciri străvechi. În altă ordine de idei, sălile destinate culturii fizice medicale și ergoterapiei, 5 la număr, s-au echipat fără investiții, prin autodotare, iar una a fost amenajată prin închiderea unei terase, în așa fel încît spațiul să fie exploatat la maximum. De această treabă, ca și de ordinea și curățenia ce stăpinesc complexul, n-au rămas străini, nu atît cu vorba, cît cu fapta, asistenții șefi Ion Ivan și Dan Tudose, de la care poți afla, preț de-o cafea grăbită, istoria bazei noi, în care muncesc din ziua inaugurării. Dacă scrieți ceva despre noi, ne sfătuiește Ion Ivan, mai guraliv decît omologul său, nu-l uitați pe Viorel Cojocaru care, la aerosoli, a introdus un post suplimentar în circuitul unui aparat și a mai făcut cîteva minuni, ajutîndu-i pe bolnavi. Iată, ne conformăm și, trecînd mai departe, notăm că acest loc de muncă și-a propus să devină, chiar din primăvara care bate la ușă, un avanpost al luptei contra obezității, deși Suzana Belc e convinsă că nu va fi ușor, regimul alimentar din restaurantele ce deservesc complexul trebuind modificat. Lucrurile sînt, din acest punct de vedere, abia la început, vom mai vedea.

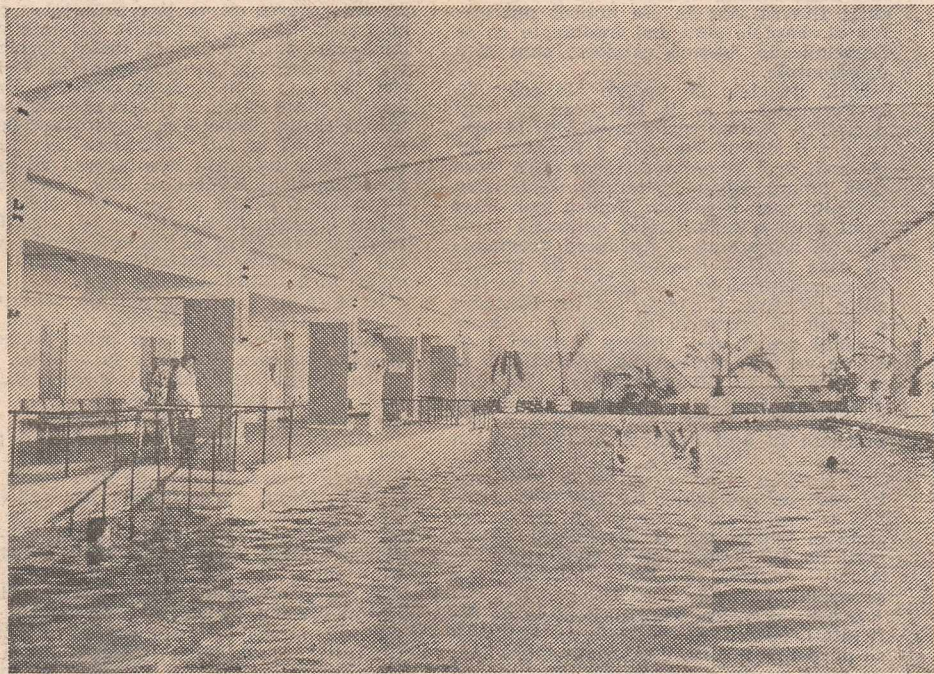
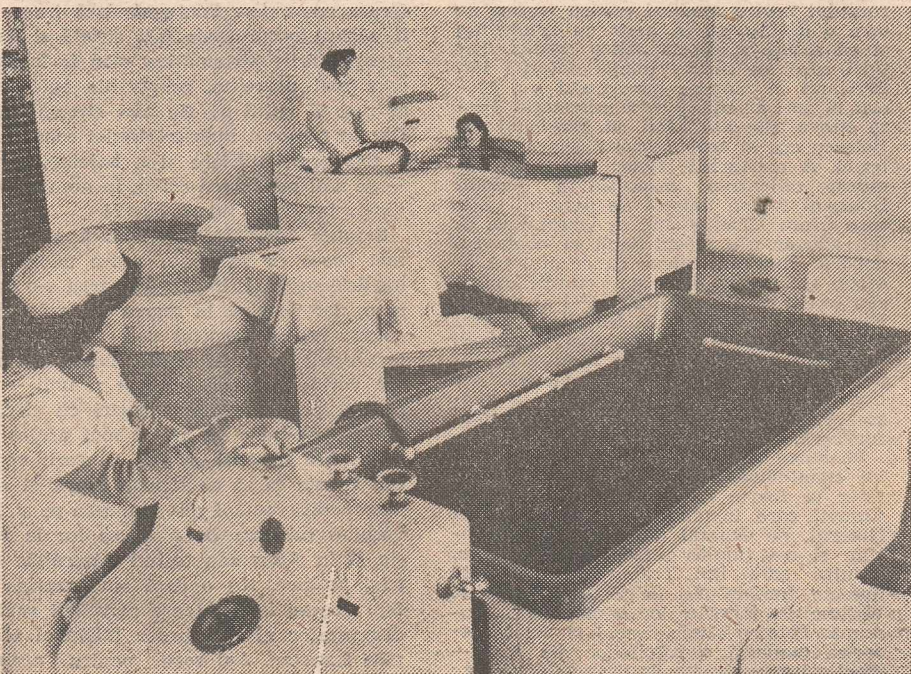
Calitatea serviciilor fiind deosebită, nu e de mirare că pacienții care trec pragul Sanatoriului balnear din Eforie Nord sînt, într-o proporție zdrobitoare, mulțumiți, fie ei străini sau români. Masashi Takimoto din Osaka, Elsidig Ahmed El Massaad din Khartoum, Maria Hedek din Berlin sau Raymond Bellard din Toulouse sînt doar cîțiva dintre străinii care, beneficiînd de profesionalismul și amabilitatea personalului bazei noi, și-au declarat satisfacția, ultimul notînd că specialiștii de aici „se sont toujours montrés devoués au

Doctorița Suzana Belc, o femeie și jumătate pentru care disciplina începe de la curățenie

maximum”. De fel din Vlăsinești Botoșanilor, unde e mecanizator la S.M.A., Florea Pinzaru n-ar fi înțeles, poate, ce-a scris francezul în cartea de impresii, dar de simțit, simte la fel. A venit cu soția, Catinca, îngrijitoare la școală, să se vindece de necazuri, asta însemnînd de reumatism, au plătit amîndoi 1048 de lei pentru 18 zile, au trecut 11 din ele și n-are decît cuvinte de laudă. Oamenii, zice, sînt corecți, iar durerile parcă s-au mai împuținat, deși noi am mai trecut pe la Govora și Sovata. Masa, servită la „Meduza”, e destulă, azi am servit la prînz ciorbă de perișoare, porc la tavă și o prăjitură al cărei nume nu-l cunosc, pentru 26 de lei pe zi e, ca să fiu sincer, mai mult decît ne așteptam, păcat că n-avem televizor în cameră, la 304, unde stăm, c-aș fi zis că n-am ce să zic. Dacă Florea Pinzaru a împlinit 55 de ani, Constantin Ghimiș i-ar putea fi, cu un pic de bunăvoință, tată, avînd dînsul destui, nu precizează cîți, de cînd a ieșit la pensie, după 4 decenii petrecute ca învățător în comuna Brăncoveni, județul Olt. Are boala bătrîneții, adică îl doare cînd aici, cînd dîncolo, dar

băile, nămolul și masajul l-au mai ușurat, se simte din nou în stare să plece acasă și să se apuce de o treabă concretă, organizarea unei întîlniri a fiilor satului, că Brăncovenii, se inflăcărează, nu-s de ici, de colo, ci chiar satul în care Matei Basarab a fost agă. Știe asta sigur, a umblat dînsul prin unele hrisoave, la fel de bine știe că tratamentul e ieftin, curată pomană, 6 lei pentru 3 proceduri la alegere, păcat că nu i-a fost dat să apuc socialismul cînd era mai tînăr, să se bucure de toate aceste înlesniri. Șef la pilotaj, la Constanța, Mitică Voinescu vine aici de 7 ani și genunchii săi, parcă prinși în chingi în 1974, au devenit supli și ascultători, iar umărul nu-l mai doare. În timpul cînd nu face băi, joacă table și povestește cum a salvat, anul trecut sau mai demult, un vas grecesc care eșuase, îndrăzneală de pe urma căreia s-a ales cu felicitări și cu o grămadă de cărți poștale, pe care le primește și acum. În ceea ce privește distracția, pentru că tot am adus vorba, rămîne aici încă destul loc pentru mai bine, cu toate că directorul I.H.R. Eforie Nord, Virgil Gârniță, și șeful serviciului respectiv, Alexandru Dinu, oameni de idei și de acțiune, s-au străduit și se străduiesc spre a umple cît mai plăcut timpul liber al turiștilor. O dată la 3 zile, în Sala polivalentă a complexului de hoteluri „Meduza”, „Delfinul” și „Steaua de mare” rulează un film, azi o producție din Ungaria, „Harababura”. „Nunta Zamferei”, un ansamblu cu care cei din Eforie Nord se mindresc, și pe bună dreptate, dă cel puțin 1 spectacol pe serie. Se joacă tenis de masă și se joacă șah, în zilele documentării noastre fiind în plină desfășurare un turneu puternic avînd drept capete de așez pe Florin Gheorghiu și E. Sabeta Polihroniade. Cîte ceva se întîmplă, e clar, oamenii se zbat, dar parcă tot mai lipsește. Modest și realist, directorul Gârniță e de acord cu această părere și, mai mult decît atît, caută. Se gîndește la o tabără de sculptură în extrasezon, după modelul celeia de la Măgura, din județul Buzău. Are în intenție chemarea cîtorva artiști și cîntăreți de elită, a și luat legătura cu Anda Călugăreanu și Tudor Gheorghe, caută și, deși crede că nu pot fi făcute toate peste noapte, dînsul fiind mai nou în funcție, e convins că va găsi.

Sanatoriul balnear, un avanpost al luptei pentru sănătatea oamenilor.

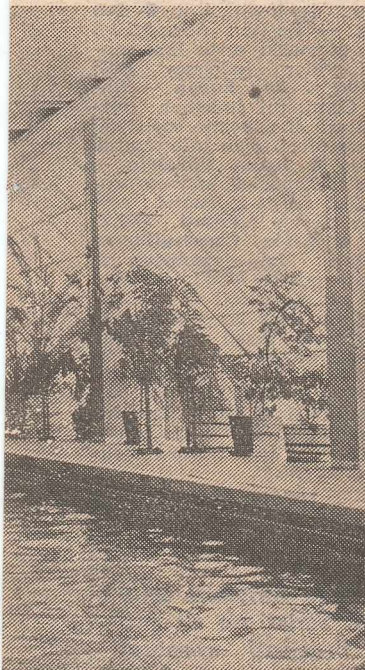
harnic și ambițios, sintem tenem că va reuși.

cele 13 hoteluri sînt deschise. unora e motivată, „Delfinul”, fiind supus reparațiilor și m. Altele însă stau închise din sollicitanți, baza terapeutică lu- cum aminteam, cu motoarele sta deși, ne-am convins, servieftine și de cea mai bună caline pentru că, în prezent, o zi vord costă doar 65 de lei, intrînd portul, cazarea, masa și tratazarea în hoteluri de lux, masa ante, meniuri obișnuite și me- ruțare, asupra cărora veghează, za”, Viorel Grapă, șef de res- fața căruia, după cum făcea caz un ospătar, clienții au tot- eptate. De cea mai bună cali- nim, pentru că, așa cum am rătăm, vizitatorii sînt multu- rezerve. Și totuși capacitatea , în această iarnă, mult peste I.R. Eforie Nord putînd primi turiști pe serie și primînd abia de jumătate?! Cei care vin o es prin intermediul Ministerului principalul beneficiar al între- Față de 1979, sindicatele, de a micșorat oferta de 6 ori, de persoane pe serie la 230?! Am rede că anul în curs marchează accidentală a vilegiatariștilor Eforie Nord cu bilete prin sindi- icururile par încă și mai compli- U.G.S.R. urmează să dea în probabil în acest sezon, o bază tuată în zona gării. Nimic de bine și e în spiritul realităților a oamenii muncii să beneficieze i multe baze de tratament și de ar întrebarea e, simplă nedume- n-ar fi fost mai normal ca o i să fie ridicată la Eforie Sud, l faptul că acolo nu există nici a Eforie Nord două, nici acelea, site pe deplin?! Numai că tu- ferindu-ne iarăși la lipsa oferte- ebuie să privească doar în cerța acă unele oficii județene colabo- iculat și ritmic cu I.H.R. Eforie ele, cele din Galați, Brăila, Tul- nu izbutesc să trimită, pe toată z lui rece, decît 10-15 turiști, , pe litoral nu se poate face . poate că în fruntea lor, a o- dețene mereu codăse, nu sînt o- rivități la locul potrivit și, mai mpul potrivit.

și rezolvînd sechelele posttrau- asigurînd, totodată, un regim cător de recuperare și odihnă, ord rămîne o stațiune curtată de Natalia Mărășescu, Ileana Silai, a Menis, Ilie Floroiu, felurite e fotbal, rugby, handbal etc. au aici, în anii anteriori sau chiar ta, cînd fotbalistii de la Politeh- Sportul studențesc, Rulmentul ia, hocheiștii de la Steaua, Dună- și, alții, s-au refăcut în baza con- ductorița Belc și n-au găsit, la decît superlative. Recent, s-a mai o poartă, I.H.R. Eforie Nord sta- colaborare de mai lungă durată ația de șah. Aceasta a organizat onalele feminine și intenționează ganizeze, în octombrie, și pe cele ri. E, dacă se poate spune așa, : ciștigat, dar el pare, în ansam- o remiză. Baza de recuperare și fizioterapie de la Eforie Nord, modernă, excelent dotată, ar tre- e găsească mai mult în atenția noastre sportive, căci ea egalează ivi distanțelor, depășește unea- la Felix, către care se in- poate că și din necunoaștere, ele sportului românesc de perfor-

lumea se îmbulzește la Eforie să facă plajă, după care, pe ne- uită pentru 365 de zile. Eforie să, asta ne-am străduim să schi- stațiune pentru 4 anotimpuri și ca „uzina ei de sănătate” să nu ită la maximum.

VIDIU IOANIȚOIA ■

ografi de GHEORGHE AMUZA ■

M-am suit la munte, pe Semenice, în împărăția vîntului turbat. Coșava : m-a apucat dorul de înălțimi, stîrnit de indemnurile altora, jos în cîmpie, cînd zilele puține s-au comprimat în memorie și s-au așezat la capitolul, nostalgic, al amintirilor, nu știu să schiez prea bine, nici nu m-am aventurat spre zările cu lupi flămînzi și urși nesomnoroși, sau alte dihanii ale pădurii lor, bucurîndu-mă de cîteva coborișuri line pe pîrțile dulci, fără funii cățărătoare, și de un urcuș spre virful Piatra Goznei — cam un kilometru și jumătate pe verticala ce-ncepe de la buza mării depărtate —, im- presurat de cîini flocoși, născători de tam- tamuri cardiace ; din Munții Semeniceului, se știe, ies la lumină apele cele mari ale Banatului : Timișul, Nera și Birzava, primul izvorînd chiar din moțul virfului Se- menic, fiecare cu chei și văi și sate, ce merită și concedii petrecute numai cu pi- ciorul și cărți spre slava naturii ; omul mărunt cum e, de șade pe tăblia abia on- dulată a muntelui, dă cu fruntea de cer și umblă cu capul în nori, fericit că și-a putut croi poteci de vis pînă la soare și că, dacă vrea, poate înșina cîntecul locu- rilor, „Hai, mindro, pe Semenice...”, cîntec cam poiat de făcătorii de duzină și care, cînte să-i fie, nu se află în repertoriul restaurantului „Nedeea”.

(Urmare din pagina 1)

ea ne veghează încrederea și ne îmbăr- batează clipele de eșecuri. Iar între timp, adică în tot acest timp în care ne este părtașă a încordărilor, a victoriilor, a eșecurilor și a speranțelor, ea trebuie să-și păstreze zîmbetul. I-l cerem, i-l prețin- dem, i-l somăm, adesea cu vehemență, fiindcă ne trebuie, fiindcă avem nevoie de el, fiindcă fără zîmbetul ei, aureolînd truda țării, munca și existența noastră și-ar destrăma strălucirile, agonizînd în cenușiu. Ea trebuie să-și păstreze zîmbe- tul, chiar dacă ea, ca femeie, vibrează mai mult decît noi la marea existență umană care o înconjoară, la suferințele ei, la neîmplinirile ei, resimte mai acut decît noi oboselile, încercările, greutățile, trăiește mai intens decît noi nevoia de certitudine, într-o epocă atît de zbuciu- mată ca aceea pe care o străbatem.

Ce putem face pentru păstrarea acestui zîmbet ? Societatea noastră, spunem, i-a oferit și îi oferă foarte multe, eliberînd-o de multe din poverile de odinioară, luînd aceste poveri pe seama ei. De la vastul

Auzi că vara, acđ, e numai păsune al- pină, sînt numai turme și oi, dar că se încumetă și drumeți de-o zi sau turiști de-o săptămînă, care-și scriu în jurnale „am făcut munții...”, ca noi, cei ce-i stră- batem rar, să stăm cu gura căscată și să ne minunăm, zău ?!, și cum a fost ? !” ; „Extraordinar, magnific, senzațional. trăs-

Sus, pe Semenice

net” și alte superlative ce ascund goliciu- nea simțirii.

Iarna, sus, pe Semenice, e o iarnă ca-n povești, un anotimp mai lung decît cel din calendare, năvălînd peste toamnă și mușcînd din primăvară ; zăpada e groasă, peste înaltul omului, care o călărește cu schiurile sau o taie în lama buldozerului, altfel inghite orice suflare, numai sufla- rea Coșavei — n-o poate.

Coșava ? un vînt nebun, cu nume de

complex de măsuri de ocrotire a mamei și a maternității, a căsniciei și a copilului, de la drepturi egale la muncă egală, de la accesul nestînjnit spre realizare ma- joră, inclusiv spre înalte răspunderi, în toate domeniile de activitate, condiția de muncă și de viață a femeii în România a

Mulțumesc !

cunoscut, în special în anii din urmă, o continuă ridicare a calității ei. Societa- tea noastră o așază în grija cea mai înaltă, dar noi, cei care-i sîntem alături în muncă, în viață, în eforturi, în cuceriri, în lupta cu greutățile, ce, cit și cum îi dă- ruim din grija noastră ? Oare omagiul nostru, mult prea ades, nu cumva se adre- sează unei femei abstracte, uitînd că ea are un chip, un nume și un prenume, că este mama, fiica, soția, iubita, prietena, co-

fecioară, vînt răzvrătit, stăpîn al platou- rilor, cînd i se năzare și cînd se iscă brusc din căldările înghețate ale poalelor, spul- beră liniștea bătrînului Semenice și-i înnoadă căile ce-l duc la Reșița : într-o clipă, culoarul croit printre nămeti dispare sub rafalele de zăpadă și automobilele sînt inghițite în foalele troienelor, iar Coșava mușcă nemilos din coastele înzăpezite, ca să moară și ea la întîlnirea cu pădurea cea bătrînă și înțeleaptă. ce-i taie cu su- lițe multe, vîntoasele.

Scăpat, acum, de prăpădul unei vijelii nocturne — automobilele au fost cărate pe miini, pas cu pas, iar noi, cei cu brațele lopeți am fost tăvăliți de tornadă —, cu decupașele afective ale sederii într-un repaus monoton (fotografii nu am făcut ca să nu uit minunățiile înregistrate, ase- menea unui film nedevolat, numai de propria-mi ființă), scriu doar cîteva rin- duri, izvorite din munte, despre un spa- tiu miortic, pur și sălbatec, deopotrivă, care m-a coplesit nu cu capcanele sale, ci cu măreția omului ce-l poate înfrunța și învinge.

Am urcat pe Semenice și pentru că exis- tă și pentru că, rău cum e, poate fi îm- brățișat.

TEODOR BULZA ■

lega noastră de muncă și de nădejdi ? Oare, omagiînd tot ce face ea pentru țară și pentru noi, căutăm și acele soluții sau măcar ușurări ale unor probleme ime- diate, care-i împovărează nemijlocit, uneori brutal, adesea nejustificat, munca și existența ei dăruite țării și nouă ? Oare egoismul (care e de genul mascu- lin) poate fi răscompărat printr-un bu- chet (de același gen) de flori caste, dar efemere, prinse în rașna unei zile ?

Să ne propunem în această zi să ve- dem primăvara altfel, adică în singurul fel în care trebuie ea văzută : ca pe o uriașă renaștere a omenirii, a Terrei. Re- nașterea, omenirea, Terra, ca și pacea, dragostea, munca, truda, lupta, speranța, viața, țara, ființa și casa sînt la noi, la români, cuvinte ce se declină la feminin.

Pentru Ea, pe care o omagiem în a- ceastă zi, pentru tot ceea ce a făcut și face pentru noi, vom spune acum nu multe cuvinte, căci cuvinte i-am dăruit destule, ci unul singur, cel mai frumos după „mamă”, cel mai scump mărtișor dintre cele pe care le dăruie, în transparențele ei de luceafăr, limba română : **mulțumesc!**

Întruchiparea virtuților

(Urmare din pagina 1)

Sfiala din rîndurile de mai sus nu transcrie o sfială a bătrînului volubil de- altfel, istet pînă la înțelepciune adîncă și plin de haz cînd se lasă mai bine în vorbă, ci sfiala firească a reporterului ajuns să caligrafieze firul nesinuos, drept și scilpitor ca o lamă de sație, al unui destin de excepție. Un destin monoton, însă stenic în adevăratul înțeles al cu- vîntului.

Datele sumare ale vieții lui Cucu Stan- ciu ar fi acestea : s-a născut la 14 martie 1900, deci aproape odată cu veacul, ca fiu al unui dogar vestit pe aceste melea- guri, dar pe cit de vestit, pe atît de să- rac ; în 1903, s-a forat la Moreni prima sondă petrolieră și copilul care a fost atunci Cucu Stanciu păstrează și acum în memorie povestea despre boierul conce- sionar, sosit în partea locului într-o tră- sură cu patru cai, despre cum s-a ales gura sondei, prin aruncare cu palaria în sus, despre cheful năprasnic încins chiar pe ghizdul încă nedesinat al fîntinii me- nite să-l scalde în avuție ; în 1913, Cucu Stanciu a fugit de-acasă și s-a angajat telefonist la Oilfields Limiteds, societate engleză, unde a mai implinit și munci de curierat ; războiul din '16 a prăbusit son- dele în ruină, i-a împrăștiat pe sondori, însă Cucu Stanciu, neajuns încă la vîrsta potrivită purtării armelor, a stăruit în acest peisaj dezolat, pînă cînd un ingi- ner german, dintre cei istovindu-se să re- pună în funcțiune instalațiile petroliere, i-a spus într-o dimineață : „Cuc, Germa- nia kaput”, și s-a dus ; încît, după întiul război, printre bărbații care cunoșteau rostul sondelor s-a numărat, prin forța împrejurărilor, și Cucu Stanciu, legat de acum de o meserie statornică și cu un preț al ei în lumea petrolului : devenise dulgher turlist ; a practicat meseria aces- ta pînă la pensionare, întii în schela I.R.D.P. din Moreni, apoi la Columbia, iar în 1936 s-a transferat la Bucșani ; nici războiul al doilea nu l-a petrecut sub arme, fiind de data aceasta prea vîrstnic, ci s-a ales cu o mobilizare pe loc ; în vara lui '44, cînd alt tehnician german

s-a apropiat de el să-l spună ceva, Cucu Stanciu i-a zis, luîndu-l-o înainte : „Știu, nu te mai osteni, Germania iarăși kaput” ; în 1948 a devenit membru al Partidului Comunist Român și transcriem cu aldine această întimplare importantă a vieții sale, ca să se țină minte, pentru că vom reveni la ea ; în sfîrșit, la 2 mai 1960, Cucu Stanciu s-a pensionat și tot atunci a iesit la pensie și meseria lui ca atare, intrucît în anul acela au dispărut și ulti- mele sonde de lemn din peisajul sche- lelor petroliere românești ; din contin- gentul lui, astăzi, mai stau în picioare doar Stanciu Vilcereanu și Ioniță Mareș ; nu demult, Cucu Stanciu a intrat în al nouălea deceniu de viață, sănătos, zdra- vîn și ager la minte.

Și la o primă vedere s-ar părea că asta ar fi totul. Dar nu încape nici o in- doială că povestea frustră a vieții comu- nistului Cucu Stanciu închide în ea cîteva semnificații ce se cer dezvăluite. Totuși, înainte de orice, ea se cere adăugată cu cîteva accente menite să-i confere culoare și gust particular. Timp de cîteva de- cenii la rînd, dimineața și seara, traver- sînd pădurea Bucșani în ambele sensuri, pe nu mai puțin decît 12 km. între co- muna natală și locul de muncă, Cucu Stanciu a stabilit un record sui-generis : un ziarist mai tare la socoteli a ajuns la concluzia că eroul nostru ar fi parcurs pe jos nici mai mult nici mai puțin decît 487 000 km, ceea ce ar însemna că a ocolit cam de 12 ori pămîntul acesta, de-a drep- tul pe la ecuator. Se ridică din asternut către cinci dimineața, trezit de un ceas sănătos, de pe vremuri, marca Tam-Tam, nu ca fițele de ceasuri de astăzi, pe care omul cu somnul liniștit și adinec abia le aude, și la 7,30 punct, oricare ar fi fost anotimpul sau vremea, era în schelă, pe turle, sus. Odată, la 14 martie 1955, într-un sfîrșit de iarnă mai aspră, a dat piept în piept în pădure cu patru lupi, urmăreau o căprioară și n-au mai avut vreme să se ocupe de el, dar nu este mai puțin adevărat că întimplarea aces- ta a sădit în Cucu Stanciu o spaimă mai grea ca o boală. Și-a vindecat-o abia cînd a ajuns la bufetul stației de dezbenzinare

din schela Bucșani, cu o litră de țuică, băută pe nerăsuflăte. Bolnav de-adevăra- telea nu a fost decît de două ori într-o viață de om : de vărsat în copilărie și de gripă spaniolă, în '16. Ca să scape de gripă, a urmat, ca și după spaima de lup, cu țuică și usturoi. Și în rest, Cucu Stanciu a muncit, a muncit și iar a mun- cit. Într-o meserie în care răspunderea nu se împarte, ci se asumă, de cîntea, corectitudinea și îndeminarea dulgherului turlist depinzînd nemijlocit viața tovară- șilor săi de muncă. Și a devenit membru al Partidului Comunist Român abia în 1948, tîrziu dacă avem numai viața sa în vedere, devreme în vîrsta unei țări re- născute din temelii.

A muncit, a muncit și iar a muncit. Nu a stat din muncă decît laolaltă cu toți petroliștii, cînd grevele se întindeau lanț pe văile subcarpatice. În rest, a muncit, fie atunci cînd intra de corvoadă la son- dă, fie în împrejurările legate de bună- starea mai puțină sau mai puțină. În- deobște mai puțină, a gospodăriei sale de alaltăieri, de ieri și de azi. Germania a fost o dată kaput și el a muncit. I-au crescut mari copii, Maria, Nicolae și Petre, și el, iar, a muncit. Germania a fost a doua oară kaput și el tot a muncit. I s-au căsătorit copiii și s-au împrăștiat în rosturile lor și el a muncit mai de- parte. Frămîntări sociale adînci au răvă- sit lumea lui de oameni și el a muncit intruna. Nu i-ar fi lipsit absolut nimic să se alătura mai din vreme luptei pen- tru izbînda idealurilor celor mulți, dar ar fi trebuit să fie dăruit cu niște însușiri pe care nu și le recunoaște și, neavînd încotro, a muncit intruna. Și a devenit membru al Partidului Comunist Român abia la jumătatea vieții, cînd țara însăși avea nevoie de oameni care cunosc pre- tul muncii și știu să așeze cîntii în ba- lantă măsura ei cu măsura înfăptuirilor ei. Aceasta și nu alta fiind povestea vie- ții omului și comunistului, Cucu Stanciu, octogenar, cetațean de frunte al satului său, încă sănătos, încă zdravîn și ager la minte, bărbat care a devenit comunist abia în ceasul cînd rostul de decenii al vieții sale a devenit chiar rostul țării.

Virtuțile muncii, în ființa și în constiîn- ta sa, cunosc o întruchipare desăvîrșită. Omul și comunistul Cucu Stanciu avînd în el ceva de albină. Și trebuie să recu- noaștem că o albină, cînd este așezată într-o stemă, spune mai multe decît o sută șaptezeci de mii de roți dintate.

● Incepând cu data de 1 februarie 1981, s-au suspendat cursele de autobuze I.T.A., pe traseul Dăița-Giurgiu, motivându-se că avem gară în comună. Neștiind că distanța dintre sat și gara Dăița depășește 10 km dus și întors, le-a fost ușor celor de la birou să ne suspende cursa. De aceste autobuze se foloseau și cetățenii satelor Dăița și Ploșoru pentru a merge în comună, la punctul sanitar, care se află la o distanță ce depășește pe cea din sat la gară. Vă mai rugăm să amintiți și lipsa unui punct telefonic. Pentru un apel, cum ar fi în caz de accident, incendiu și multe alte cazuri, trebuie să mergem pe jos atâția kilometri. (In numele celor peste 400 de abonați ai I.T.A. din Dăița, jud. Giurgiu, Toma Marin)

● I.C.L. Alimentara 4 — București: Urmare scrisorii tov. Eftimie Alecu: sefa de unitate a fost sancționată cu „avertisment” atrăgându-i-se atenția că la prima abatere se va proceda la desfacerea contractului de muncă. Vinzătoarea Dediu Floarea a fost sancționată cu multare, conform Codului Muncii, art. 100, lit. „c” și a fost mutată din unitate.

● Locuim în bd. Păcii, nr. 166, din anul 1966. Din ziua mutării și până acum, între blocurile noastre nu a încetat să existe un adevărat depozit de noroi, apă, resturi de moloz, de fier beton și pământ desfundat, rămas din vechiul șantier. Am amenajat, prin muncă patriotică, două parculțe cu arbuști ornamentali și flori, am realizat o alee betonată pentru ieșirea în bulevard, la stația de tramvai și autobuz. În toamna anului 1978 s-a deschis un nou șantier. Ultimul bloc a fost dat în folosință în decembrie 1980, rămânând în care am trecut din nou prin noroaie, resturi etc. În fața blocului 38 s-a turnat o placă de beton care a fost spartă la 4 februarie a.c. Sperăm că cei răspunzători vor veni la fața locului. Locul „cu pricina” se află situat exact în dreptul stației Valea Lungă, între blocurile 37 și 38. (Monica Corleana, Deșchea Ion, Gheorghe Sora, Cornelia Pătrașcu, Iosif Benone, Gheorghe Niculescu, Marin Mihalache, Alexandru Ștefănescu, Ion Popescu, Ion Bădescu, bl. 37 și 38, bd. Păcii nr. 166, București)

● Comitetul județean Dolj al P.C.R. Urmare scrisorii adresate revistei „Flacăra” de către tov. Maria Văruți, profesoară la Liceul agroindustrial din comuna Dăbuleni, jud. Dolj: Cercetînd cazul, am constatat următoarele: profesoara Maria Văruți n-a fost vinovată de faptul că eleva Sofia Cuțitaru n-a susținut examenul de corigență în perioada legală, făcîndu-se vinovată însă: Paulina Tonică, directoarea liceului; profesoara Emilia Gheorghe, care, în calitate de dirigintă la clasa a X-a D, a înscris pe eleva Sofia Cuțitaru în catalogul clasei, deși știa că n-a promovat clasa a IX-a; Paula Netcu, secretara liceului, care cu bună-știință a completat situația statistică falsă. Inspectoratul școlar județean Dolj a anulat sancțiunea dată profesoarei Maria Văruți. Față de cele arătate mai sus, am propus inspectoratului școlar județean să ia în discuție și să sancționeze pe inspectorul care a făcut ancheta și a dat dovadă de ușurință în efectuarea ei; să sancționeze pe Paulina Tonică, Emilia Gheorghe și Paula Netcu, pentru motivele arătate.

● Din răspunsul Comitetului municipal Galați al P.C.R.: Apa rece și caldă în municipiul Galați se furnizează în momentul de față cu restricții, după un program cunoscut asociațiilor de locatari. Intrucît debitul de apă este uneori mai mic în perioadele de vîrf, aceasta nu ajunge în cantități suficiente la ultimele nivele. Din această cauză, I.J.G.C.L. acordă scăderi la plata facturilor în proporție de 10—30 la sută. Nerespectarea programului de funcționare a furnizării apei de către lucrătorii sectorului de termoficare a fost sancționată de conducerea I.J.G.C.L., acolo unde a fost constatată, în urma sesizărilor venite din partea „asociațiilor”. (N.R.: Bine ar fi fost dacă răspunsul ar fi abordat și reglementarea în perspectivă a problemei furnizării apei, ca o cerință imperioasă a traiului civilizat, pentru că doar constatarea

privitoare la deficiențe nu prea ajunge!...)

● Intreprinderea județeană de construcții Satu Mare, bd. Cloșca, nr. 72: Redăm din scrisoarea sosită la redacție: Vă facem cunoscut că intreprinderea noastră întimpină greutăți în obținerea unor materiale cu care, pînă în anul 1980, am fost aprovizionați în condiții normale. Însă, la sfîrșitul lui 1980, cînd am solicitat contractele de la furnizori, aceștia au refuzat încheierea lor. Materialele în cauză sînt: mozaic și butoanele de sonerie — carte de vizită. Am fost nevoiți de a sista unele lucrări din cauza lipsei de mozaic. Butonul de sonerie are un preț unitar de 3,20 lei/buc. Totuși, fără acesta nu se poate preda o locuință, iar noi, în anumite situații, sîntem la cheremul producătorilor și nu există un coor-

Finisarea a fost efectuată marți, 17.II., ora 7.30. Totul, dar absolut totul, bine lucrat. După asemenea lucrare, îmi iau îngăduința să spun: „Vă mulțumesc, tovarăși, și să nu scădeți cu nimic din avîntul muncitoresc!” (Anghel Stoicescu, str. Liviu Rebreanu nr. 6, bl. B1, ap. 375)

● Dorind să scoatem abonamente pentru luna martie la cursa I.T.A. Pașcani-Roman și retur, am fost refuzați, spunîndu-ne că, începînd cu data de 1.III. a.c., pe traseele unde există mijloace de transport pe calea ferată, cele ale I.T.A. se desființează. Totodată, acolo unde distanțele sînt mai mari de 40 km (la noi sînt 43 km), nu vor mai circula autobuze. Privînd primul punct: între Pașcani și Roman există mijloace de transport C.F.R., dar plecarea trenurilor din Pașcani este la

dactic. (Iscălese navetiștii din ramura învățămînt și din alte sectoare, pînă la Hălăucești)

● Redăm din răspunsul Direcției asistenței medicale: Urmare scrisorii trimise redacției de tov. Elena Petrovici din București, în care reclamă asistența sanitară acordată tov. Viorica Bejenaru, pensionară din București, de către Stația de salvare a municipiului București, din ancheta efectuată la nivelul acestei unități se confirmă faptele semnificate. Intr-adevăr, s-a întîrziat nejustificat din punct de vedere medical internarea bolnavei Viorica Bejenaru în clinica medicală a Spitalului municipal. Cazul a fost dezbătut cu organele de decizie din această unitate sanitară pentru ca în viitor asemenea situații să nu se mai repete.

● Mă adresez dv. cu rugămintea de a da o mină de ajutor unui foarte mare număr de elevi și cadre didactice de la Liceul industrial nr. 3-I.R.M.A., care sînt nevoiți, zilnic, să facă slalom prin noroi, pe o distanță de aproximativ 500 m pentru a ajunge la liceu. Este impresionant ritmul construcțiilor industriale și de locuințe în acest colț al Bucureștiului, dar lipsește cu desăvîrsire o pistă pentru pietoni. Este un real pericol să te strecoari printre tractoare, buldozere și alte utilaje în plină activitate! (Nicolae Popescu, str. Călugărenj nr. 28, București)

(N. R.: Ne gîndim cu nostalgie la un șantier care, înainte de a începe fumulțuoasa-i activitate, ar realiza un drum pentru utilaje, și, la nevoie, chiar și un drum pentru pietoni!)

Consiliul popular al sectorului 3 al Capitalei ne trimite următorul răspuns, referitor la memoriul adresat de către cetățeanul Marin Clipcă: S-au luat măsuri legale de remedierea celor mai eficiente metode de rezolvare a problemelor ce se ivesc la nivelul liceului.

Pagină realizată de PIA OLARU

Poșta redacției

ADMINISTRATIV

Toma Vela — Reșița: Puteți beneficia de pensie pentru limita de vîrstă numai la împlinirea vîrstei de 58 de ani, intrucît aveți o vechime de 18 ani și 4 luni în grupa a II-a la care se adaugă vechimea în muncă din grupa I, transformată în vechime în grupa a II-a de muncă reprezentată încă 4 ani și două luni, totalizînd astfel 22 ani și 6 luni în grupa a II-a de muncă. ● Nicolae Anghel — Brașov: Scrisorile dumneavoastră au fost îndrumate forului competent în soluționare de la care așteptăm răspuns. ● Teodor Caraba — loc. Borumbaca (Bihor): În cazul dumneavoastră, stagiul militar se consideră vechime în muncă, intrucît înainte de efectuarea acestuia ați avut calitatea de persoană încadrată în muncă. ● Aurelia Zaharia — București: Dacă doriți ca I.D.E.B. să vă verifice instalația electrică de utilizare (nu și remedieri) trebuie să vă prezentați la serviciul FEE-IDEB pentru achitarea prealabilă a taxelor de verificare. ● Vasile Lungu — comuna Valea Călugărească (Prahova): Persoanele incapabile de muncă datorită vîrstei sau bolilor cronice, invalizi și deficienții de toate gradele, lipsiți de mijloace proprii de existență și care nu au susținători legali, beneficiază de ajutor social sau de îngrijire în instituțiile de ocrotire și asistență socială, ceea ce nu este

cazul fiului dv. ● Sara Mihăilescu — com. Berislăvești (Vilcea): Pentru întocmirea dosarului pentru pensie de invaliditate, fiul dv. trebuie să fie încadrat în muncă și numai medicii specialiști pot propune pensionarea dacă apreciază că s-a invalidat în timpul activității.

MARGA NEDELEA

SOCIAL

Răscanu Iancu — Birlad: Sentința temeinică și legală. ● Lăcraru Ioana — Vilcea: O singură soluție: anchetă socială și acțiune la judecătoria pentru incredințarea minorilor. ● Albu I. Dumitru — Suceava: Acțiune de nerespectare a hotărîrii judecătorești. ● Tudora-che Ion — Gorj: O asemenea condamnare nu figurează în legile țării. ● Nae Anisoara — Tulcea: Ați fost îndrumată foarte bine. ● Rosca Cornelia — Sibiu: În acest caz special, proba cu martori nu poate infirma concluziile—certitudinile ale raportului medico-legal. ● Constantin Maria — București: Memoriul dv. a fost trimis la Procuratura municipiului. ● Stegar Varvara — Bihor: Am reținut rugămintea dv. ● Rupa Livia — Sibiu: Prezența cazului procuraturii județene. ● Scoruș Ileana — Mehedinti: Din aparență de incredibilitate nu rezultă pentru dv. nici un drept special. ● Pascal Anatolie — Constanța: La fel de bine, susțineți, instanța putea hotărî și invers. N-a făcut-o! ● Stroe Virginia — București: A fost emisă hotărîrea de scoatere de sub urmărire penală. ● Gheorghe Virgil — Iași: În defavoare nu se mai poate adăuga nimic. ● Trimbîțaș Dezideriu — Sălaj: Greșit. Fapta există, ea nu intrunește însă elementele constitutive ale unei infracțiuni. ● Lascăr Silviu — București: Citez: „Stindardele lumii pentru care am luptat și mi-am jertfit cei mai frumoși ani ai tinereții nu vor înceta să filieze în inima mea zdrobită”. O blestem! Pe cine? Și pentru că nu rezultă nici de ce, veniți sau vă adresați direct instanței, dar nu pentru blestem, ci pentru divorț. ● Ocol Liliiana — București: Nu vom reveni. Procuratura sectorului 2 a preluat, de curînd, cazul. ● Mirșu Eleonora — București: Trei luni cu suspendare. Nu cunoaștem motivele pentru care nu s-a apelat la recurs.

NICOLAE CRISTACHE

INVĂȚĂMÎNT

Mioara Țăranu — Mărășești, Vrancea: Lucrările dv. la concursul de admitere în treapta a II-a au fost apreciate corect de către comisie; nota obținută în urma contestației a fost mărită în mod nejustificat, drept pentru care — ne anunță M.E.I. — membrii comisiei de contestații au fost sancționați. ● Anton Petrian — Lugoj: Nu cunoaștem un astfel de institut de învățămînt. ● Zitta Preiss — Sibiu: Privitiv legislației școlare în vigoare, ocuparea unui post didactic în municipiile Brașov sau Sibiu se poate face numai prin concurs, în perioada legală; problema stabilirii domiciliului depășește însă competența organelor de învățămînt. ● Ion Burcea — Reșița: Adresați-vă cu un memoriu scris Inspectoratului școlar județean Dolj. ● Balint și Ana Eugen — Bacău: Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă vă poate oferi toate informațiile necesare. ● Ioana Păvăloiu — Oradea: Memoriul dumneavoastră a fost greșit îndrumat: este necesar să vă adresați O.J.T. Bihor. ● Liviu Constantinescu — Galați: La întrebarea pe care ați pus-o, M.E.I. ne răspunde că nu puteți fi titularizat pe un post de profesor în învățămîntul liceal industrial, institutul pe care dv. l-ați absolvit nepregătînd profesori decît pentru învățămîntul de cultură generală. ● Olga Mironcea — Constanța: Scrisoarea dumneavoastră a fost trimisă forurilor în drept.

HORIA PĂTRAȘCU

Scrisoare comentată

„Mă numesc Corneliu Bucur, domiciliu în municipiul Drobeta-Turnu Severin, str. Cimpului nr. 4, Bloc Tineretului, sc. 1, ap. 12, județul Mehedinti. Lucrez la Combinatul pentru prelucrarea lemnului, ca timpilar, la fabrica de mobilă. Am 27 de ani și sînt necăsătorit. Am făcut această scurtă prezentare pentru a putea fi ajutat să-mi găsească părinții, care m-au părăsit în condițiile relațate mai jos:

În anul 1953, într-un tren care venea spre Craiova de la București, am fost abandonat cînd nu împlinisem încă o lună. Oamenii cu suflul care m-au găsit m-au luat și m-au incredințat militiei gării din orașul Craiova. Fiind prea mic și necesitînd îngrijire, m-au depus la Casa de copii preșcolari din Craiova, str. Lomonosov nr. 39, fiind înregistrat în 18. VI. 1953, la nr. 2196. Aici am petrecut primii ani din viață și, la etatea de 7 ani, am fost transferat la Tr. Severin, unde am urmat cursurile școlii elementare. După absolvirea a 8 clase, am dat examen la Blaj, la Școala profesională, apoi m-am reintors la Tr. Severin unde m-am încadrat și lucrez în prezent. Nu sînt un element vicios: nu beau, nu fumez, nu umblu după lucruri care stîrbesc demnitatea unui tînar. De aceea vă rog să mă sprijiniți pentru a-mi găsi părinții, asigurîndu-mi că nu ajutorul dinșilor mă interesează, ci pur și simplu dragostea de cei care, cred eu, cî în condiții vitrege sau în momente de grea încercare, m-au părăsit. Am mai făcut demersuri și mi s-a răspuns că nu pot fi ajutați, neexistînd amănunte în dosarul de la Casa de copii. Corneliu Bucur.”

Am considerat necesar, stimat Corneliu Bucur, să redăm scrisoarea dumneavoastră, îngăduindu-ne

să adăugăm și noi cîteva rînduri. Ne-a emoționat destulul dumneavoastră. Faptul că, prin propriile forte, ați găsit drumul frumos și adevărat al vieții, faptul că tot ceea ce ați primit din partea societății, din partea dascălilor a dus la conturarea unei personalități clare, luminoase, faptul că în cuprinsul a două pagini reușiți să iertați și să iubiți, să înțelegeți, să chemați, ne face să vă prețuim. Nu știm dacă apele vă răsuna în vreo conștiință, nu știm dacă veți primi vreo veste de la cei care v-au dat viață. Ceea ce știm însă este că ați dat cel mai formidabil examen și l-ați trecut cu bine: examenul vieții, care durează de 27 de ani, fiecare în însemnînd — sîntem siguri — o nouă confirmare a calității dv. de OM. Rămîneți așa mereu, căutați să transmiteți marile prinos de dragoste copiilor dumneavoastră, cînd vă veți întemeia o familie. Uneori citim despre lipsa dragostei paternale, iar rîndurile pe care ni le-ați trimis ne-au făcut să înțelegem cîtă tandrețe și cîtă maturitate pot exista într-o conștiință tînară, curată... Dacă cei care v-au dat viață își vor aminti cu duioșie că au călătorit în trenul ce străbătea, în acel început de vară al lui 1953, drumul de la București la Craiova, și nu au călătorit singuri, ci cu un pui de om care nu împlinise încă o lună, vor ieși, sigur, din anonimat. Dacă sînt, totuși, oameni de omenie, vor înțelege, citîndu-vă scrisoarea, că se pot mîndri chiar și pentru simplul fapt că vă sînt părinți. Dumneavoastră, însă, Corneliu Bucur, vă puteți mîndri pentru mult mai mult, pentru propria viață!

(N. R.: sublinierile din scrisoarea lui Corneliu Bucur ne aparțin).

PIA OLARU

donator care să-și spună cuvîntul hotărîtor. Sperăm că, prin ajutorul dv., vom intra în posesia materialelor și astfel vom putea asigura cerințele producției.

● De multe ori am auzit comentîndu-se: „Lucrătorii de la I.C.R.A.L. vin, își sparg peretele și te lasă cu el spart pînă au chef să se întorcă...” M-am temut, cînd, luni 16 februarie, fiind programat, îmi venea rîndul în vederea consolidării apartamentului. Lucrurile s-au petrecut cu totul altfel. Grigore Matei, șef de echipă pe Șantierul nr. 4 I.C.R.A.L. Vitan, împreună cu muncitorii Mihai Stan și Gheorghe Neacșu au verificat fiecare perete. Mai mult, a intrat în apartament și inginerul Marin Păun, care a recomandat ca fisurile să fie recomprate cu rășină și cu plasă din vată de sticlă. La ora 15.00 totul era terminat.

orele: 5.20; 8.14; 9.21 (trenuri personale). Cadrele didactice încep programul la orele 8. Ar însemna să plecăm din Pașcani, zilnic, la 5.20. Cele 51 de cadre didactice, cîți sîntem, avem 53 de copii, 39 de vîrstă preșcolară, pe care li ducem la creșe sau cîmine la orele 6.00. Mai fac zilnic naveta și elevii din clasele IX—X din satul Luncași, la Școala generală din Hălăucești. Privînd al doilea punct: distanța de 43 de km, avînd în vedere diferența de numai 3 km, nu ar constitui un impediment mare, cursa fiind rentabilă. Rugăm, așadar, să fim sprijiniți în obținerea abonamentelor și funcționarea autobuzului pe mai departe, amintîndu-vă unei singure persoane i-ar trebui să plătească biletul lunar (pentru calea ferată) de la Pașcani la Hălăucești, 416 lei (pentru o familie 832 lei), sumă ce nu este în posibilitățile financiare ale oricărui cadru di-

● „FLACĂRA” nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cit mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi.

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Valorile de fericire ale picturii

Deși creația pictorului Florin Niculiu se arată a fi considerată cu toată importanța, unele încetineli în deslușirea adâncului alcătuirii ei, a concepției riguroase, spornice și bine însemnate de tradiție, din care se clădește, ne prilejuiesc, tot mai insistent, sentimentul acela împănăt de porniri partizane și polemice ale valorii aminate. Recunoscute și, deci, însușite, dar parcă păsuite, zăbovite, pentru un timp al treburilor grave, meritele operei tind parcă să-și tocească uneori conturul, cuprinderea. Dintr-o seamă de pricini intime acestei picturi de istov filozofic — de unde citeva privesc, de bună seamă, procesul creației, în general, al dorului de autentic —, din unele cauze interesind direct drumul ideii noi, pictura lui Florin Niculiu nu-i cunoscută tocmai cît trebuie, promovarea „valorilor ei de fericire“ se petrece destul de anevoie. „Valoarea unei opere de artă, scrie într-un studiu încă de o cutezătoare actualitate Worringer, ceea ce noi numim frumusețea sa, constă — în general vorbind — în valorile sale de fericire. Aceste valori de fericire stau desigur într-o relație causală cu nevoile sufletesti pe care le satisfac... Fiecare stil a reprezentat — pentru umanitatea care l-a creat, pornind de la nevoile sale psihice — cea mai mare fericire. Aceasta trebuie să fie dogma supremă a oricărei cercetări obiective a istoriei artelor“.

Ar fi nepotrivit să punem în sarcina unor persoane ori instituții subtila uminare a întregului picturii lui Florin Niculiu ca fapt și măsură a luptei pentru valoare în arta românească de azi, cită vreme cazul său și al altor artiști cu efort artistic de profunzime sînt, de fapt, consecință a confuziei și a înfruntării de opinii contemporane în chestiunea lucrului de artă ca generator de fericire, de complexă împlinire interioară în contactul cu opera de artă. Situația e alit de incurcată încît adesea invocarea — în discuția picturii — cu recunoscut impact cultural — a conceptului de fericire e socotită, fățiș ori prin alunecarea cuvintului în frază, dovadă de incompetență critică, dacă nu de-a dreptul o necuviință estetică. Criticul de artă de astăzi — care e mai puțin discipolul gândirii unui magistru ori al unei direcții critice, el avînd din capul locului povara unei libertăți totale în cîmpul fără nici un arbitru al scrierilor despre artă și artiști, într-un climat planetar al contestației — afirmă rareori și cu prudență. Au deprins prudența chiar și virșnicii, deși tinerețea lor ne e îndoește o pildă în comentariul de diagnostic. Să citim cataloagele de expoziție, care ele, cele dintii, ar urma să fie o introducere teoretică și un îndreptar asupra importanțelor picturii prezentate. Vom avea aici cea mai clară dovadă a ce nu mai voințe critica să facă: să așeze lucrurile într-un sistem, să procesualizeze, să pună în lumină năzuința fundamentală a muncii artistului. În cazul picturii unui Florin Niculiu, bunăoară, unde năzuința armoniei are, cu fiecare imagine, o exprimare aproape frenetică și cu un meșteșug foarte lămurit, statornic în legile lui criticii tineri nu prea se produc sau merg cu uimirea aceea bătrînicioasă, care arată dezvățul timpurii al ideii de fericire.

Fericire, armonie, ideal — iată cuvinte care, ciudat, neliniștesc precum odinioară contrariul lor. Dacă le folosesc în mai multe rînduri scriind despre pictorul Florin Niculiu, e pentru că arta lui, lumea de locuri, întâmplări și simțăminte, o lume de armonii și înălțări sufletesti care o hrănesc, le cheamă și le străjuiesc. Atelierul lui Florin Niculiu se găsește

ATELIER

Florin Niculiu

„acasă“, într-o construcție cu odăi una după alta, cu duh de București vechi din Calea Șerban Vodă și cu toate că pentru lucrul artistului aceasta nu-i tocmai o comoditate, pentru înălțurii operei sale este un spor, deoarece casa străjuiește o amintire din parfumul ritual al crăiei lui Mateiu Caragiale și parfumul se lasă deseori în pictură. Respirația misterioasă, plină de chemare a zidurilor groase și trainice lipsește, de bună seamă, din atelierul cu hram de fabrică de artă de pe o alee ori alta a Capitalei. Omul e bine să se lase ajutat de lucruri, să nu stea sihastru în case cu murii gol. Camera dinspre stradă, unde se găsește fărâșia propriu-zisă a picturii, e îndesată de tot ce-i de trebuință unui artist și încă mulțime de semne, obiecte și relicve stau să se adune. Are starea neliniștitoare a unui bazar ținut în mare curățenie. Un inventar al acestui atelier ar fi poemul ce nu s-a scris pînă acum despre plămuitorul de iluzii, pictorul. Trebuie spus că sumentednia de mărunțișuri — frunze, fotografii, ulcele, cutii și cutiuțe, cărți, discuri, mobilier brun, cu secolii în osteneala coastelor de oțel și rugină în plușuri, rame învechindu-se înainte de a-și trăi puțina prospețime, fructe spre uscare, flori mumificate — totul e doldora de vizual și tactil. Puține ateliere în care tactilul să fie astfel cinstit, unde îmbătrînirea lucrurilor să se însoțească afund cu mirisme și șoaptă. Ramele și cotoarele cărților nasc unghiuri și fișii de umbră, care umbre fac și mai adîncă liniștea. Pe stradă umblă duduind arar mașini, culorile se usucă leneș pe pînză și paletă, aerul e îmbălsămat cu rășini și esențe minerale, din uleiuri pare să se aleagă iz de busuioc, din verniuri bîntuie odaia boare de ierburi marine, sub ochiul himeric al unei lupe groase petala umilă a unei flori de scaiete își răsfață îngroșat fibra, din fundul smălțuit al unei căni de lut se înalță un vuiet încet de riu. Nu cunosc chilie de artist pictor în care satul să se audă aproape ca aici, la Florin Ni-

culiu. Dealtfel, locurile biografiei sale rituale sînt invocate la tot pasul: Hudeștii copilăriei, Dorohoiul și Gura Nișcovului, Vama Veche, Mogoșoaia, Pasărea, Ciorogirla, țărături de lume cu sunet apăsător și pierdut totodată, un univers de țărături și orizonturi pe unde simțurile stau invinse și numai raza argintie a imaginației bate fără odihnă. E de povesit sanctuarul de inchipuiri și veghea șevaletului la Florin Niculiu, cum ne-ar trebui îndrăzneala și nesațul de a vorbi mai mult despre veghea din înfinit a soției sale, marea artistă de tapiserii Mimi Podeanu, cu atît mai vie în lucruri și-n fotografiile ce-ncep să îngălbenească și să-și piardă luciul cu cit se adună anii pe seama nemuririi ei. În lucrurile și bunurile pămîntesti ale acestui atelier, dragostea bărbatului pentru femeie are ceva din statornicia și dramatismul fără de margini al cîntării de iubire medievale. Smălțul albastru al bolurilor de ceramică pare să poarte încă dogoarea tandră a miinilor de Penelopă țesînd cu firul puzderia de nădejdi și doruri omenesti de pace și frumusețe. Mimi Podeanu, aceea care a fost și rămîne doamna dintii a tapiseriei românești moderne și steauă de pictor.

Pictura lui Florin Niculiu constituie unul din cele mai mișcătoare exemple de fidelitate cu sine din arta venind după anii '55 și împlinindu-se în deceniul al optulea, adică arta pictorilor de seamă ai țării ajunși la maturitate, la timpul cînd se cam hotărăște locul în istoriile culturii. Probabil cea mai andreesciană stare de veghe la natură dublată de-un mare tumult conceptual. Extrem de elaborate, titlurile compozițiilor lui Florin Niculiu mărturisesc în cuprinsul unor perioade bine echilibrate stilistic tipuri de contemplație funciar diferite. Iată imaginea, pe care am putea-o numi realistă, dacă fibra ei intimă n-ar trimite la melancolie, la starea de exaltare indurerată de frumos, care modifică adesea prima înfățișare a peisajului pînă spre ireal, iată deci imaginea unei „Păduri desfrunzite“, a străzii

Mihai Vodă. a tomenei în Parcul Cotroceni, a unui păr însingurat la Ciorogirla, a unui „Pom în noapte“, chiar, în aparență din aceeași nevoie de real cu vederea unui „Ianuarie în Cotroceni“ și, lingă ele, pinze ce se cheamă, ca într-o carte de versuri, cu imbold metafizic, „Țărâm înfinit“, „Licăriri de speranță“, „Instrumente eoliene pe o plajă“, „Corpuri propulsate și altele statice pe o plajă“, „Oraș mai mult gol în aprinsul nopții“, „Innoptare pe-o plajă la Vama Veche“, „Nimic de aur nu poate dura“, „Atîtea bolți de frunze“, „Țărâm înfinit cu flăcările pasiunii“, „Cochilia sfărîmată“, „Pasiunea exortind puritatea pe țărâm la Vama Veche“. „Tema heracliteană a naturii căreia îi place să se ascundă — scrie cu o bună intuiție Mihai Drișcu — este disciplinată de «modelul interior» condus de structuri ritmice, de esență muzicală“. Muzica realului, ca suport al unui vis nesfîrșit de plutire cosmică, de concordantă spirituală a întregii firi. Iată o muncă demnă de un pictor. Un scriitor — Radu Petrescu — cercetînd cu dragoste și metodică motivele picturii lui Florin Niculiu, întreteserea lor pe un har hotărît elegiac, conchide mai clar decît toți criticii de artă care au comentat-o: „Indelunga sa meditație pe teme fundamentale, condusă timp de treizeci de ani cu energia ieșită din comun a vizionarului și înfăptuitorului, rareori înțeleasă în singulara ei esență, identificată uneori cu sisteme de gîndire cu totul străine ei pe temeiul unor periferice, vagi similitudini formale, definește o trăsătură importantă a realității spirituale românești în diversă și fecunda ei actualitate și se cuvine a fi receptată ca atare“.

Este oare drept să vorbim de „actualitatea“ unei picturi de reflectare a nenumitului? Fără îndoială că da, de moment ce meditația cu fior vizionar a putut produce portretul unui „Bălcescu“ ori al unui „Cantemir“ unice prin vibrația monumentală a simțirii, prin gravitate evocatoare.

TUDOR OCTAVIAN ■

Premieră la Opera Română

Evgheni Oneghin

Iată că, într-un interval destul de strins, prima scenă lirică a țării ne-a oferit încă o premieră, aleasă din capodoperele romantismului. După Tannhäuser-ul wagnerian, vineri 27 februarie, odată cu ridicarea cortinei a apărut liziera de mesteceni, simbol binecunoscut al decorului operei ruse și cu aceasta, drama pușkiniană — transpusă genial în muzică — a început să depene firul vieții Tatiane, a lui Oneghin și Lenski...

Evgheni Oneghin nu este o operă, în adevăratul sens al genului. Chiar Ceaikovski o subintitulează **scene lirice în trei acte**. Pornind de la această premisă, regizorul Hero Lupescu a construit spectacolul din mai multe episoade centrale, din viața eroilor principali ai lui Pușkin, momente însoțite — uneori — de tablouri vivante, scoase, parcă, din pinzele pictorilor ruși. În înțelesul regizorului, acest spectacol nu trebuie atit cîntat, cit jucat. Evgheni Oneghin nu este o operă italiană, cu arii de bravură, în care calitățile vocale trebuie să predomină, ci o dramă în care fiecare personaj trebuie să iasă în evidență prin interpretare, prin muzică, prin cînt.

În toată această ambianță, rolul Tatiane, interpretat de Eugenia Moldoveanu, s-a detașat pregnant, am putea spune cu câteva clase valorice deasupra ansamblului de soliști. Sigur, s-ar putea spune că vocea sa nu a avut, pe alocuri — poate — plinătatea cerinței rolului (fapt vădit, mai cu seamă, în celebra arie din tabloul II). Dar aceeași voce ni se pare atit de pură și de tină, încit ne-a făcut să credem că trăim aievea în acei ani, alături de ea și că Eugenia Moldoveanu nu este o artistă a scenei, ci chiar cea tină fată de 13 ani, cu codițe, îndrăgostită, pătimind din dragoste și pentru dragoste.

Alături de dînsa, Valentin Teodorian și-a repetat memorabila creație din anii '60-'64. El a trăit un Lenski de zile mari, plin de dăruire, convingător în jocul scenic și de o aleasă muzicalitate. Sigur, poate pentru acela care-l cunosc de mulți ani, acest excelent muzician are o manieră curioasă de a ataca sunetele acute. Sînt însă convins că melomanul de pretutîndeni va fi incîntat de sensibilitatea și de modul în care Teodorian trăiește rolul.

Emil Iurașcu a parcurs rolul lui Oneghin într-o vădită ascensiune. Șovăitor

sau prea emoționat la început, a sfîrșit prin a convinge în duetul final, la aceasta contribuind decisiv — desigur — și partenera sa, Eugenia Moldoveanu. O apariție surprinzătoare a constituit-o, pentru noi, Marcel Roșca, în rolul episodice al lui Zarecki. Cota pină mai ieri ca un bun cîntăreț de muzică ușoară, fostul campion olimpic de tir a apărut pe scena Operei, după o muncă sirguincioasă, plină de ambiție și dăruire.

În Larina, Iulia Buciuceanu ne-a demonstrat, încă o dată, că nu există rol mic pentru o artistă mare. Alături de ea, Veronica Girbu (Olga), Mihaela Botez (Filippievna), Ion Stoian (Triquet) și Constantin Gabor (Petrovici) au întregit buchetul de soliști, stacheta rolului fiecărui fiind ridicată la înălțimea cerută de eveniment.

Am lăsat, intenționat, la urmă pe Nicolae Florei, interpretul cnezului Gremin. Este dificil pentru noi să-l judecăm pe acest mare artist, care ne-a interpretat multe lucrări solistice, în emisiuni radiofonice sau televizate. Dar, cu toată afecțiunea ce i-o purtăm, trebuie să spunem deschis că Gremin nu se cîntă în același mod în care Boris, Igor sau Mefisto i-au prilejuit creații de excepție. Căldura cu care Gremin vorbește despre Tatiana, inflexiunile și nuanțările cerute de acest rol nu au fost relevate în seara premierei. Și e păcat, deoarece Nicolae Florei are toate însușirile vocale și scenice pentru a ilustra personajul pușkinian. Sîntem convinși, dealtfel, că marele nostru artist îl va înțelege mai bine în viitor pe Gremin, creînd astfel încă un rol memorabil.

Baletul a strălucit, ca de obicei. Subliniem, neapărat, „poloneza” din tabloul VI în care coregrafia maestrului Vasile Marcu a pus în valoare ansamblul de balerini, transformîndu-i peste noapte în veritabili husari, grațioși și — în același timp — plini de seriozitate în dans.

Orchestra Operei Române a demonstrat, în ultimul timp, progrese remarcabile în disciplina triplului său rol, de acompaniament, dialog și comentariu. Și în seara premierei, acest fapt a ieșit în evidență. Sînt însă câteva momente (lăsînd la o parte unele decalaje nedorite) în care s-ar cere sublinierea nuanțelor soliștilor, impuse chiar de zbuciumul lor sufleteș.

Un ultim cuvînt, omagial, pentru cor, compartimentul cel mai lăudat din cronicile spectacolelor lirice bucureștene.

Scria Ceaikovski în 1878: „...și dacă se va răsfrînge asupra spectacolului o părțică cit de infimă, din ceea ce am simțit eu cînd am compus această operă, voi fi foarte mulțumit și nu-mi va mai trebui nimic”.

Ceaikovski poate fi mulțumit de ultima premieră a Operei Române. Duceți-vă, stimați cititori, să vedeți acest minunat spectacol, să trăiți aievea, alături de Tatiana, Oneghin și Lenski, tulburătoarea dramă a lui Pușkin.

CLAUDIU NEGULESCU

O carte în discuție: „Dimineața poezilor” de Eugen Simion

Dioptrii critice

Nu mai știu cu ce ocazie a spus Balzac despre corespondența de dragoste că *folosește la... formarea stilului!* Se vede că și această iluzie l-a îndemnat să scrie atîtea epistole contesei Hanska, chiar fără speranța că-l va lua cîndva de sot. În recenta carte „Dimineața poezilor” — eseu despre începuturile poeziei române (Cartea Românească, 1980), ultimul cuvînt al autorului, talentat critic Eugen Simion, este următorul: „*Artă de a iubi a creat, dar, o artă de a scrie*”. Ca atare, a cercetat îndeosebi poezia de iubire de la Văcărești pină la Alecsandri inclusiv, trecînd în revistă și creațiile lui Vasile Cărlöva, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu și Dimitrie Bolintineanu, iar în ultimul capitol, ale lui Costache Conachi și Anton Pann. Tabla de materii analitică înlesnește o privire atentă asupra cuprînzătoarei cercetări, din cele mai interesante.

Cititorul cronicilor literare ale lui Eugen Simion, ca și ale mai tinerilor critici și recenzenti se va fi familiarizat cu noua terminologie: imaginar, discurs literar, demers liric, spațiu securizant, scriitură, conotație, cod, decodare etc. Acest cititor avizat nu va fi desigur surprins citînd în concluzie despre Iancu Văcărescu următoarele:

„Discursul său este, în esență, o suprapunere de mai multe discursuri, dintre care unele foarte vechi”.

Altui cititor, mai puțin în curent cu noul vocabular critic, i-ar trebui un glosar ca să se descurce.

Critic de o incontestabilă probitate intelectuală, Eugen Simion nu-și ascunde înaintașii, frecvența la propriu și la figurat, încă din anii lectoratului său parizian: Jean-Pierre Richard (vezi *Trei dialoguri despre critica modernă*, în remarcabila sa carte *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, jurnal parizian, Cartea Românească, 1978), Denis de Rougemont, Roland Barthes și Gaston Bachelard. Antepenultimul și penultimul sînt citați de cite douăzeci de ori, cu sugestii critice de metodă, conștiincios aplicate. Dată fiind înzestrarea critică reală a lui Eugen Simion, în ajun încă pe linia lui E. Lovinescu, regret sincer că în această carte prezumițiiv urmaș i-a privit pe poeții români prin dioptrii critice ale numitorilor Richard și de Rougemont. A vedea cu propriii ochi e mai firesc decit de a împrumuta ochelarii altora, cînd natura te-a dotat cu o privire bună. Aș da un singur exemplu: acela al culorilor la cărțile de joc, sugerate ca speracle pentru descuierea temperamentelor scriitoricești. După Denis de Rougemont, așadar, aplicat la poeții primăverii noastre literare, „erosul lui Conachi stă sub semnul cupei, fiind, în esență, motiv-depresiv, invadator și retractil, nostalgic (cîteste: plîngăreț, suspinător), cu înclinații spre voluptatea durerii (masochism)”. Mai departe ni se spune însă: „Poziția lui Conachi față de aceste categorii nu este singulară. Mai toți poeții erotici din epocă stau sub semnul cupei și, prin nominalismul lor sentimental, intră și în sfera de influență a *treffiei*. Înțelegeți prin „nomadism”, berbantulic poezilor petrarchizanți și neoanacreontici, nestatornici în iubire. Ca să ne orientăm cititorii, vom mai preciza că *treffia* implică și dorința materială a împlinirii, spre deosebire de *cupe*, care se mulțumește cu iubirea ideală, platonice. Era oare nevoie de Denis de Rougemont ca să

aflăm că însuși petrarchismul, prin definiție poezia adoratăi platonice, își mai dă din cînd în cînd în petic, făcînd stăruitor apel la cedarea iubitei? *Cupe*, ne spune mai departe Eugen Simion, ar fi „*pasunea tristaniană*”, complicată cu „*gustul morții*”, iar *caroul*, „*dragostea ca Energie cosmică*”, energie care „*mișcă soarele și alte stele (Dante)*”, dar totodată complicată cu „*penetrația, elanul gîndirii, pasiunea descoperirii, producerea de concepte, sentimentul limitelor, stăpînirea de sine, echilibrul etc.*”.

Sînt surprins că un critic de puterea proprie de pătrundere a simțit nevoia să apeleze la cartomania de mai sus. Aceasta îi amorțește uneori simțul estetic, făcîndu-l să califice ca „*versuri triste și noduroase*” cele două terține din sonetului închinat de Asachi memoriei Muzei sale, Bianca Mileș:

„*Acea rază nemurindă, pentru glorie creată, / Ce lucit-au preste mine încă-n timpul de giunie, / Aleu, s-a înturnat iară la obrășia-i necurmată. / Dar în mezul a durerii ce-mi rămîne-n suflet vie / Cea scinteie care aprins-ai nu s-a stînge niciodată / Și-a trăi cu tine-unită în a cerului țarie*” (la Eugen Simion, *peste, iarăși, al, Ca, stînge*).

Versurile nu-s nici triste, nici noduroase, ci avîntate și melodioase, sub acest dublu raport Asachi fiind net superior lui Conachi, considerat însă atit de G. Călinescu, cit și de Eugen Simion, din care cităm, „*înaintea lui Eminescu, adevăratul poet erotic român*”. Relevăm stăruința ultimului său exeget, care s-a trudit să-i găsească fel de fel de calități, atribuindu-i un talent mult superior și luîndu-i în serios lamentările, sincere, desigur, la moartea Zulniei (Smaranda Negri, născută Donici), Muza sa, pină la urmă soție, dar de cele mai deseori, cum însuși recunoaște Eugen Simion, convenționale.

Constatarea de filosofie a culturii nu ne par totdeauna juste. Astfel ideea predestinării nu e „*proprie lumii medievale*”, ci Orientului Apropiat, inclusiv zonei balcanice, după înviaza turcească. Cînd Eugen Simion vrea să ne facă să credem că ar exista „*o întreagă mitologie a suspinului la Conachi*”, va să înțelegem că ea se reduce la o gamă de intensități!

Partizan al infabulului, ca toți criticii generației sale, Eugen Simion vede „*pariul poetului erotic*” în „*a exprima inexprimabilul*”. Dacă prin inexprimabil înțelegem domeniul vast al vieții spirituale, în care limbajul descriptiv este insuficient, poezia erotică nu reprezintă decit un sector al acestei sfere de cunoaștere. Ca și omul simplu, Văcăreștii și Conachi spun că „*n-au cuvinte*”, firește, ca să slăvească farmecul și grațiile femeii iubite, hazul și nuri. Eugen Simion formulează criptic fenomenul, „*decodat*” ca un subterfugiu: „*Atoposul iubirii este pretextul unei întregi literaturi*”. *Toposul* e locul comun, iar *atoposul*, fuga de locul comun. Din păcate, literatura erotică a lui Conachi, prea rareori forțînd intrarea în domeniul frumosului, e tocmai o culegere de locuri comune, interesante mai mult din perspectiva filologică, a evoluției limbii noastre literare, decit din aceea a esteticii. Printr-un proces firesc de falsă memorie, Eminescu a împrumutat de la el în *Floare albastră*, exclamația: „*te-ai dus, dulce minune*” (după *Pe năsalie*, la moartea Zulniei). În alt loc, Eugen Simion transcrie greșit: „*dulce lumină*”. Este supremul titlu de glorie al liricii erotice conachiene! Dealtfel sintagma *dulce minune* ar fi fost folosită și de Vasile Alecsandri, după G. Călinescu.

Veritabil „*tur de forță*”, cartea lui Eugen Simion ne smulge uimirea prin sub-

tilitatea unor analize, dar și regretul că nu i-am putut împărtăși nici concluziile, nici, mai ales, noile metode de lucru. Lectura cărții, totuși, este foarte plăcută, forțînd delectarea (condiția operei de artă), dacă nu și convingerea (statutul criticii).

ȘERBAN CIOULESCU

Metodă și obiect

Foarte personală, cartea lui Eugen Simion despre începuturile poeziei românești, atit de frumos și de propriu intitulată *Dimineața poezilor*, nu este mai puțin și foarte grăitoare în privința nivelului criticii românești actuale și a preocupărilor ei tematice, analitice și metodologice. Este, ca și volumele publicate tot în 1980 de Nicolae Manolescu (*Arca lui Noe*), Mircea Martin (G. Călinescu și „*complexele literaturii române*”) și Marian Papahagi (*Eros și Utopie*), o lucrare deplin reprezentativă pentru un mod nou, contemporan, de a se privi și înțelege literatura epocilor vechi, personalitățile, curentele de idei și operele din perioade mai îndepărtate sau mai apropiate în timp, toate însă aparținînd istoriei. Un mod nou și totodată matur cultural, situat limpede în descendența celor mai bune tradiții ale criticii autohtone, pentru care atitudinea față de literatura trecutului a constituit dintotdeauna o veritabilă probă.

În prefața impunătoarei sale *Istorie...*, G. Călinescu a prezentat într-un chip memorabil principalele tipuri existente la noi de cercetare a scrierilor din alte epoci și momente literare, susținînd nevoia unei perspective neabătut contemporane, capabilă să unifice și să valorifice cu adevărat scrisul artistic național. Și dacă reacțiile, uneori violente negative, față de principiul însuși al actualizării și față de modalitatea lui G. Călinescu de a aduce literatura mai veche în perimetrul sensibilității estetice contemporane sînt suficiente de cunoscute pentru a le evoca pe larg, în tristul lor pitoresc, trebuie spus totuși că evoluția gîndirii critice românești s-a făcut, în ciuda unor împrejurări istorice defavorabile, în sensul vederilor lui. Care sînt — și erau — expresia unei înțelegeri a literaturii eliberată de didacticism, de anecdotic, de reconstituirea documentară dusă pină la surclasarea creației prin biografie. Spiritul creator în critică și istorie literară nu înseamnă, cum cred încă partizanii aceluși fel de scientism desuet pentru care opera unui autor este importantă doar intrucit oferă prilejul de a i se studia viața, nici lipsă de rigoare, nici exhibare a unor altfel înăbușite aspirații artistice, nici inventivitate facilă și gratuită ori simptom al ralierei la diverse mode; este, de fapt, o condiție indispensabilă însăși cercetării creației. Încă Dobrogeanu-Gherea știa că între caracterul „*științific*” și spiritul creator nu există contradicție în critica literară...

Am făcut aceste considerații de ordin mai general deoarece cartea lui Eugen Simion — ca și cele amintite la început, de altfel — continuă direcția călinesciană a valorificării literaturii din perioadele vechi exclusiv ca fapt de creație, dar adăugîndu-i o dimensiune înedită, proprie contemporaneității. La G. Călinescu și, dintre criticii de azi, la I. Negoiescu în chipul cel mai vizibil se efectuează în primul rînd o integrare a scrierilor de altădată în spațiul sensibilității estetice moderne; sînt descoperite, detașate și

analizate acele aspecte care figurează sau prefigurează ulterioare mari izbînzii ale poeziei, prozel sau dramaturgiei. Fără a fi absente din *Dimineața poezilor*, asemenea semnalări ale modernității reprezintă mai degrabă o operațiune secundară: interesele criticului merge către modul în care s-a constituit limbajul poetic românesc. Preocuparea de origini, studierea modalităților de întemeiere și articulare a unor limbae artistice specializate, fixarea tipurilor de expresie și atitudine creatoare constituie, în gîndirea critică de astăzi, temele cele mai fertile. Spiritul contemporan, poate mai reflexiv, asociază sensibilizării estetice protecția operei pe un ecran mai vast, istoric, ideologic, filosofic, implicațiile interpretărilor depășesc adesea, fără a-l eluda, esteticul. Întrebuintarea de metode analitice noi este cerută de însăși direcția investigației; așa cum fizica atomică apelează la alte mijloace decit la clasicul microscop, analiza literară îndreptată spre dezvăluirea unor profunzimi altădată nebănuite pretinde instrumente și criterii adecvate. În folosirea de către Eugen Simion a unei metodologii critice vizînd punerea în valoare a raporturilor dintre conștiința lirică și conștiința erotică (Jean-Pierre Richard, Roland Barthes, Denis de Rougemont) nu este de văzut atit un refuz al procedeelor „*traditionale*” cit o laudabilă strădanie de a se adînci cunoașterea începuturilor poeziei moderne românești. Iar rezultatele sînt remarcabile: *Dimineața poezilor* înfățișează nasterea conștiinței poetice românești în forma pasionantă a unui roman de idei. Văcăreștii, Conachi, Grigore Alexandrescu, Bolintineanu, Heliade Rădulescu, Alecsandri, Anton Pann, de fapt toată lirica pre-eminesciană își dezvăluie, sub atenta privire a criticului, o viață interioară nu numai divers ivotăzată dar și complexă și profundă. Imaginea asupra „*primilor noștri poeți*” se modifică neîncetat: acolo unde vedeam încercări neizbutite, versificate stereotip, comoziții azi doar cu valoare de bătrînești expozate dintr-un muzeu străbătut cu o pretuire convențională criticul descoperă un efort viu de organizare a limbajului. Materia se însuflețește, ceea ce oăra derizoriu, banalizat, depășit devine, surprinzător, proaspăt și atrăgător. O primărie generală a textelor se produce, problematizarea în spiritul contemporaneității se vădește a fi o atitudine profund valorificatoare. Mai mult, se oferă indirect o dovadă a vitalității unei literaturi de regulă considerată puerilă, desuetă, compromisă iremediabil prin trecerea timpului. Iar această nouă imagine critică este produsul unei înțelegeri care și-a asociat o tehnică de analiză potrivită; metodele sînt adecvate obiectului. Întemeierea limbajului poetic românesc este pusă în raport cu întemeierea unei ființe și a unei societăți românești noi: relația dintre conștiința lirică și conștiința eroică este determinată de o mișcare istorică precizată, extraordinarului efort de constituire a poeziei naționale avîndu-și corespondența în la fel de considerabila mobilizare a energiilor în plan social, cultural și politic din prima jumătate a veacului trecut. Revalorificînd poezia acelei epoci, Eugen Simion ne face să contemplăm, răsfrînt în literatură, profilul spiritual al unei vremi de radicale și accelerate prefaceri.

Personalitate proeminentă a criticii românești contemporane, Eugen Simion a dat, în *Dimineața poezilor*, o carte esențială despre personalitatea și originalitatea începuturilor poeziei naționale.

MIRCEA IORGULESCU

Viitorul artelor din România trece și pe la Liceul „Nicolae Tonitza”

Deși tânăr, intrucit au trecut, iată, doar 30 de ani de la înființarea sa, Liceul de arte plastice „Nicolae Tonitza” din Capitală, singurul liceu din țară profilat numai și numai pe artă plastică, și-a câștigat un bun renume, printre absolvenții săi numărându-se mulți dintre tinerii reprezentanți ai picturii, graficii și sculpturii noastre. Dar, de-a lungul celor trei decenii, Liceul „Nicolae Tonitza” n-a oferit numai artiști, în sensul propriu al cuvintului, ci și o sumedenie de meseriași artiști, fie că aceștia s-au numit cioplitori în piatră și lemn, stucatori, restauratori, ceramiști, sticlari, graficieni, designeri sau scenografi. Ba am putea spune că, dacă am face un bilanț, contribuția liceului la acoperirea cu cadre calificate a câtorva din importante domenii de activitate economico-culturală este cel puțin la fel de importantă și decisivă cu cea a modelării profesionale a viitorilor maestri ai penelului.

Despre aceste succese, directorul liceului, profesorul și totodată pictorul Virgil Neagu, ne-a vorbit câteva ceasuri cu o pasiune demnă de toată lauda. Dar iubind adevărul, trebuie să spunem că în vocea interlocutorului nostru am deslușit și o oarecare neliniște, de parcă avea totuși ceva pe suflet, motiv pentru care, iată, dialogul nostru s-a conturat într-un interviu legat mai ales de frământările acestui tânăr director.

— De câți ani sunteți directorul acestui liceu?

— De numai trei ani, dar ca profesor lucrez în acest liceu de șapte ani. În plus, ca atîția alți pictori de vîrsta mea, am fost și elevul acestui liceu în care, după cum se poate subînțelege, mi-am trăit și îmi trăiesc o bună parte din viața mea.

— Ce-ar fi, apelînd la amintirile dumneavoastră, să comparăm viața de-acum a liceului cu cea de mai demult?

— Este exact întrebarea pe care o așteptam. Pe-atunci, cînd eram eu elev, numărul orelor de atelier special, fie că eram textiliști, ceramiști, graficieni, sculptori, era mult mai mare. Atît de importante erau aceste ore în devenirea unui elev și-a unui artist, încît 4 zile pe săptămînă făceam numai și numai atelier, plus orele de cultură plastică de specialitate, urmînd ca pregătirea teoretică școlară să o facem în doar 2 zile.

— Care este situația azi?

— Se pune accent pe pregătirea multilaterală, pe asimilarea cunoștințelor de la disciplinele fundamentale, cum sînt fizica, chimia, matematica, biologia. A nu se înțelege că nu apreciez necesitatea acestei deplasări de accent. Elevii noștri au astăzi o cultură generală mult mai temeinică decît aveam noi la vremea respectivă, au o deschidere mai largă și, în caz că își schimbă opțiunea, pentru o altă facultate, nu doar institutul de artă plastică, elevul de azi, adică absolventul de azi, poate, grație pregătirii sale, să urmeze și o altă facultate. Deci nu aceasta este problema pe care vreau să o aduc în discuție, ci faptul că, iată, pe timpul meu se făcea multă anatomie artistică. Cite o oră în fiecare săptămînă de-a lungul tuturor anilor. Astăzi nu se mai face. Și, fără asimilarea cunoștințelor de anatomie artistică, nu se poate înțelege științific și artistic marea minune a corpului uman. Nu se poate face nici pictură, nici desen și nici sculptură fără a stăpîni pe deplin măsurile corpului uman, măsuri și proporții care stau la temelie tuturor obiectelor create de om, ba chiar și a naturii inconjurătoare.

— Nu putem decît să subscriem la necesitatea reintroducerii acestei discipline în concertul celorlalte materii care modelează personalitatea unui viitor artist

și a unui viitor meseriaș-artist. O altă disciplină?

— Aș aduce în discuție și mult discutata problemă a istoriei artei care n-a dispărut, ei s-a comprimat. Pe timpul meu se făcea cite o oră pe săptămînă și încă ni se părea că trebuie să facem mai multe ore. Astăzi, această disciplină cu un volum imens de cunoștințe ce se cer cu obligativitate asimilate de elevi, de viitorii artiști, precum și de viitorii meseriași-artiști, se predă în numai doi ani cu cite o oră pe săptămînă.

— O altă disciplină?

— Desenul perspectiv și proiectiv se realizează pe grupe de elevi, pe specialități, nu ca astăzi, pe clase. Neajunsul actual este acela că într-o clasă sînt mai multe specialități și una este desenul proiectiv și perspectiv pentru design și altul cel pentru un elev de la gravură, sau scenografie, sau pictură.

— Cum vedeți rezolvarea acestor trei probleme?

— Prin înțelegerea de către forurile noastre imediat superioare a specificului școlilor de arte plastice care au altă menire decît cea a liceelor industriale. Elevii noștri, ca absolvenți, sînt solicitați în diferite meserii artistice unde creația artistică este factorul de maximă eficiență economică, pentru că un meseriaș-artist va produce obiecte de mare competitivitate economică.

— Presupunînd că forurile dumneavoastră imediat superioare vor înțelege specificul acestui liceu, menirea sa cea mai importantă, ce anume propuneți în mod concret?

— Sînt două variante. Ori mărim numărul de ore de la 36 la 38 pe săptămînă, ori comprimăm unele materii, nu cele de științe fundamentale, astfel încît să obținem cele 2 ore cu care să reintroducem anatomia artistică și istoria artei și desenul proiectiv și perspectiv pe grupe de specialitate.

— Să revenim la orele de practică despre care spuneți că în vechea programă, cea de pe cînd erați elev al acestui liceu, erau eșalonate în 4 zile de atelier pe săptămînă.

— Consultîndu-mă și cu alți profesori din liceul nostru, cred că trebuie să avem libertatea de a dispune de repartizarea orelor în cadrul disciplinelor de specialitate artistică, o suplimentare justă a disciplinelor de învățămînt. Mai simplu

spus, desenul, pictura și modelajul, discipline de bază în pregătirea elevilor noștri, să fie considerate discipline practice și nu teoretice.

— Una din importante cuceriri ale învățămîntului nostru, de toate gradele, este familiarizarea elevului cu problemele curente ale activității economice, direct productive. Cum se desfășoară la Liceul „Nicolae Tonitza” practica productivă a elevilor?

— Dispunem de numeroase argumente pentru a dovedi că elevii noștri contribuie la înfrumusețarea unor clădiri social-culturale, ori la confecționarea elementelor de decorație și ornamentale necesare manifestărilor culturale. Dar m-aș referi cu precădere la o anume problemă, la cea privind finanțarea din bugetul școlii a practicii artistice a elevilor, cea lună de vară în care elevii, pe timpul meu, se deplasau în țară, în tabere organizate din vreme, în principalele centre de interes artistic și folcloric, ori în marile centre industriale. Acum, această practică se efectuează sporadic, iar deplasarea și întreținerea este suportată de părinții elevilor. Unii părinți nu au posibilitatea să se angajeze la aceste cheltuieli și, în acest fel, se creează o nedorită diferențiere între elevi, fapt care, moral vorbind, îi afectează, cu atît mai mult cu cit, prin planul de învățămînt, această lună de practică trebuie să o facă toți elevii, dar pentru efectuarea ei nu ne sînt alocate și fondurile necesare.

— Liceele industriale, ba chiar și cele teoretice sînt, ca să folosim o expresie intrată în limbajul zilnic, patronate de cite o întreprindere. Sub tutela cui se află Liceul „Nicolae Tonitza”?

— În ceea ce ne privește nu avem acest avantaj.

— Acestea fiind zise, în numele ideii că viitorul artelor din România trece și pe la Liceul „Nicolae Tonitza”, ne exprimăm convingerea și speranța că spusele profesorului Virgil Neagu vor face obiectul unei amănunțite analize a forurilor superioare de învățămînt, analize al căror punct de plecare și de sosire trebuie, după părerea noastră, să fie unul singur, faptul că Liceul „Nicolae Tonitza” este un liceu cu o menire aparte, un liceu în care programa analitică (la elaborarea căreia ar fi bine să participe și un profesor de specialitate) să cuprindă, cantitativ și calitativ, exact disciplinele specifice unei instrucții formative și informaționale adecvate.

VICTOR NIȚĂ ■

În acest număr al revistei, reproducerea după lucrări ale elevilor de la Liceul de arte plastice „N. Tonitza”

Proiect de lapiserie

GRAMATICĂ ROMÂNEASCĂ

de Ion Heliade Rădulescu

Editura Eminescu

ELIADE reeditat! O carte de căpătii a lingvisticii românești, o lucrare de toată lauda a Editurii EMINESCU. Ediție și studiu: Valeria Guțu Romalo.

Vorbiți și scrieți românește

— **AGEST** — o grămădire de lemne, surcele, butuci, pietre, mil etc. aduse de ape, cînd li se umflă matca orice pirăuț care, de ploaie sau topirea zăpezii, crește brusc și aduce cu el felurite lucruri: **De agestru ce-și aduce? Aduce-și brazi încețnași, Cu molizi alăturați.** Se zice bunăoară: „a plouat la munte și apa-i plină de agesturi. Tiganii string agesturi, să aibă de foc”. Alt exemplu: „Fugi de-aicea, să nu-ți dau una cu agesturi iestă!” Există și un verb a se agestri: „a se stringe la un loc”, cum rezultă din acest text explicativ al lui S. Fl. Marian: „Agest, plur. agesturi = locul la incirnitura unei ape, unde se string (= se agestresc) fel de fel de obiecte aduse de apă”. Prin extensiune **agest** = loc ferit de vînt.

Cuvîntul capătă și un sens figurativ: „venetic, om adus de soartă din alte locuri (precum aduce apa agestul)”. „Tu ești un agiest, tu nu ești de la noi!” Provine din latinescul **agestum**, aflat pe lista de cuvinte latinești păstrate numai în limba noastră. Motiv în plus, poate chiar hotărîtor, pentru a nu-l lăsa uitat. A se agestri capătă și un sens mai general: „a se opri, a se așeza într-un loc (pentru puțină vreme): cum de s-a agestrit aceasta pe-aici? Nu te-ar fi agestit Dumnezeu!”

Este semnalat și un derivat verbal de conj. I, **a agesta**, verb tranzitiv: „a proteja”; **mulțam că mi-ai agiestat pruncul.** Deci, de la **agest** avem două verbe: a se agesti = a se opri, a se așeza într-un loc adăpostit și **a agesta** = a purta cuiva de grijă, a proteja.

AGRU. Despre acest cuvînt Pușcariu scrie: „cuvîntul agru, întrebuințat destul de des de cei mai vechi scriitori bisericesti, s-a păstrat încă pe alcătuirea în popor; în limba literară însă e neologism”. Înseamnă, dacă mai e nevoie s-o spunem, „ogor, țarină, arătură, cîmp”. În Caraș Severin agru mai înseamnă și „stratul de deasupra al pămîntului”.

Cuvînt tipic din categoria celor ce pot fi salvate în limba literară, mai ales că derivatele neologice de la cuvîntul latinesc **ager-agrum**, de care nu se deosebesc propriu-zis, sînt numeroase: **agricultură, agronomie** etc. Poate tocmai agromomii să-i redea viața.

ION COJA ■

„În istorie nu-i de ajuns să proclami ceva...”

(Urmare din pagina 24)

— Cum e scrierea mea, eu personal nu pot spune. Ceea ce știu însă foarte bine este că persoana mea iscă patimi. Chiar dacă aș fi făcut obiecte în ceramică, s-ar fi întimplat același lucru. Cineva venea să mi le spargă.

— Dacă romanul nu era semnat Paul Anghel, ar fi avut altă soartă?

— Cred că da. Cartea ar fi intrat în registrul lucrurilor obiective. Ea putea fi confundată, măcar sub latura documentară, cu evenimentul obiectiv, cu o geografie obiectivă, cea a Dunării, a Balcanilor și Carpaților, cu o curgere obiectivă, cea a sezonelor unui an sau ale unor secole, cu o limbă obiectivă, cea a unor vorbitori care vorbesc ca în memoriile, gazetele, epistolele, cîntecul epocii. Ambiția mea a fost și este de a face un lucru în strictă obiectivitate față de acea lume, rezervîndu-mi mie însumi un rol minim: rolul de a face ca acea lume să existe. Că acum se face zgomot în jurul „Zăpezilor”, cu atît mai bine. Înainte m-a înconjurat o tăcere ostilă. Urmează acum un zgomot ostil.

— Și tăcerea chiar nu te-a necăjit?

— Dimpotrivă, în timpul ei chiar rideam. Și rideam fiindcă eu lucrez la niște forme de relief care se văd de mai multă

vreme cu ochiul liber. Se adună totuși volume peste volume! Se țese sub ochii cititorilor o geografie inedită, care cuprinde desigur și niște repere cunoscute, Carpații și Dunărea — cele două personaje majore ale romanului meu — dar într-un alt context cosmic. În ultimă instanță, îmi spuneam, vor trebui să ia act de această operă măcar geograful și zoologii. E totuși un roman despre Dunărea și despre munți, un roman despre boi, cai, furnici, vulturi, pești și oameni. Ca specie zoologică, oamenii îi vor interesa pe zoologi fie și numai pentru simplul fapt că se surprinde ceva din comportamentul în habitat al unei anumite specii, specia carpato-danubiano-ponțică. Se surprinde însă și comportamentul individual al unor exemplare ieșite din comun care au existat. Ceea ce este mai important, se fac trimiteri la drama speciei în raporturile ei cu alte specii umane și animale care au aceeași dramă existențială — naștere, fecundație, supra-viețuire, moarte — pe fundalul unor catastrofe — inundații, cutremur, război. Cartea îi va interesa cert pe geografi și pe zoologi.

— De ce nu și pe istorici?

— Îi va interesa, sper, și pe istorici, care se mișcă însă ceva mai greu. Nu ies din țărcul disciplinei. Vor fi însă

obligăți să se certe cu mine. De unde am scos — se vor întreba — cutare sau cutare lucru? De unde știu că nu știu care fapt s-a întimplat așa ori așa? Ori-cum, sămînță de ceartă e berechet: Hicentele (cine le va identifica?), incongruențele temporale (difil de izolat!), atribuirile de identități (ei, aci să vedem!); dilatarea documentului pînă la anulare (are haz, nu?), inventarea de documente (ce pariuri s-ar putea face!) etc.

— Dar s-ar putea ca totuși cartea să-i intereseze și pe filologi...

— Probabil, de vreme ce voi mișca prin ea și un fluviu de cuvinte. Oricum, glosarul fabulos al lui Parva va intra în carte, lucrez la el. Voi reproduce totul, de la cuvintele rare — relice filologice — pînă la cuvintele de toată ziua și pînă la barbarisme.

— Nu tînde oare tot ce mi-ai spus către formula „romanului total”?

— Resping formula. Nu-i cu puțință un „roman total”. Romanul, ca gen, are posibilități limitate de cuprindere. El poate cuprinde doar un univers, înțelegînd prin aceasta o lume particulară, autonomă în timp și spațiu, chiar dacă cu trimiteri infinite. Romanul e o organism, deci o formă închisă; chiar și un roman de tip vegetal, adică arborescent, precum e al meu. Aceste arborescențe se opresc pînă la urmă undeva, la limita dincolo de care începe defrondarea, decolorizarea, anemia. Un roman total ar

fi ceva împotriva firii, firea însemnînd viață, viața însemnînd totuși normă. Cele ce am spus mai înainte despre deschiderile sau trimiterile cărții mele au în vedere, pînă la urmă, această mică sau mare structură narativă în nouă volume.

— Dar criticii, totuși?

— Ce-i cu ei?

— După opiniile geografilor, zoologilor, istoricilor, filologilor, nu te interesează totuși și opiniile criticilor?

— Față de specialiștii pe care îi l-am enumerat, criticii n-au nici o specialitate. Cred în istoricii literari. Și sper ca acest roman al meu să aparțină istoriei literare.

— S-a ocupat de cartea ta, în ultimul timp, și „Europa liberă”.

— De cartea mea? Nu cred. Ar fi trebuit să spună ce conține, dacă-i o carte de documente sau o carte de literatură. Cei de la „Europa liberă” poartă război cu autorul, nu cu cărțile lui.

— De ce poartă război?

— Răspunsul se găsește în cărțile mele. Ei resping ideologia acestor cărți, realitatea acestor cărți, apartenența acestor cărți la o limbă și la o cultură. Iar eu unul sînt onorat că fac parte dintr-o cultură pe care ei o neagă în parte și în esențial. Pagubă-n ciuperci! Uite, vezi, de-asta n-o să plouă la primăvară!

Un muzeu in labirint

Van Gogh sau revanșa prin artă (xiv)

„Sint că aceasta e soarta pe care o accept și care nu se va mai schimba”. (Van Gogh)

Vînătorul de corbi

Există clipe, într-adevăr, cînd lumea pare aproape de ceea ce dorim să fie. Tabloul, s-a zis, are menirea de a fixa această clipă precară. El ne oferă șansa de a perpetua o sărbătoare. Dar ce se întimplă cînd un artist pictează avînd un revolver în buzunar? Ce fel de sărbătoare e aceasta? Van Gogh a cerut revolverul hangului la care locuiește.

I-a spus că vrea să împuște corbi. Vara, deasupra lanurilor de griu copt de lingă Auvers, se string mulți corbi și-l stînjinesc de la lucru. Ii trebuie o armă cu care să-i alunge.

Nu, nu-i impușcă. Ii pictează. Deocamdată nu e nevoie de revolver. Dealtfel, corbi n-au atins încă griul. „Vînătorul” mai are încă timp să le studieze zborul cu privirea lui de o fixitate ciudată.

E adevărat, corbi aceștia prevestesc ceva rău. Niciodată n-au fost atît de aproape de spicele coapte și niciodată n-au fost atît de mulți, atît de amenințatori. Parcă nici griul nu mai seamănă cu cel din alte tablouri. Recunoaștem, desigur, vehemența lui Van Gogh, febra lui, imensele lui întinderi de griu sub ceruri de o mare singurătate. Dar pînă acum griul era cald, chiar dacă pictorul știa de la început că „omul va fi griul secerat”. Acum griul s-a răcit parcă, a devenit casant, ca gheața. Și culoarea lui e alta. Lanul a devenit aproape brun. Parcă a fost atins de un vînt de singe. Și s-a crispat. Fiecare spic simte apropierea secerătorului. Corbi îi anunță venirea. Nu mai e mult, poate optsprezece zile. Pînă atunci „vînătorul” va mai face cîteva tablouri, dar acesta e cel care anunță sfîrșitul. Aici secerătorul va ajunge lingă șevaletul celui care pictează griul. Ii va lua din mînă penelul și, încet, îi va duce mîna la buzunarul umflat unde se află revolverul. Pictorul va înțelege că a sosit momentul secerării. Vara e înaltă, spicele s-au copt, recolta lui e acum gata de seceriș. Încă o aminare, totuși, secerătorule. Trebuie terminat mai întii tabloul acesta. Și pe urmă nu e atît de ușor. Nici măcar un om bolnav care se consideră o povară pentru alții nu poate renunța atît de ușor. A mai încercat s-o facă la azilul din Saint-Remy mîncîndu-și vopselele, dar atunci era în criză. În schimb acum e lucid. Și e altceva să știi că renunți. Să știi că în jurul tău e viața și tu să duci mîna la buzunarul umflat. Chiar dacă vînătorul acesta de corbi a murmurat odată la cîpătîiul tatălui său muribund: „E dificil să mori, dar e și mai dificil să trăiești”. Și chiar dacă ultimele sale autopoartețe îi fac aproape rău să le vezi. Pe ele e întipărită aceeași singurătate care există aici în Lanul de griu cu corbi.

Acești corbi nu seamănă cu păsările mari și albe care, la bătrînețe, apar în tablourile lui Braque; acele păsări imobile care nu vin parcă de nicăieri și care stau cu aripile deschise, fără să zboare, în mijlocul tabloului. Corbiul Van Gogh vin, fără îndoială, din singurătatea celui care îi pictează. Singurătatea e de obicei prima treaptă a solidarității, dar uneori artistul, cu sau fără vîna lui, nu mai poate decît să coboare. Oglinda lui devine atunci rece, ca și lanul de griu. Van Gogh a fost totdeauna convins că nu poate învinge suferința decît storcînd din ea maximum de forță. Dar acum scrie: „Mă simt ratat. Iată bilanțul meu”.

Bilanțul, numai bilanțul, se schimbă totuși. La Auvers, ultima sa etapă, Van Gogh lucrează cu o anumită disperare calmă, aproape tot timpul. În șaptezeci de zile vor fi gata șaptezeci de tablouri. Plus desene, plus litografii. Admirabilul peisaj cu chiparoși din grădina doctorului Gachet a fost pictat în mai puțin de două ore. Totul se precipită. Aerul încins al secerîșului amestecă griul, apoteoza și moartea. Deși sîntem în cea mai fierbinte lună a anului, corbiul lasă peste întinderea de griu copt o diră de frig.

Între timp, corbi s-au mai apropiat. Acum chiar ar putea fi împușcați. Sînt în stol mare și zboară tăios. Întuneacă vara. Amenință. Prevestesc. E un strigăt negru care face cîmpul de griu să amuțescă. Tabloul capătă din ce în ce mai mult o valoare profetică. Vînătorul de corbi știe, probabil, că peste cîteva zile va fi el însuși griul.

Ceea ce ne izbește totuși în primul rînd e altceva: violența cu care sînt pictate lanul și cerul. Rece, lanul pare să ardă. Are dogoarea gheții cînd stai cu picioarele goale pe ea. Puntea subțire pe care a mers pînă acum „vînătorul” nu mai duce nicăieri, dar, oprit pe ea, el mai privește o dată, cutremurat de emoție, griul care a incolțit și a crescut pentru a fi măcinat. Cînd un artist e împins sau ajunge singur în acest punct, el nu mai poate iubi lucrurile decît cu disperare și inutil.

Corbi au crescut în aer. S-au transformat în tăcere neagră. O tăcere care atîrnă deasupra lanului. Și parcă timpul însuși a crescut. Cînd va reîncepe să curgă, se vor auzi aripile corbilor foșnînd. Atunci tabloul va fi gata. Și secerătorul va deveni nerăbdător. Dar deocamdată secerătorul tace și el. A amuțit, cum a amuțit și griul. Nu se aude decît pensula pictorului, grăbită, minuită ca totdeauna cu mișcări nervoase, poate mai nervoase acum. Pictorul e ca un alergător care simte aproape linia de sosire. El care scrisese odată „necesar e să continui, să continui...”, acum nu mai vrea să continue. De fapt, el însuși aduce corbiul. O face cu un amestec de revoltă și de regret, dar lumina lor neagră ne anunță că povestea griului se apropie de sfîrșit. Și că secerătorul va fi una și aceeași persoană cu cel secerat.

OCTAVIAN PALER ■

Simple note

„Clocotitorul Paul Bujor” (vii)

Contribuții la istoricul „Vieții Românești”

Cu toate că aceleași nevoi revin și confruntă și mai tirziu sub chiar directoratul Stere-Cantacuzino și sint specificate de Mihai Carp — care și el s-a ocupat de administrația publicației — într-o misivă din același volum al doilea Scrisori către Ibrăileanu, cu data de 29 august 1909, în termenii următori: „Am împrumutat 1500 lei și i-am cheltuit mai curînd de cît erau cele mai pesimiste așteptări ale mele... Ceilalți colaboratori de pe numerele 6 și 7 tot nu-s achițați. Să mai împrumut iar bani? Is procentele așa de mari încît parcă și-i și ciudă! Am mai făcut un apel către abonați, după cum probabil ai văzut; poate în urma lui, să mai putem achita din colaboratori...”

Responsabilitățile de finanțare erau asumate de grupul constitutiv. O spune Stere lîmpede într-una din scrisorile în care poartă dialogul epistolar cu Dimitrie Voinov: «eu nu sint proprietarul revistei, deși în chestie de direcție am mînă cu desăvîrșire liberă, ci vreo 14 băieți (Ibrăileanu, frații Botez, M. Carp, D.D. Pătrășcanu etc.) care au făcut, mai ales la început, mari sacrificii bănești și muncesc ca niște robi pentru bucătăria revistei, — Bujor nu e dintre coproprietari, fiindcă nu vroia să facă niciun sacrificiu...”

Și ceva mai departe adaugă: «...în chestiunea de proprietate nu te vei incurca, pierderile sint foarte posibile, iar cîștigurile problematice, deci e mai bine să rămînă băieții între ei; fiind cu toții colegi de școală, „frosările” în aceste chestii delicate se vor dezlega mai ușor...”

Și dacă în grupul constitutiv din 1906 Paul Bujor nu e socotit proprietar pe temeiurile arătate de Stere, nici dr-ul Ion Cantacuzino nu figurează printre semnatarii actului de asociație intervenit la 5 octombrie 1907 după ce preluase codirectoratul de mai bine de o jumătate de an; iar cei „14 băieți” pe care Stere îi declară proprietari în 1906, fără să nominalizeze decît cinci, în 1907 devin proprietari prin statornicire juridică doar șapte și îi dau în ordinea semnăturilor: C. Stere, I. Botez, M. Carp, G. Kernbach, G. Ibrăileanu, dr. N. Quinez, C. Botez.

Constat însă — și rog să fiu absolvit de păcat — că pornind să dezleg niște noduri mai vechi din sforile timpului, am întîrziat să prezint, după convenitele reguli, datele biografice ale lui Paul Bujor indispensabile întîmplătorului lector.

De obîrșie rurală, se naște la 20 iulie 1862 în Tîrgul Berești din ju-

dețul Galați și decedează la 15 iunie 1952 nonagenar. Din grupul de amici pe care i-a avut era cel mai mare și le-a supraviețuit: Ion Cantacuzino (1863—1934), Const. Stere (1865—1936), Dimitrie Voinov (1867—1951), Emil Racoviță (1868—1947); și a fost prieten statornic, fără nici o eclipsă, strecurată în raporturile lor, cu Al. Vlahuță, care venise pe lume cu patru ani înaintea lui și prin care va cunoaște peste ani și se va apropia de Caragiale, Delavrancea, Coșbuc și Nicolae Grigorescu.

Școala primară și liceul și le-a făcut la Birlad, și din aceeași autobiografie Din viața mea de pînă acum preiau, după Olga C. Necrasov, citatul exact: «Cînd eram în cursul superior de liceu am legat o strînsă prietenie cu poetul de mai tirziu Alexandru Vlahuță, prietenle ce a devenit din ce în ce mai strînsă pînă la moartea lui în anul 1919. Viața noastră, de elevi de liceu săraci, a fost chinuită din punct de vedere material. Eram însă mulțumiți sufletește prin curajul ce ne făcăm reciproc, prin citirea poeziilor iubitelui nostru poet Eminescu care apăreau atunci în „Convorbiri Literare” și prin frumoasele noastre planuri de muncă. În ultimul an de liceu am fost clasificat întîtul...”

Studiile universitare și le face la București, iar specializarea și doctoratul — după un popas la Paris, mult prea scump pentru slabele lui subsidii și amețitor ca ispitiri și tentațule pentru un tînăr de 25 de ani — le va implini în odihnită și sobra Elveție, la Geneva, unde patru ani neîntrerupți, între 1887 și 1891, va lucra sub privegherea celebrului profesor și savant C. Vogt. Întors în țară în 1891, e numit asistent la catedra de fiziologie animală de la Universitatea din București și apoi va funcționa ca șef de lucrări la catedra de morfologie și zoologie din cadrul aceleiași Universități. Cinci ani — din 1891 pînă în 1896 — va lucra în Capitală și aici, îndemnat de Gherea și de prietenul său, regăsit, Vlahuță, va fi un asiduu frecventator al cercurilor socialiste și al clubului din Piața Amzei, cum dealtfel în aceeași ambianță a trăit la Paris, ca și la Geneva, unde îl va cunoaște pe G. Plehanov, refugiat acolo de prigoanile țarismului; pentru ca în vara lui 1896, după un concurs la care a ieșit primul, să fie numit titular al catedrei de morfologie animală de la Universitatea din Iași. De aici înainte, cum va observa Olga C. Necrasov, — „Paul Bujor își va consacra viața din ce în ce mai

mult muncii sale profesionale, cursurilor și lucrărilor practice cu studenții pe care îi va îndruma pe calea concepțiilor progresiste, formării de cadre tinere de biologi cercetători, care vor alcătui școala ieșeană a lui Paul Bujor”, — școală, adăugăm noi, cu un mare prestigiu și în țară și în străinătate, prin temeinicia științifică și prin seriozitatea cercetărilor și descoperirilor. Și opresc aici acest curriculum vitae care nădăjduiesc că e destul de sugestiv, ca să lase o imagine rotundă despre cel ce a fost biologul și omul Paul Bujor, fiul de țărani săraci pornit din Tîrgul Berești al Galațiului.

Dar vreau să mai însemn cîteva rînduri privind beletristica lui care îi va întregi portretul.

La insistențele stăruitoare ale profesorului și academicianului Ion Simionescu, care după cum se știe avea un cuvînt preocupant în conducerea Editurii „Cartea Românească”, Paul Bujor a tipărit în toamna lui 1938 un volum de evocări și reminiscențe intitulat Amintiri de A. Vlahuță și I.L. Caragiale. (Mărturisesc că n-am înțeles nici odată de ce „amintiri de” și nu „amintiri despre” fiindcă sint ale lui, despre ei, nu ale lor. Asta însă e secundar, cu toate că bizaria se păstrează și în titlurile capitolelor: „Cîteva însemnări de G. Coșbuc” și „Cîteva însemnări de pictorul N. Grigorescu”, care după Vlahuță și Caragiale închid cartea.)

Destul că ele sint interesante și frumoase. Regretabil că nu le-a continuat și cu ei și cu încă alții mai ales.

Un alt volum de nuvele și schițe cu titlul Îndurare! iese tot la „Cartea Românească” imediat după cel dintîi, în ianuarie 1939. Toate sint cu tematică țărănească, iar în cuvîntul introductiv Paul Bujor, pe lingă altele, spune: „Dacă am cedat dorinței unor prieteni redînd la lumină zbuciumul unor vieți trăite în bezna satelor noastre înainte de marea noastră război, am făcut-o mai mult pentru tinerii scriitori doritori să se intereseze mai departe de viața țaranului nostru, care cu toată simplitatea ei mai mult aparentă, prezintă un izvor nesecat de inspirații fecunde...”

În anii noștri, în „Editura pentru literatură și artă”, se retipărește o culegere din nuvelele și schițele cuprinse în volumul de la „Cartea Românească”. Atît, sint convins că Paul Bujor, absorbit de problemele științifice, nu mai avea răgazul să se ocupe de creația literară în măsura în care ar fi dorit-o, deși un scriitor fecund n-a fost; totuși, după cele ce cunosc, avea încă multe lucruri în manuscris, cum avea și o bogată corespondență cu personalități de valoare românești și de peste hotare. Ce vor fi devenit toate acestea? Să sperăm că undeva, poate, se vor găsi odată salvate. Dacă nu cumva și ele vor fi împărțisit soarta nemiloasă a bibliotecii lui care s-a pierdut în circumstanțele din 1944 ale frontului.

L. KALUSTIAN ■

Tinerii trebuie să știe

Dicționar de lagăr

Judenverfolgung

Die Judenverfolgung, prigoanirea evreilor din Reich-ul nazist, a început în martie 1933, prin blocarea intrărilor magazinelor și prăvăliilor proprietate evreiască de către oamenii din S.A. și s-a terminat, peste cîteva ani, prin deschiderea ușilor camerelor de gazare de la Birkenau-Auschwitz în fața nesfîrșitelor coloane de evrei deportați din întreaga Europă cotoplită de hitleristi.

Blocarea intrărilor magazinelor și prăvăliilor evreiești a fost urmată succesiv de boicotarea obligatorie a acestora de la ora 10 dimineața pînă seara, de interzicerea ca evreii să mai exploateze magazine de vinzare cu amănuntul, case de expediții, întreprinderi meșteșugărești, firme comerciale, întreprinderi agricole etc.

Excluderea evreilor din celelalte domenii de activitate a început prin rezilierea contractelor de muncă ale medicilor evrei din spitalele din Berlin. Au urmat: concedierea forțată a judecătorilor și procurorilor, retragerea tuturor evreilor a dreptului de a ocupa orice funcție publică, demisionarea forțată a tuturor medicilor din spitalele Reich-ului, nerecunoașterea atestatelor lor, interzicerea avocaților evrei, abrogarea tuturor excepțiilor acordate inițial unor evrei pe motiv că tații ori fiil lor au luptat și au căzut pe front în primul război mondial.

Referindu-se la numeroasele legi, decrete și dispoziții antievreiești, Gobbels a declarat emfatic în fața presei internaționale: „Reglementarea legală reprezintă metoda cea mai loială și mai umană”. În virtutea acestei loialități și umanității, evreilor din Reich le-a fost interzis succesiv: să frecventeze stațiunile balneare, plajile, rurile, lacurile... să frecventeze teatrele, cinematografele, concertele, expozițiile... apoi și sălile de lectură, bibliotecile, muzeele, terenurile sportive, băile sub cerul liber... să folosească vagoanele de dormit și vagoanele restaurant.

Tot sub auspiciile loialității și umanității naziste a fost interzisă literatura evreiască, și democratică. În pietele orașelor flăcările mistuiau cărțile lui August Bebel, Karl Liebknecht și Karl Marx, ale lui Lion Feuchtwanger, Egon Erwin Kisch, Thomas Mann și Erich Maria Remarque...

În întreg Reich-ul, pe clădiri, în vitrine, la intrarea în localități, în parcuri, pe bănci, pe ușile localurilor publice, pe străzi s-au înmulțit tablourile și afișele cu inscripțiile „Interzis evreilor” sau „Numai pentru arieni”. Ele au dispărut, ca prin farmec, din întreg Berlinul în august 1936, însă doar pe timpul cît au tînut jocurile olimpice. Imediat după aceea au reapărut cu o frecvență și mai obsedantă.

Gobbels a avut cinismul incredibil de a se referi la loialitate și umanitate cînd, în Reich, tinerii

evrei aveau dreptul să frecventeze școlile doar în proporție de 1,5 la sută, dar cu interdicția de a participa, în afara cursurilor, la serbări, excursii, vizionări de spectacole sau jocuri sportive organizate de școlile respective ca, ulterior, să fie eliminați toți, fără excepție, din orice formă de învățămînt; cînd diplomele de medic, de avocat, de farmacist ale evreilor erau declarate nule; cînd s-au interzis căsătoriile evreilor cu cetățeni germani, evreul născut din moși strămoși pe malurile Rinului nefînd considerat Reichsbürger, cetățean al Reich-ului.

Cu același cinism și neobrăzare Hitler a declarat: „Legile de la Nürnberg nu sint legi antievreiești ci pro-germane”. După Führer-ul Reich-ului nu aveau nimic antievreiesc legile adoptate la 15 septembrie 1935, la Nürnberg, potrivit cărora evreii erau scoși în afara legii și frustrați de orice drept. Ca urmare, după ce au fost excluși, treptat, din toate domeniile, după ce li s-a interzis să practice orice profesie au început să apară decrete și dispoziții prin care erau obligați să predea tot ce aveau. Înții toate obiectele de aur, argint, platină, toate pietrele prețioase și perlele... apoi autoturismele și motocicletele... apoi aparatele de radio... apoi...

Cînd li s-a interzis totul și li s-a luat totul, cînd nu mai aveau ce să predea decît viața, die Judenverfolgung, prigoanirea evreilor, a trecut într-o nouă etapă, denumită „Die Endlösung der Judenfrage”, rezolvarea definitivă a problemei evreiești sau, mai direct spus, exterminarea totală a evreilor din Europa.

OLIVER LUSTIG ■
fostul Häftling nr. 112 398

constelația lirei

Despărțirea ca formă a inutilității

este vecernia anotimpului meu,
ne despărțim ca două jumătăți benevole,
cite-un fren gata de plecare
șuieră pe peronul bozelor noastre

multe lucrări adevărate
au stat în noi ca niște tezi într-o peșteră,
amintirea bunicului tău,
risul surorilor seara,
plimbarea pe șosecele cu arbori înalți
și electricitatea mea neînțeleasă
pândindu-te pe gânduri
când goi numărăm pământul în tavan
ca pe niște comete...
este vecernia anotimpului meu,
vezi bine, sint un poet
din care zilnic erape așteptăzutul,
frumos și înalt ca o spinzurătoare publică

Ea și eu

ea mă taie cu privirea
și cu vorba ei mă taie
și cu sinul ca o tructă
mult rotundă și bălaie

eu duc pietre aspre-n gură
și pietre la subsuoară
și de gleznele privirii
mi-atrână pietre de moară

ea înaltă ca un stinjen
luminară, tresfioară
când bate viutul prin singe
tare-mi e că-n lume zboară

eu întunecat prind vorba
ea pe-o mantie de ceață
și mă las asupra-mi ca un
buzdugan izbînd în față

ea cu zîmii firii suple
pe-un pian pareă dansează
integrindu-se armonic
ca-n sufragerii o vază
toate-acestea au desigur
toate-acestea sint se pare
ce ? nici eu nici ea nu știm
dar depindem fiecare
prin cadente suitoare
de această întrebare

Pantera

te aștept,
pe tine care-n fiecare clipă poți veni
așa cum stîrșitul poate veni,
te aștept
să sari asupra-mi
din invelisisi fiecarei clipe,
lungă, dreisă, implacabilă,
adiind a naștere cariadă,
cu toată cruzimea leimci
eliberate din cele șapte la-ate ale cuștii.
te aștept
îndrăgostit pină la moarte
și pină mai departe chiar,
pe tine care-n fiecare clipă poți veni
pe tine care-n fiecare clipă poți veni
asupra-mi

Geneză

de departe venea iubirea ta ca un glonț
să-și afle culcuș între coastele mele
vidră sălbatică inima mea
adulmea în văzduh prevestirile rele

vinătoarea astfel a-nceput șuierînd
eu un singur hăitaș și o singură pradă
nu era undeva loc ferit, loc de-ascuns
urme clare se vedeau strălucînd pe zăpadă
fiecare era glonțul aprig ce mușcă
și tot el vinatul obosit și rebel
schimbare de roluri ca-ntr-un carusel
văzduh respirat prin lunetă, din cușcă

a durat foarte mult sau puțin nu mai știu
jocul de-a prada, de-a moartea, de-a ura
pină cînd aurora cu gust sîngeriu
buzele noastre-și decupară pe jeratec
măsura

de departe venea iubirea ta ca un glonț
să-și afle culcuș între coastele mele
vidră sălbatică inima mea
adulmea în văzduh prevestirile rele

LUCIAN AVRAMESCU

Iluminare

S-au idus și au lăsat pămîntul
sfințit de mina omenească
a fiilor durînd înaltul
de pace și iubire românească.

Mult mai curat e soarele în vară
iar razele nîngîndu-și floarea lin
sădesc în fiecare prunc un arbor
și-o ceteră de abur cristalin.

Lîngă fîntini izvoarele ard faguri
de miere și de cetina domnească
să știe lumea că aici e vatra
de bine și de cinste omenească.

Adînc mi-este cîntul

În mine e cîntecul reazem de singe
din care cuvintele curg spre înalt,
cu mine întregul trecut e cîntare,
ecou de făclie sub bolți de bazalt.

Adînc mi-este cîntul, de sapi mai adînc
cîntări luminoase înaltă o scară
spre trudnice stele ce nu au sfîrșit
în vespica brazdă de dor, milenară.

În mine străvechi generații și doine
găsite-și-au locul și patrii de vise
cu secole lungi prin lumina
cu temple de aurul faptelor scrise.

Oricit aș săpa mai adînc, peste mine
o nouă fîntină luceferii-și ține.

VASILE ZAMFIR

Băiatul

Băiatul avea glasul meu
cînt și mîinute pe care le-am pierdut
Părul flutura ca o coamă de leu
Și-ntrebările ca o lovitură de cînt

Era îmbrăcat în gesturi mișcătoare
Și miresea a început de suflet
Din palma lui veneau să lîngă fiare
Îi cunoșteau toți urșii după umblet

Băiatul avea glasul meu
Am încercat să-l strîg dar eram mut
Cuvintele toate s-au întors înapoi
Ca o aprigă lovitură de cînt.

DAN BOSONCĂ

Nemurire

Ninge mărunț în munți la Orăștie.
Copacii goi privesc spre nicăieri,
Cetățile nu dorm și cine știe
Ce lumi ascund sub lespezi de tăceri.

Dospește vîntul într-o vale-adîncă.
Ruinele se-mbracă-n depărtări.
Clocotitoare ape curg din stîncă
De parcă dacii vin spre noi călări.

Peste pădurile ce încă-s crude
Zăpada se așterne ca un voal.
E-atîta pace-n jur încît se-aude
Trecînd prin nemurire Decebal...

ION VASIU

Scrisoare de serviciu

N-amina să-ți strigi iubirea și credința în unire
cît aveva munți și ape dragostea să-ți-o inspire
și pulsînd o sevă nouă de lumină și belșug
pămîni vechi și ne-nțeleșuri să se spulbere pe rug

și în virful de culoare și de tinără dorință
bucimînd a intrupare și a pururea ființă
pentru cît am fost din jalea și din dorul de dreptate
să purtăm pe frunte cerul de-nîmplări neîmplăte

și-implinînd pină la capăt capătul unui îndemn,
să iubim numai o țară numai diaseia să-i vrem
fii a-i fi frumoși a-i fi cum istoria ne-nvață
în ai verbului a fi pămîni noi care-n viață.

ION NICOLESCU

Un pumn de fluturi

Un pumn de fluturi
mi-a fost dat mie
drept răsplată
pentru un proiect de imn al
primăverii.

Meritul meu — am zis —
să mă spăl cu polen
și poate voi rămîne, poate
la vîrsta nealbirii.

CRISTIAN PETRE

Curier literar

Continuăm în acest număr lista destul de lungă a celor care, prin versurile ce ni le-au trimis, ne obligă la un categoric NU: Mihai C. Emil Sebastian, Vasile Leva, Zamfir Dumitru, N. Caruntu, Carmen Andrei, Ionica Alexandru, Cornel Bălaș, Viorica Lazăr, Gina Marta Gruia, Maria Jipa, Laur Duiș, Călin Măcișan, Mihail Rotărescu, Mircea Iorga, Aurel Ardeleanu, Emilian Corici, Vasile Minăciș, Elina Șerban, Dan Vulpescu, Valerica Chera, Armand Ionescu, Viorel Rizescu, Luca Daniel, Vasile Neacsu, Marian Vornicu-Uji, Sevastița Ionescu, M. Ianulescu, Ion Hagiu, Dorian Boțoacă, Săssu Dan Șerban, Ion Mutu, Mona Bogdan, Tiye Maier, Bogdana Moldoveanu, Gelu Florin Sîmedre, Geneveva Mocanu, Radu Șerban, Nicolae Paul, Gheorghe Negoescu, Nicolae Stanciu, Victoria Onțu, Nicolae T. Mălău, Liliana Vangheliceanu, Laurentiu Pascu, Gheorghe Avierței, Liliana Papuc, Nicolae Tomoiogă Crișan, Liliana Stuparu, Gh. Frîncu, Cora (Constanța), Căntemir Stoian, Luci Bione, ETCT (1), Claudia Nițu Vrânceanu, Doru M. Mircea, Aurora Nicolae. De ce un spațiu atât de mare, totuși, pentru acest simplu dar categoric NU? Pentru a fi, cu aceste răspunsuri, la zi și pentru a ne mărturisi speranța că am putea respira, de-acum încolo, ceva mai ușurați, adică, mai altfel spus, pentru a ne achita și de cealaltă datorie a Curierului, cea de a comenta versurile primite la redacție. Iată, în acest sens, Ariel Brîndușianu ne trimite un set de poezii din care, pentru metaforele cu care încep două dintre ele, **Delataje** și **16 mai 1930** (ciudat titlu!), remarcăm: „Mă întorc în punctul din care / începe să fie mărul / asta înseamnă mult mai departe / decît copacul însuși” și „Vine o pasăre inutilă / și se cuibărește la mine-n pupilă // mi-e frig înăuntru, mi-e frig în afară / lumina e albă de-atîta povară... Din păcate, ambele poezii continuă cu versuri mult sub valoarea acestora. Bănuim totuși o interesantă și promițătoare evoluție în versurile lui Ariel Brîndușianu, mai ales dacă se va confrunta cu rigoarea unor adevărate ședințe de cenaclu. Acelorași ședințe de cenaclu, adevărate școli de poezie (repetăm această afirmație), considerăm că ar fi bine să li se supună și următorii: Nicolae Popescu, Maria Mihalcea, Corina Clorțea, Constantin Brîndușoiu, Ilie Virgil Comean, Gheorghe Schintea, Ilie Valentin, Dan Cheșcu, Paul-Adrian Marinescu, Mihaela Roman, Natalia Georgescu, Petre Drăguțoiu, Gheorghe Solomon.

Manuscrisele nu se înapoiază.

V.N.

Proiect de decorație murală

Sint

Sint omul din umbră, tăcut și curat,
Nimic nu mă doare și totul mă doare,
La cumpăna anilor, nemişcat,
Rămîn un imens semn ciudat de-ntrebare.

Mă veți înțelege cîndva, prea tîrziu,
Cînd stelele albe vor arde-n cenușă
Și cîinele vremii, neodihnit,
Prin pulberea nopții vă va plînge la ușă,

Cînd veți fi prea schilozii, prea bolnavi
și prea buni
Și cînd nimeni în suflet n-o să vă bată,
Călăreți pe un drum fără-ntoarcere și
Vinători ai iluziei moarte odată.

Ori e veacul bolnav ori eu sint pentru el,
Am allat mai alaltăieri de-o crimă
sinistă;
Lăudați-mă deci, n-o să spun răsplată
Că pe lumea aceasta o lume există.

Vă iubesc, vă ador, n-am cuvinte să spun
Tot ce sint și ce fac și cum ard pentru
voi,
Timpul meu e-mpărțit între blocuri,
frumos,
Și-ntre drumuri albastre scaldate-n noroi.

Cum se poate să rid, să mai plîng, să mai
cînt,
Cum se poate cumpăna s-o mai țîn
dreaptă,
Cînd e ceață și soare și ninge și-i cald
Și am ochii deschiși și nu vād ce
m-așteaptă.

GH. MINCA

Semn bun

Semn bun prieteni, e rouă pe cuvinte
și amintirea parcă-i clorofilă,
mina iubitei o presimț fierbinte
iar înspre cer nu mai privea a milă.

Semn bun, se-ntoarce casa-acasă
cu dorul ei de ducă limpezit;
voi curăța cartofii pe-un colț de masă
și urmele ce m-au înzăpezit.

Semn bun prieteni, iată, mai exist:
am de plătit lumina și chiria,
am de spălat ferestre și-într-un colț cam
trist
am pus o floare, să te-aștept, Maria.

ILIE TUDORA

Numai tu

Mușatine, Mușatine,
oasele-ți albesc în somn
deși somnul poate ține
cît un vis etern de domn.

Bate soarele pe dealuri
din copite precum zîmbrul
cerului stîrnindu-i valuri
și adîncul adîncindu-l.

Candelă nestinsă-n mine
bei vecia din potire
Mușatine, Mușatine,
zămislindu-ne iubire.

Osul tău zidînd sublim
drumuri spre eternitate
peste tot și peste toate
numai tu, o, Mușatine!

GEORGE GAVRILEANU

Nu trageți în poet!

Nu trageți în poet saltimbanci
Abonați la bursa trădării,
Prinți ai show-lui efemer
Delatori ai marilor eroi
Nu trageți în poet,
El este legenda și speranța noastră,
Că fiii de țărani vor fi studenți
Că pacea, libertatea, demnitatea
Nu se cumpără la nici un shop străin
Cu douăzeci de mii de cenți,
Nu trageți în poet,
Ignoranți ai rimei șchioape
Crainici repenți la bursa de idei
Nu trageți în poet
Avocați ai infernului din lipsă de talent
Clienți la cărțile de credit
Din Fifty-fifth avenue,
Poetul are curaj și imensă bunătate,
Nu trageți în poet
Voi călăreți ai conjuncturii
Din fragedă născare,
Nu-l mai spînzurați în frecvențe
blestemate
Pe cel mai mare poet din cetate
Nu trageți în poet
Noi îl vrem pentru ETERNITATE!

I. VALENTIN

Cai căzînd

Tată,
felurite obiecte ai văzut căzînd
eclipse, comete, semnul Z
pe minecă întunecînd
și om în lună coborînd.

Tată,
un singur lucru n-ai să vezi,
câii de lut cum cad, în tropot,
deasupra scîndurii tale,
bătrîne!

DANIELA NAVIS

RUGBY

Mărțișor oval

Deși, după cite se pare, anotimpurile nu mai respectă normativul calendaristic iar primăvara ne întâmpină cu armindenii de gheață, campionatul de rugby promite, în continuare, dispute tonice și o atmosferă destul de inflorantă.

Pentru o clarificare sinoptică, redăm cititorilor noștri clasamentul din toamnă al primelor divizionare, precum și punctajele respective:

1. Dinamo — 37 pct.; 2. Steaua — 37 pct.; 3. Știința Baia Mare — 35 pct.; 4. Grivița Roșie — 30 pct.; 5. Farul — 29 pct.; 6. Sportul Studentesc — 25 pct.; 7. P.T.T. Arad — 24 pct.; 8. Știința Petroșani — 24 pct.; 9. Rulmentul Birlad — 23 pct.; 10. C.S.M. Sibiu — 23 pct.; 11. Politehnica Iași — 21 pct.; 12. Rapid — 21 pct.; 13. „U” Timișoara — 19 pct.; 14. Constructorul Constanța — 16 pct.

Este evidentă oricui zona toridă din fruntea clasamentului unde se impune tradiționala confruntare dintre Steaua și Dinamo, pe picior de egalitate la

acest non start și îndeaproape „talonate” de revelația băimăreană. La o distanță destul de apreciabilă de aceste formații, urmează un grupaj echilibrat de echipe dintre care totuși, cu un minim avans, se detașează Grivița Roșie și Farul Constanța.

Fără îndoială că nici zodia „lanternei” nu va fi scutită de tensiuni electrotrocante.

Intr-o analiză judicioasă, făcută de colegul Dimitrie Callimachi de la ziarul „Sportul” asupra echipei de rugby Universitatea Timișoara, se exprimă hotărârea fermă a jucătorilor de a nu părăsi „șesalonul elitei”, dar și condițiile precare în care ei își duc activitatea, fiind lipsiți de un teren propriu, de un antrenor calificat și de sprijinul clubului și autorităților locale. Aceasta în pofida faptului că „U” Timișoara devenea încă din campionatul 1971-72 prima campioană a țării afirmată din provincie! Oare într-acest chip să se manifeste recunoștința unor eforturi și autentice merite sportive?!

Din păcate, lucrurile nu sînt colorate mai roz nici la Politehnica Iași, altădată reprezentînd o reală parteneră pentru cele mai distinsе echipe. Să fie oare acesta un simptom generalizat și nedorit al rugbyului universitar?

Dar Clubul sportiv muncitoresc din Sibiu, căruiă noi înșine i-am pus o cărămidă trunică la temelie, să lase el oare, la infinit, acest vâl al indiferenței asupra bărbătescului sport?

Lucrurile devin încă și mai îngrijorătoare, dacă — cine și-ar putea închipui? — vedem cum la înșăși actuala campioană de toamnă, Dinamo, posibilitățile propășirii acestui sport, de perenă glorie a clubului, sînt din ce în ce mai restrînse, echipa fiind lipsită de un teren propriu și de atenția cuvenită!

Am exprimat și cu altă ocazie necesitatea unui mare stadion bucureștean de rugby, care să dea acestei competiții maiestreața ce și-o rivnește și prestigiul pe care și l-a dovedit în atâtea împrejurări. Fie ca vocea noastră să fie auzită!

TUDOR GEORGE ■

Pentru ce „derbi”?

În pragul noului sezon fotbalistic îmi îngădui a reveni asupra unui subiect mai vechi, îndreptățit de faptul că termenul „derbi” provine din domeniul hipic unde numai o singură dată pe an este pomenit. În presa noastră sportivă, ca și în comentariile radio și TV, sîntem supuși unei adevărate avalanșe de derbiuri de fotbal la toate categoriile, ca și la alte discipline sportive (hochei, rugby, volei, handbal, polo, oină etc.).

De exemplu, într-o duminică fotbalistică unii comentatori califică drept derbi-uri meciurile de divizia A de la București, Timișoara, Iași, Bacău ș.a.m.d., ca și meciuri din divizia B și chiar din divizia C, deși ele se dispută abia la început de sezon sau pe la mijlocul acestuia și nu au o importanță decisivă pentru clasament sau pentru retrogradare. Ceva mai mult, un comentator anunța derbiul dintre antrenorii Traian Ionescu și Marcel Pigulea?! Nu înșir aici multitudinea de exemple pe care le am la îndemînă, fiind convins că foarte mulți dintre iubitorii sportului sînt contra devalorizării calificativului de derbi.

Consider că este necesar a reaminti proveniența termenului de derbi pentru a se înțelege mai bine folosirea lui.

În 1780, contele Derby a creat în Anglia pe hipodromul de la Epsom o cursă de galop a celor mai buni cai de 3 ani pe care a dotat-o cu un premiu important. De atunci, această cursă nu a încetat a se disputa la Epsom și pe majoritatea hipodromurilor din toată lumea. Ea se dispută numai o dată pe an și s-a extins și asupra alergărilor de trap.

În „Dicționarul enciclopedic român”, la pagina 65, și în „Dicționarul explicativ al limbii române”, la pagina 247, cuvîntul derbi este definit astfel: 1 — Cursă clasică de galop sau trap a cailor în vîrstă de 3 ani, care are loc anual; 2 — (prin extensie) întrecere sportivă de MARE IMPORTANTĂ SAU PRESTIGIU între două echipe pentru stabilirea clasamentului.

Recunoscînd paternitatea derbi-urilor curselor hipice de excepție, putem numi, prin analogie, derbi și întrecerile din alte sporturi, dar nu la modul exagerat!

„Scoaterea în evidență a unei confruntări sportive se poate face întrebînd și alte calificative, ca de exemplu: meciul etapei, meci de tradiție, meci decisiv pentru...”, o dispută hotărîtoare ș.a.m.d.

Să lăsăm atributul de derbi numai acelor dispute sportive care au niza definită atît de precis de dicționarele limbii române.

FELIX ȚOPESCU ■

Dobrin

Sînt un dobrinist, adică unul dintre milioanele de spectatori care merg la un meci de fotbal pentru că „joacă Dobrin”. Ca filolog, bag de seamă că de la numele lui Dobrin s-a format astfel un cuvînt nou în limba română: dobrinist. Este, mi se pare, singurul caz, în sportul românesc, de nume propriu de la care s-a derivat un nume comun. Pînă acum această trecere au avut-o unele personaje literare (vezi a hamletiza, donquijotism, cutare este un cașavencu etc.) sau istorice. Publicul spectator, Măria-Sa Publicul, a știut să omagieze și în acest fel un jucător minunat, pe care nu l-a văzut niciodată faultînd din nepuința de a juca mingea, ori simlînd lovituri, ci îndurîndu-le cavalereste pe cele primite, ca un adevărat luptător. L-am urmărit la TV în meciul România 70 — România 80. Comentatorul meciului l-a numit pe Dobrin „mexican”, numărîndu-l adică printre cei care au fost la mondialele din

Mexic. Așa mexican puteam să fiu și eu, să merg pînă acolo și să nu joc, să nu fiu trecut nici măcar pe lista rezervelor, așa cum i s-a întâmplat lui Dobrin, spre veșnică pomenire a antrenorului care a intrat astfel în istoria fotbalului nostru ca fiind „antrenorul care nu l-a lăsat pe Dobrin să joace în Mexic”. Dobrin care era la ora aceea probabil cel mai bun jucător din lume. Și asta după ce meciul decisiv cu Portugalia fusese cîștigat de Dobrin, și odată cu meciul și dreptul de participare în Mexic pentru toată echipa. În Mexic însă, prin scoaterea din echipă a lui Dobrin, ni s-a răpit nu numai bucuria de a-l vedea jucînd și triumfînd contra Braziliei și Angliei, adică în compania care i se potrivea cel mai bine, dar ni s-a luat și ocazia de a arăta lumii întregi un jucător într-adevăr fără pereche.

Dar despre toate acestea comentatorul meciului n-a suflat o vorbă. Exact ca și în urmă cu zece ani. Cu greu s-a îndurat — ca și-n alte transmisiți al căror erou a fost Dobrin — să-l remarce pe acest „cel mai controversat fotbalist român”, cum l-a numit la un moment dat. Toți

ceilalți erau glorii ale fotbalului românesc de la 1970, numai Dobrin — „controversat”, termen impropriu folosit cu privire la Dobrin. După DEX (Dicționarul explicativ al limbii române), controversat înseamnă „care formează obiectul unei controverse”, iar controversă „discuție în contradictoriu (asupra unei chestiuni principiale)”. Las la o parte problema discuției principale și mă întreb între cine ar fi existat vreo controversă cu privire la Dobrin? Între sutele de mii de spectatori care-i scandează numele la fiecare meci și antrenorii care uită să-l cheme la națională? Între milioanele de telespectatori care suferă și după zece ani pentru nedreptatea ce i s-a făcut lui Dobrin în Mexic și comentatorul TV care uită acest amănunt, nici usturoi n-a mîncat, nici gura nu-i miroase, dar a mîncat, o știu cu toții, și avea acum ocazia să-și recunoască greșeala, păcatul încă nelertat de a fi fost atunci, în 1970, la Mexic, nu de partea noastră, a spectatoților și a fotbalului românesc, ci de partea oficialilor trecători prin acest fotbal. De atunci s-au schimbat nu știu cîți

OMUL CARE JOACĂ

Luminați întunericul!

Fotbalul oficial al acestui an a început parcă mai frumos și mai pilduitor ca oricînd, deși scorurile primei etape au adus, firește, și amărăciuni în posibilul forum al acestui joc. Priveam, la cîteva ore după judecarea lor rece și îngrijorătoare pentru mine, sarabanda fulgilor de zăpadă ce loveau geamul unei mașini ce se tira pe pămînt supărător de încet și de înghețat, asemănătoare poate cu trecerea prin spațiu posibilă în serialul televiziv de joi seara, și admiram frumusețea datinei umane ce încerca să alunge iarna cu focuri așitate la marginea drumului. Sîntem, în realitatea noastră, destul de departe, imaginația ne poate ajuta suficient în a parcurge distanțele, dar aceeași judecată rece ne amintește mereu cit de la început ne aflăm. Și acest lucru se poate traduce în fotbal și prin faptul că încercăm de multe ori să căutăm un om adevărat al acestui joc, precum Diogene călăuzit de facla-i legendară.

Se pare că un astfel de om este actualul președinte al Colegiului central al arbitrilor, George N. Gherghe. Aflîndu-se la vîrsta senectuții, el a lăsat, prin comportamentul său, ca puține „vorbe” să poată fi strecurate la adresa sa. Sigur că și lui i-a fost foarte greu, imputîndu-i-se acum doi ani prezența mai puțin justificată în lotul arbitrilor mai tineri și de perspectivă a unei posibile „uscături”. E greu să aperi pădurea mai ales atunci cînd unul dintre copacii săi falnici, ce obləduia tînăra mlădiță, avea obiceiul să parizeze cu conducătorul echipei pe care o arbitra, că formația

acestui este bine pregătita și va cîștiga... Sau, să-i atenționeze pe aceiași dirigenți că a lăsat bani în buzunarul hainei dezbrăcate la cabină și că aceștia pot fi furati... Bineînțeles că, la pauza jocului, suma ce putea fi „furată” era pusă „la locul ei” de conducătorul echipei ce avea onoarea de a beneficia de un asemenea cavalier al fluierului?! Dacă îmi aduc aminte și de cîtă încredere s-a bucurat acest „ecuson F.I.F.A.”, dîndu-i-se chiar funcții de conducere prin educare, încercarea lui Diogene de a găsi un om are puține șanse de a se împlini și acum. Iată însă că actualul președinte al arbitrilor este o prezență de excepție și în atît de mult întuneric această lumină trebuie să ne bucure. Mi-am dat seama de acest lucru nu demult, cînd, după un meci în care luasem un cartonaș meritat — dar care putea fi evitat dacă unul dintre tușeri nu chema „centralul” cu o insistență demnă de un prea scrupulos impiecat de mișcare —, discutînd cu brigada respectivă, mi s-a spus că nu puteau face nimic, observator al acestui joc fiind George N. Gherghe „care nu iartă, știe arbitraj și nu poate fi convins”. Păcat că această prezență de excepție nu poate apăra pretutîndeni și, mai ales, simultan ordinea de joc de care au nevoie terenurile noastre. Cred că mina și mîntea acestui cavalier se vor face simțite, prin noua funcție, și mai mult în arbitrajele noastre. Să avem încredere, căci întunericul fotbalului nostru trebuie luminat.

CORNEL DINU ■

CE RĂU V-AM FĂCUT?

Indiferență vinovată

Sînt și vreau să rămîn adevăratul antrenor al echipei F.C.M. Galați. Al unui club unde, din păcate, contradicții locale pătimașe dau de ani și ani de zile cîștig de cauză unor inși „importanți”, dar mai cu seamă mentalității de a accepta ca „mercenarii” să conducă ostilitățile după bunul plac, să impună micimea „legii” lor. O inventariere rapidă a celor care au îmbrăcat tricoul echipei în ultimii 10 ani ar atinge, cred, cifra care să asigure jucători duminicalii (marionetă) pentru echipele întregului nostru campionat deșigur ca număr, valoarea rămînd undeva departe, în spatele numelor!). Necazul este cu atît mai mare cu cît elementele autohtone se molipsesc foarte ușor, tocmai datorită superficialității cu care se „amendează” faptele unor false vedete, ce sîngure se scot din arena competitivă. Și la Galați se acuză, de „sus pînă jos”, antrenorii și masele de suporteri care au drept CREZ faptul că performanța naște plăcerea jucătorului cîștit de a se antrena pentru a progresa, pentru ca profesionalizarea sa fotbalistică să-i ofere o valoare constantă și competitivă de calitate. Oare să nu se poată face aceasta? Ba da, spunem noi, antrenorii, care socotim munca drept principiu de bază tocmai pentru a întări moralul și moralitatea competiției. Numai că lipsa de fermiate a unor CONDUCĂTORI DE CLUB a dus la deformarea profilului uman al foarte multor jucători. De fapt, „orgoliul” departamental, uzinal, orașenesc, județean etc. n-a pus în acțiune ceea ce trebuia, ci a contribuit adesea la degradarea onestității fotbalului. Anulînd destinul legat de vocație și hărnicie, am ajuns să asistăm cum „trădătorii” sînt trădați, „vînzătorii” vînduți, „trîșorii” trîșaiți. Și mai apoi, să constatăm că dintre aceștia se aleg unii

educători, antrenori, arbitri, care au „deprins” meșteșugul „viitoarelor profesii” încă de pe cînd erau la „pupitru” tenebroaselor mașinațiuni.

O altă teavatură ieșită zgomotos în „față” este amatorismul candid al ARBITRILOR. Aceștia, după ce ani de zile au fost tentați grosolan, și-au mîrit în ultimul timp „pretențiile” (mai ales după apariția cartonașelor, mărturie sînt și faptele „caragialești” notate în ziarul „Sportul” de un... arbitru, Mircea M. Ionescu), uneori fiind așa de vizibilă contribuția lor la succesul unora și eșecul altora încît îți se face „milă” de mila cu care apoi sînt suspendați numai o „vîneră” de post și rugăciuni!

Intr-adevăr, jucătorii de fotbal sînt cei ce pot mistifica în modul cel mai cumplit un meci de fotbal, ei decizînd liderii, retrogradații, „ghetele” de aur etc. Dar nu ei sînt principalii vinovați, căci „stăpînul învață sluga hoată”. Pentru că, din păcate, fenomenul fotbalistic se judecă tot mai puțin cu principialitate și „curățenie” morală, ci mai mult prin interesul unora în detrimentul altora.

Cum federația are acum un nou președinte, în persoana remarcabilă a lui Andrei Rădulescu, să ne simțim obligați să-l susținem cu toții în „opera” de eradicare a celor ce încalcă legile scrise și nescrise ale sportului. Pentru că, dacă federația va continua să confunde fotbalul cu orașele, importanța unor uzine cu „ambitia” de a avea oricum o echipă în divizia A, înseamnă că forul de specialitate e cel puțin la fel de vinovat ca și cei pe care, depistîndu-i, îi tolerează. Uneori, indiferența e pârtașă la vinovăție.

CONSTANTIN TEAȘCA ■

Cine pe cine arbitrează ?

Făcându-și tot mai simțită prezența, noua conducere a federației de fotbal a organizat, zilele trecute, o consfătuire de lucru, la care au luat parte arbitrii din lotul A, conducătorii echipelor divizionare și observatorii federali. Folosindu-ne de ocazie, am inițiat o anchetă în rindul cavalierilor fluierului, invitându-i să răspundă la următoarele întrebări.

1. Ce calificativ ați acorda prestațiilor dv. din sezonul trecut ?
2. Considerați întemeiată recenta decizie a federației de a permite cluburilor să recuze arbitrii ?
3. Sinteți pentru sau împotriva cartonașelor ?
4. Care dintre arbitrii tineri v-au impresionat în mod deosebit în ultima vreme ?
5. Ce credeți că ar trebui întreprins pentru ridicarea calității arbitrajelor ?

Am obținut, în scris, 30 de răspunsuri, din lotul A lipsind doar arbitrii Otto Anderco, Ioan Igna și Sever Drăgulici, aflați la ora respectivă la datorie, conducând partida Israel—Scotia. Arbitrul constănțean Gheorghe Ispas a refuzat să dea curs demersului nostru. Iată punctele de vedere ale celor 30 de arbitri, cu observația că, din motive de spațiu, am fost siliți să sintetizăm răspunsurile la întrebarea 5, acestea fiind, de regulă, ample, unele de cite jumătate de pagină.

Augustin DELEANU (București) :

1. N-am făcut greșeli care să influențeze rezultatul ;
2. O consider întemeiată ; fiecare echipă crede că există un arbitru care îi aduce ghinion ;
3. Sint pentru menținerea sistemului cartonașelor ;
4. Jurja și Salomir ;
5. Formarea de brigăzi omogene, care să nu se schimbe de la o etapă la alta.

Dan OLOGEANU (Arad) :

1. Satisfăcător spre bine ;
2. Da, cu condiția ca recuzarea să aibă la bază motive întemeiate ;

5. Depinde de noi, de arbitri, să fim mai conștiințioși în pregătire.

Nicolae GEORGESCU (București) :

1. Cred că am fost corect ;
2. Justificată ;
3. Pentru ;
4. Salomir și Jurja ;
5. Delegarea să țină cont de formă.

Mihai FEDIU (Suceava) :

1. La centru, unde am avut puține meciuri, m-am descurcat bine ; la linie, foarte bine ;
2. Federația nu trebuia să cedeze ;
3. Cartonașele să rămână ;
4. Salomir ;

3. Sint pentru, cu un amendament : federația să socotească numai cartonașele date pentru nesportivitate, brutalitate etc. ; un cartonaș arătat pentru, de pildă, intrarea unui jucător în teren fără încuviințarea arbitrilor să nu fie contabilizat ;

Vasile TĂTAR (Hunedoara) :

1. Bun ;
2. Nu ;
3. Pentru, dar să fie date cu mai multă atenție ;
4. Salomir ;
5. Federația să aplice regulamentul pentru toți la fel, adică climatul de cinste și corectitudine să înceapă de la acest nivel ; delegările să aibă în vedere dificultatea partidelor.

George DRAGOMIR (București) :

1. —
2. E o măsură bună ;
3. Cartonașele nu trebuie desființate ;
4. —
5. Cred că arbitrajele au fost, în general, corecte în ultimii ani, calitatea lor fiind în creștere ; problema e ca relele fotbalului să nu mai fie aruncate, cum se obișnuiește, pe spinarea arbitrilor.

Vasile IANUL (Iasi) :

1. Consider că am avut o comportare bună ; ca arbitru de linie, foarte bună ;
2. Echipetele pot recuza, dar a face o listă de refuzări fără a motiva serios mi se pare a incuraja arbitrajul ;
3. Sint pentru ; personal, m-aș bucura să nu le folosesc ;
4. Salomir ;
5. Toată lumea să învețe bine regulamentul.

Mihai IVĂNCESCU (Brașov) :

1. Exceptând meciul de Cupă Unirea Oradea — F.C. Constanța, cind am avut unele neînțelegeri cu un coleg de la linie, cred că m-am achitat bine ;
2. Nu mă pronunț, dar recuzarea slăbește personalitatea arbitrilor ;
3. Pentru ;
4. Salomir, Deleanu, Jurja ;
5. Arbitrii să fie mai prieteni între ei, să se ajute mai mult.

Cristian TEODORESCU (Tirgoviste) :

1. Bun ;
2. Măsura nu e rea ; ar trebui cunoscute motivele și, mai mult decit atât, arbitrii să poată și ei recuza echipe ;
3. Să rămână, dar să fie utilizate mai judicios ;
4. Salomir, Jurja, Ștreg ;
5. Brigăzi omogene ; delegări regulate, nu prin rotație ; climat de disciplină și intrinsigentă.

Alexandru MUSTĂȚEA (Pitești) :

1. —
2. Da ;
3. Pentru ;
4. Ulf Erickson ? ! (n.n. — arbitru care a condus meciul România — Anglia ; dincolo de hazul răspunsului, de acord cu Mustățea) ;
5. Mai multă responsabilitate.

Mircea SALOMIR (Cluj-Napoca) :

1. Nu mă pronunț ;
2. Da ;
3. Pentru menținerea sistemului actual ;
4. Jurja, Ianul, Deleanu, Petrescu, Ivăncescu ;
5. Uniformizarea aplicării regulamentului, indiferent de echipă și de locul disputării partidei.

Mihai MORARU (Ploiești) :

1. În general, bun, dar nu exclud posibilitatea să mai fi și greșit ;
2. Decizia e binevenită, dar și arbitrii ar trebui lăsați să poată recuza ;
3. Cartonașele sint necesare ;
4. Jurja, Ologeanu, Petrescu ;
5. Să nu se dea, invariabil, vina pe arbitri ;

Să procedăm, conform obiceiului, la un scurt comentariu pe marginea răspunsurilor primite, lăsându-vă dumneavoastră, stimați cititori, păcerea de a pune în balanță sinceritatea și substanța argumentelor invocate.

În ceea ce privește prima întrebare, să notăm mirarea noastră față de faptul că arbitrii, fie ei și din lotul A, n-au găsit, cu excepția clujeanului Mihai Adam, cuvinte autocritice, deși unii din ei, Moraru și Balanovici îndeobște, au comis în sezonul trecut greșeli mari, uneori viciind rezultatele. Ne miră, repetăm, această optică, dar ne și pune pe gânduri, ea exprimând o stare de păgubitoare mulțumire de sine. Firește, cel mai vinovat arbitru al anului 1980, Gheorghe Ispas, s-a sustras sondajului, avea acest drept, răspunsurile au fost benevole, dar ne-am așteptat ca unii din colegii săi, adesea căzuți în greșală, să manifeste un plus de realism în raport cu prestațiile din toamna trecută și să le analizeze cu ochi critici. N-au făcut-o poate și pentru că vechiul Colegiu central al arbitrilor a trecut prea ușor peste ele, manifestind o generozitate adesea lipsită de sens.

Din cei 30 de subiecți, numai 9, Pop, Feduc, Retezan, Tătar, Ivăncescu, Stincan, Ghiță, Buzea și Ioniță, s-au pronunțat, sub o formă sau alta, împotriva recentei decizii a federației de a permite cluburilor și asociațiilor din divizia A să recuze 1, 2 sau 3 arbitri. Așa stind lucrurile, s-ar părea că decizia e justificată, cu observația că și arbitrilor trebuie să li se dea, după cum mulți dintre ei cer, același drept. În timpul consfătuirii, s-a făcut o astfel de promisiune. Rămâne ea să prindă viață, ceea ce ni se pare normal, părțile putind discuta de pe poziții de egalitate. Legat de asta, să precizăm că, deși recuzările nu s-au anunțat public, mai multe grupări din divizia A n-au făcut uz de noua clauză regulamentară, din cite am aflat. Altele însă au recuzat și 5 arbitri ! Fără a ne declara împotriva acestei practici, considerăm că federația are datoria de a găsi o măsură și în privința ei, ferind corpul de arbitri de răutăți și suspiciuni.

Referitor la cartonașe, povestea e mai simplă decit credeam, în sensul că doar Topan și Rus s-au pronunțat pentru desființarea actualului sistem de avertizare.

Puține nume, din păcate, pe lista arbitrilor tineri care au lăsat, în ultima vreme, o impresie deosebită. Mircea Salomir conduce detașat, urmat fiind de Carol Jurja, Alexandru Mustățea, Vasile Ianul, Augustin Deleanu ș.a., dar toți aceștia sint de-acum în lotul A și au dobândit, prin talent și seriozitate, o oarecare notorietate. Promovarea lor e, desigur, un câștig pentru fotbalul românesc, dar actualul Colegiu central al arbitrilor are obligația să privească în perspectivă, cu atât mai mult cu cât recuzările pot crea, chiar acum, unele goluri. S-au făcut, în ceea ce privește ridicarea calității arbitrajelor, o sumedenie de propuneri, din care multe merită reținute. Insistăm, prileuind din doleanțele celor intervievați, asupra necesității de a se încheia brigăzi omogene, în așa fel încit arbitrii să ajungă să se cunoască mai bine și să colaboreze în consecință. E un punct de vedere de care federația și organismele ei trebuie să țină cont într-o măsură mai mare decit pînă acum.

Ar mai fi, firește, multe de spus, dar ne oprim aici. Înainte de a semna, să mulțumim celor 30 de arbitri pentru amabilitatea cu care au întâmpinat demersul nostru.

OVIDIU IOANIȚOIA

Fotografie de ION MIHAICA

Simbătă, reluarea campionatului a consemnat fidelitatea spectatorilor, peste 8 mii la meciul Steaua—Sport club Bacău, din care vă oferim o imagine, dar și citeva regretabile greșeli de arbitraj. Se anunță o primăvară fierbinte pentru Colegiul central al arbitrilor !

3. Pentru ;
4. Jurja ;
5. Conducătorii, jucătorii și chiar spectatorii să cunoască mai bine prevederile regulamentului.

Venus CIOCILTEU (Craiova) :

1. Nu e cazul să fac eu aprecieri ;
2. Da, dar și arbitrii să aibă acest drept ;
3. Să rămână ;
4. Salomir, căruia i-aș recomanda un plus de spontaneitate ;
5. Regulile jocului să fie aplicate cu consecvență indiferent de numele echipei ; să nu se mai umble cu influențe ; brigăzile să fie cit mai omogene ; delegările să fie făcute etapă de etapă, în diviziile A, B și C, chiar și la meciuri de juniori.

Ioan POP (București) :

1. Am avut prestații bune ; se putea însă și mai bine ;
2. Am unele indoielei ;
3. Pentru ;
4. Mustățea, Salomir, Jurja, Deleanu ;
5. Uniformizarea interpretării și sancționării abaterilor.

Octavian ȘTREG (Oradea) :

1. Bun ;
2. Cred că F.R.F. a procedat corect ;
3. Cartonașele sint utile ;
4. Salomir ;
5. Federația să rezolve problema scoaterilor din producție pentru meciurile din cursul săptămânii.

Florian CENEA (Caracal) :

1. Bun ;
2. Da ;
3. Să se mențină sistemul ;
4. Salomir ;

5. Jucătorii să fie mai disciplinați și, implicit, mai drastic sancționați.

Gheorghe RETEZAN (București) :

1. Bun ;
2. Neîntemeiată ; e un fel de recunoaștere că există arbitri necorespunzători ;
3. Sint pentru ;
4. Jurja și Mustățea ;
5. Arbitrii să fie tratați ca sportivi de performanță, nu ca în prezent, cind sint priviți cu îngăduință, fiind activiști obștești ; să li se creeze condiții materiale corespunzătoare răspunderii, barem, transport, cazare, scoatere din producție etc.

Radu PETRESCU (Brașov) :

1. M-am descurcat ;
2. Da, dar recuzarea să urmeze criteriile obiective ;
3. Să rămână ;
4. Salomir, Ivăncescu, Jurja, Mustățea ;
5. Brigăzile să fie cit mai omogene, să nu se schimbe de la etapă la etapă.

Vasile TOPAN (Cluj-Napoca) :

1. Sper că am avut o prestație corespunzătoare ;
2. Întemeiată ;
3. Sint pentru desființarea sistemului cartonașelor ;
4. Salomir, Jurja și, în mod deosebit, Clocan din Bistrița, cu toate că el nu face, din păcate, parte din lotul A ;
5. Formarea de brigăzi omogene, pe cit posibil din aceeași localitate.

Nicolae RAINEA (Birlad) :

1. Foarte bine și bine ;
2. Întemeiată, cu condiția ca și arbitrii să poată recuza anumite orașe ; orașe, nu echipe ;

Lumea în care trăim

„Butoanele morții“

Incredibil și totuși real. N-a fost un scenariu de film și nici o poveste imaginată de fabricanți ai senzaționalului. Spre sfârșitul anului trecut, câteva „accidente“ tehnice ale sistemelor de radar au pus în stare de alertă întregul arsenal nuclear al Statelor Unite. A lipsit destul de puțin, după cum au mărturisit specialiștii Pentagonului, ca să se apese pe butoanele declanșatoare ale sistemelor de rachete nucleare ale S.U.A.

Omenirea a trecut foarte aproape de o catastrofă înfricoșătoare. Și aceasta, datorită unui simplu „accident“. Un banal accident care se poate produce, la urma urmelor, chiar din ușoara „deviere“ a unui computer. Soarta omenirii a ajuns așadar să poată depinde până și de capriciile computerelor. 50.000 de focoare nucleare, împinzite în lumea întreagă, pe rampele de lansare, la bordul avioanelor sau submarinelor, sint gata în orice clipă să fie declanșate. Ce-ar însemna explozia acestora nu e greu de imaginat. N-am uitat Hiroșima. Imaginați-vă de 50.000 de ori dezastrul, ruinele și pirjolul de la Hiroșima. Dar majoritatea bombelor nucleare de astăzi au o putere de 10—20 și chiar 50 și 100 de ori mai mare decât cea care a explodat la Hiroșima. Astăzi chiar și copiii de școală elementală știu că declanșarea unui război nuclear ar pune sub semnul întrebării întreaga existență a planetei.

Și totuși, cursa înarmării nucleare nu numai că nu înțează ci se amplifică îngrijorător. La sfârșitul lunii august 1979, la Geneva s-au reunit delegațiile a 75 de națiuni pentru a discuta aplicarea tratatului de neproliferare nucleară. Rezultatul a fost departe de cel atît de așteptat de popoarele lumii. Practic, drumul spre înarmarea atomică este deschis unui număr tot mai mare de state care urmăresc să aibă „bomba“ sau o și au deja.

Au trecut de-abia 35 de ani de cînd Statele Unite au utilizat prima armă nucleară la Hiroșima. În acest răstimp numărul puterilor nucleare s-a lărgit continuu. Acestora li s-a adăugat masa foarte diversă a noilor interese. India a experimentat bomba nucleară în 1974. Despre Israel se afirmă că o posedă și are o poate confecționa în cursul unei nopți, Pakistanul a înregistrat semnificative progrese nucleare. Argentina și Brazilia sint apreciate ca fiind în măsură să realizeze bomba atomică în cel mai scurt timp. Ca și Africa de Sud suspectată că ar fi efectuat experimente nucleare. După cum relată recent într-un interviu regele Hassan al II-lea al Marocului, „nu trebuie să se creadă că arabii vor rămîne în urmă din acest punct de vedere.“

În ceea ce privește marile puteri nucleare acestea nu se mulțumesc cu arsenalele de care dispun. Ele doresc să-și „îmbogățească“ panoplia nucleară, continuă cercetările și,

firește, se amplifică și sumele cheltuite. În depozitele puterilor nucleare sint introduse noi rachete cu putere și rază de acțiune mai mare, rachete absolut precise pentru a lovi ținte mici, apoi rachete de croazieră și multe altele.

În ultima vreme se discută mult și despre noi strategii, despre noi sisteme de rachete nucleare. Printre acestea și despre sistemul american „MX“. Este vorba de un sistem de rachete intercontinentale cu focoare nucleare, care pot fi mutate în mod continuu printr-un labirint subteran de la una la cealaltă din cele 4600 de baze de lansare care s-ar afla în deșertul Nevada, în Utah și în Arizona, împreună cu un contingent de rachete false care i-ar induce în eroare pe observatorii adversi. Paralel evoluează și tehnica militară. Se vorbește de un avion imposibil de depistat de către radarele adverse, despre „raza morții“ — arma laser, despre bomba cu neutroni.

Nu demult au produs vîlvă declarațiile făcute la Pentagon privind instalarea în Europa occidentală a „bombei N“. Chiar dacă declarațiile ministrului apărării au fost „corectate“ la Departamentul de stat (pentru a nu-i enerva pe aliații vest-europeni), reacțiile din interiorul NATO relevă destule opoziții. Căci de la „echilibrul terorii“ s-a ajuns la o strategie care ignoră limita dintre un război convențional și unul nuclear. Ceea ce alertează popoarele este riscul ca întreaga omenire să fie azvirlită într-o catastrofă nucleară, deoarece noile arme tind să ștergă orice „frontieră“.

Arsenalele sint încărcate de arme nucleare. Pămîntul este suprasaturat și se află în situația cînd dintr-un banal „accident tehnic“ — așa cum s-au văzut mai multe în ultimul timp — se poate produce un dezastru nuclear. Este timpul ca oamenii să mediteze asupra acestui pericol. Nebulia înarmării nucleare trebuie stopată. Căci atunci cînd o mare parte din armele acumulate, în primul rînd cele nucleare, pot fi puse în funcțiune printr-o simplă apăsare pe un buton sau altul, apare pe deplin îndreptățită întrebarea pe care opinia publică iubitoare de pace și-o pune cu insistență: nu este oare timpul să se apese pe butonul dezarmării?

Există prea multe butoane periculoase ce planează ca un coșmar asupra planetei. Butoane ale morții atomice. Butoane ale absurdului. Butoane ale nebuniei înarmărilor. Sint butoane ce trebuie scoase pentru totdeauna din uz. Să încercăm mecanismele distrugerii prin altele — ale păcii. Să descoperim miraculosul buton prin a cărui apăsare să obținem autentică securitate.

În lumea în care trăim există prea multe butoane ale morții. În schimb butoanele păcii își mai așteaptă creatorii...

AL. PINTEA

Rămas bun, verde speranță!

La Ougadougou, capitala Voltei Superioare, focurile domestice ard în fiecare an echivalentul unei păduri cu un diametru de 120 km. În Haiti, dezvoltarea nerațională a agriculturii a transformat cea mai mare parte a platourilor înalte în terenuri aride. În fiecare an mii de locuitori ai Indiei sint ucși de aluviunile provocate de despădurirea sălbatică a pantelor Himalaiei. În lume, topoarele, buldozerile, focul sau ferăstraiele electrice distrug mai mulți copaci decît poate natura să producă. Mai bine de jumătate din pădurile lumii au dispărut în ultimii 30 de ani. 10—20 de milioane de hectare devenind neproductive la fiecare 365 de zile. „În fiecare an — releva ecologul american Erik Eckholm — este distrus un teritoriu egal cu al Cubei, și dacă tendința nu este stăvilită va fi pusă sub semnul întrebării însăși existența pădurii tropicale. Nimeni nu se va putea sustrage efectelor nocive ale „chelierii“ planetei, efecte printre care perturbările climatice vor fi cele mai modeste.“

Pentru cea mai mare parte a țărilor „lumii a treia“ trecerea de la bogăția

opulentă a pădurilor la sărăcia lucie s-a făcut. America de Nord și Europa au început, în urmă cu un secol, să restabileze un echilibru ce amenința să devină precar prin reimpăduriri masive și tăieri parcimonioase. Dar în zona verde a Ecuatorului tăierile au despuțat pădurile. Două treimi din pădurile latino-americane au fost serios impuntate sau definitiv compromise. Jumătate din zonele împădurite ale Africii nu mai există. Thailanda și-a pierdut un sfert din păduri în ultimii 10 ani, Filipine o șeptime în ultimii 5, zone din ce în ce mai întinse ale Amazoniei sau Africii centrale sint transformate în peisaje lunare.

Ecologul american considera că prin aceasta „popoarele cele mai sărace își distrug literalmente viitorul“. Cînd lumea a treia va înceta să mai aibă lemn — și dacă nu se schimbă nimic în sistemul de exploatare nu va mai dura mult pînă atunci — se va produce un colaps mortal care va pune punct pînă și celor mai modeste programe de dezvoltare.

Acest asasinat al „speranței verzi“ privează solul de o cantitate de îngrășămintă

echivalînd cu 2 milioane tone de griu anual. Chiar și cele mai rezistente păduri — junglele legendare ale sud-estului Asiei — sint azi un mit. Organismele O.N.U. estimează la 80 de milioane numărul sud-est asiaticilor care, împinsi de foame și de o inegală distribuție a pămînturilor fertile, distrug circa 20 milioane hectare de pădure anual.

Uciderea pădurii poate transforma nu numai teritoriile pomenite în dezolante zone deșertice. Oamenii de știință au apreciat că una din consecințele cele mai defavorabile pentru toată lumea va fi încălzirea generală a aerului, favorizată de așa-numitul „efect de seră“. Ei prevăd o creștere a temperaturii medii cu două grade în următorii 70 de ani, care va antrena topirea calotei polare și creșterea nivelului oceanelor cu 18 metri. Ce se poate face? Singurul mod de salvare a pădurilor este blocarea pe timp nedeterminat a tăierilor. Dar cum poți cere, cum poți impune așa ceva unei populații de peste 500 de milioane de oameni, minată de foame și mizerie, pentru care AZI înseamnă totul iar MÎINE un prea îndepărtat viitor?

IOAN ROȘCA

Criza valorilor în lumea capitalistă

„Cazul Nietzsche“ azi (III)

Filosof al „supraomului“

Despre „supraomul“ nietzschean a curs multă cerneală filosofică și încă mai curge și astăzi. Din nefericire, în cel de-al doilea război mondial mințile bolnave care își asumaseră acest nume au făcut să curgă și sînge. Parcă grăbiți să tragă mai repede cortina uitării peste crîncena amintire, unii autori apuseni dau „supraomului“ exclusiv o accepție artistică, estetizantă, primăvărată. Însă pe cit de siguri și decisi par să fie comentarii de azi, pe atît de confuz și indecis a fost Nietzsche O probă revelatoare în acest sens oferă poemul *Așa grăit-a Zarathustra*, unde Zarathustra coboară de pe muntele schivniciei sale ca să profetească „supraomul“ fără a ști nici cine este acesta, nici cum va arăta. Nu-i exclus, așa cum transpare din memorialisticul *Ecce Homo*, ca filosoful, în marea-i orgoliu de ființă frustrată, să-și fi păstrat sîși privilegiul reprezentării lui. Sint însă autori care ignoră ambiguitatea conceptului și încearcă talmăcirea neapărat „luminoasă“ a unor pasaje întunecate și obscure. Cum e cazul acelor pasaje echivoce din *Genealogia moralei*, în care Nietzsche exaltă fascinat „virtuțile“ cuceritorului războinic și chiar folosește expresia „bestia blondă“, nefastă expresie — căci ea a circulat ulterior ca slogan nazist. Răzbate din această serie, unde istoria devine ficțiune și mit, o notă stridentă, agresivă, un chiot amenințător

de cotopire. Aici Nietzsche nu manifestă preferință numai pentru „superioritatea“ compatrioților săi, la adresa cărora a făcut deseori referiri deloc măgulitoare. Dar a sustine că „bestia blondă“ e o metaforă blajină, sugerînd culoarea gălbuie a leului, regele animalelor, cum face Arthur C. Danto, este evident o exagerare. Iată ce spune el: „«Bestia blondă» este aproape sigur un clișeu literar pentru „leu“, așa-numitul rege al fiarelor. Tendința unor autori de a absolvi de orice tîlc primejdios „tipul ideal“ îndrăgît de Nietzsche, de a culege semnamentele lui exclusiv din universul artei, de a-l zugrăvi ca o ființă ce poartă pana sau dala, niciodată sabia, este dezmișnită de filosoful însuși. Căci, dacă implicarea „supraomului“ în artă nu e prea limpede, faptul că Nietzsche înțelege arta și ca artă a războiului este mult prea limpede. S-a spus, pentru a atenua repulsia stîrnită de unele aforisme vindicative, beligerante ale lui, că el ar fi zugrăvit războiul ca poet, purtat pe arpile fanteziei și că, la urma urmei, și Homer și-ar fi cîștigat nemurirea zugrăvind istoria unui război. Însă una este a zugrăvi poetic războiul și alta a induce teoretic la acceptarea lui; căci ceea ce poetul Nietzsche cîntă în versuri, filosoful Nietzsche legitimează. Grăind în numele amîndurora, Zarathustra declară: „Eu vă spun: războiul bun este acela care sfințește orice cauză“. Iar mai departe îi laudă pe războinici ce pregătesc jugul

pentru ceafa noroadelor, îmbărbîndu-i: „Trăiți-vă astfel viața de supunere și de luptă! Ce însemnătate are o viață lungă! Care războinic vrea să fie crutat“. Asemenea idei, formulate de Nietzsche în orizontul poetic-filosofic, au constituit o recuzită profitabilă pentru ideologia nazistă care, amplificîndu-le ciclic, le-a transpus în practică, punînd în pericol însăși condiția umană. A-i atribui o serafică inocență, a spune numai că opera lui este o „operă trădată“ de o ideologie infamă și că „Poetul nu este răspunzător de cei ce se slujesc de Opera sa ca s-o trădeze“ (Pierre Garnier), înseamnă a-l căuta cu tot dinadîndul circumstanțe atenuante, a substitui obiectivitatea și seriozitatea analitică cu o bunăvoință encomiastică, pîrtinitoare. Noul val pro-nietzschean reinviat în Occident s-a declarat nemulțumit de aspectul de „caz politic“ pe care l-a căpătat Nietzsche mai ales în ipostaza de filosof al „supraomului“. Dar tocmai grupările neofasciste din unele țări capitaliste îl actualizează din nou în situația de „caz politic“ și îi fabrică o tristă faimă. Și cită vreme unii autori apuseni se cantonează obstinat în postura de avocați ai lui Nietzsche, adăugînd, cu fiecare carte, articol sau studiu încă o pledoarie infocată la „dosarul“ său, ei înșiși contribuie la augmentarea „cazului Nietzsche“ și mentin „procesul Nietzsche“ încă deschis.

LUCIA DUMITRESCU-CODREANU

Acest scurt serial despre reluarea „cazului Nietzsche“ în filosofia contemporană reprezintă punctul de vedere al autoarei și un prilej pentru a deschide o dezbateră utilă asupra temei, în care pot fi expuse și alte opinii.

Mondo umano?

Nunți și „danțuri“

„Bătrînul“ (așa îi spunea fiica și, în diferite prilejuri neintime, ultima lui soție, Jackie) nu accepta să fie fotografiat decît în faimoase „night clubs“ între mari boși și mai ales femei de obicei frumoase, în mari hoteluri internaționale, pe puntea vestitului său iaht „Christina“, pe stradă sau în poarta casei sale. Chiar și în aceste locuri, nenumărate au fost incidente grave cu „paparazzi“ care după ce l-au surprins pe post de Joe Louis ori Cassius Clay în plină activitate, dar în afara ringului, l-au mai purtat și prin tribunale. Bossul era însă și bogat, și ocupat cu administrarea bogăției sau ochirea unei noi afaceri și atunci era reprezentat la tribunal de o armată de avocați bine plătiți, pregătiți să-l absolve de orice pumn, picior sau vorbe rele adresate vreunor semenii.

Dar revenind la fotografi, aceștia n-au trecut nicicînd de poarta casei lui. Avea, în acest sens, obiceiurile oamenilor simpli de pe meleagurile sale natale care nu acceptau ca ochiul sfredelilor al străinului să le scurme intimitatea lor. Nu așa se poartă fiica lui — Cristina, azi de aproape 32 de ani. Îi place să pozeze în palatul de pe Avenue Foch din Paris moștenit de la tatăl său cu tot ce avea în el. Imbrăcată într-un taior elegant de culoarea rozelor, e „surprinsă“ cînd lîngă o pendulă din epoca Regentei, cînd lîngă o prețioasă comandă Louis XV cu decorafii în bronz și pe care se află un impunător vas de Sèvres, cînd lîngă un cămin în stil baroc, cînd avînd ca fundal un tablou aparținînd unui celebru pictor de la finele lui 1800, cînd înconjurată de un covor străvechi de Shiraz. Firește, e voioasă iar gurile rele — și nu numai ele — susțin că se pregătește de o nouă căsătorie. A patra, zice ea. A cincea sau chiar a șasea, pretînd alții. Ori-care ar fi socoteala exactă, ea, descendentă și moștenitoare a lui Onassis, nu-și dezmințe stîrpea: a uitat tot ce a fost pînă acum și se prepară pentru fericire. Pentru o nouă fericire, cum se corectează ea.

Pregătirea meticuloasă i-a fost însă întreruptă de fosta ei mămică vitregă — mult mai cunoscută — Jackie Bouvier-Kennedy-Onassis. Aceasta, în timp ce se pregătește — și ea — să-și mai adauge la numele de mai sus un altul, nu mai puțin cunoscut — Templesman (Maurice Templesman este, evident, un miliardar, care a fost consilier financiar al Jackie după moartea lui Onassis. Are 53 de ani, e divorțat și e mare specialist în negoț — și averi — cu diamante). Așadar, Jackie a avut timp să-și dea în judecată „fiica adoptivă“ — pe Cristina — reproșîndu-i că, executînd dispozițiile testamentare ale armatorului, i-a oferit patru tablouri de El Greco, unul mai... fals decît celălalt! (Ari Onassis le avea la bordul iahtului său „Christina“, leagănul averii și puterii sale, și le oferise Jackiei cadou la „nunta secolului“ — 19 octombrie 1968.) Bruce, întrebările țînesc: să fi fost Onassis înșelat în așa hal, cu toate precauțiile lui celebre? Să fi falsificat alții, între timp, totul? Dacă da, Cristina știe ceva? De ce a ales Jackie tocmai acest moment? Cine, cînd, cum și unde a descoperit falsul? Deși nu cunoaștem răspunsul Cristinei (și-l bănuim „nu“ — ul, evident), credem că au răbufnit mai vechi plictiseli iar „dansul“ e abia la început. Nu știm însă cine-l conduce.

DUMITRU CONSTANTIN

Lumea se amuză

(După „NEUE BERLINER ILLU-STRIERTE“ — R.D.G.)

Ochii și urechile lumii

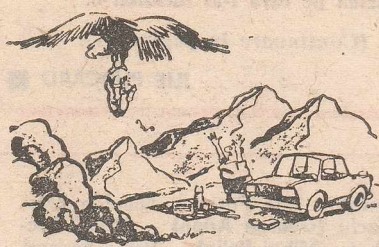
Viața pe pod

Stirea publicată recent în „România Liberă” cu frantuzul care și-ar fi înghițit, de emoție, batista la un joc de belotă — și-ar fi murit din asta! — n-ar trebui să îngrozească totuși cititorii. Am primit, de altfel, câteva telefoane care-mi imputau cumva, acel deces... Insi-nuarea era evidentă: un asemenea joc ne propul, de atitla ani, tilhare? Trubadur al belotei recunoșc că am fost și sint, prin scrisul meu vinovat nu o dată de dragostea nechibzuită pe care o poartă față de tot ce e ludic. Pentru această mare greșală am luat-o și peste cap de la critici într-adevăr foarte serioși care chiar că nu știu să se joace, oameni deloc demagozi cind imi spuneau că voioșia mă va pierde. Fără îndoială, ei nu vor pieri din joacă. M-am bucurat pentru ei. Jur însă că nici nu mi-a trecut prin același cap că un om va pieri din belotă! E prea mult. E nerod. Tot ce-i prea mult e nerod. Belota, ca și bridge-ul, ca și toate jocurile care ne plac, n-au venit pe lume ca să ne înghițim batistele și să ne sufocăm mortal și mental. Nu voi fi idilic să sustin că aceste jocuri cu partener au ca unic scop pacea între indivizi, dispuși să se hrănească doar cu lapte și miere, proverbe inteligente și vorbe dulci. Jocurile acestea care pornesc de la ideea de pereche, de cuplu — bridge-ul, cum își și zice, vrea să stabilească un pod între doi oameni, un pod, adică un cod — sint o strategie de înțelegere. Unde trebuie înțelegere, nu se poate, desigur, să nu apară și conflicte. Și bridge-ul, dar și sora lui mai mică și mai săracută, belota, au parte de bogate certuri. Sint certuri de joc, precum în alte discipline ludice, avem faulturi de joc, de-ai zice, cum li se pare neobișnuiților, „că-l omoară...” Certurile între parteneri pot fi violente foarte, cu cuvinte dure care sperie populațiile neludice din alte camere, dar ele sint, la urma urmei, probe de caracter și inteligență.

Dintre clipele minunate pe care le-am trăit oprite oameni, pufine sint mai frumoase ca acelea cind după o ceartă rea, seara, la belotă — dimineata vine un telefon al partenerului care te sună ca să-ți spună liniștit, fraterm: „Ce mai faci, Relache?... Aseară, cu nouăle ăla de caro...” „Dă-l dracului de caro, nu contează...” îi răspunzi și cădeți într-o mutuală îmbrățișare. Aceasta-i adevărata înțelegere la care multe puteri și mulți oameni ziși serioși nu știu să ajungă, prea vanitosi sau prea posaci. Cind un asemenea telefon nu vine, atunci e grav și belotistul poate trăi acel atroce sentiment al pierderii unui prieten. Poate că pentru această obscură și tainică verificare a omeniilor, oamenii foarte profunzi au inventat neserioase jocuri care visează la poduri.

RADU COSAȘU ■

Lumea se amuză

— Azvire repede cheile de la mașină!
(După „KROKODIL” — U.R.S.S.)

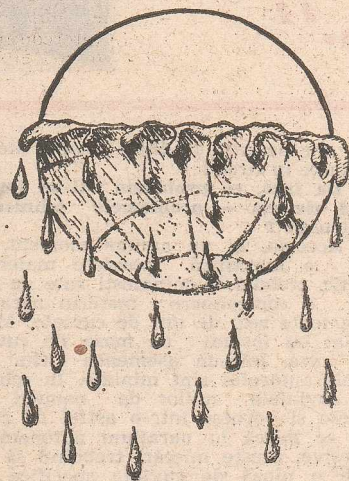
Eu comunic,
tu comunic,
el comunică

Comunicarea, ne spune dicționarul Oxford, înseamnă împărtășirea și schimbul de idei, cunoștințe — prin viu grai, în scris, prin semne. Enciclopedia Columbia, în legătură cu același subiect, atrage atenția că ar reprezenta transferul de gânduri și mesaje, spre deosebire de transporturi de bunuri și persoane, formele principale ale comunicării fiind semnele — vizuale și sunetele — auditive. Termenul implică în sens foarte larg toate procedeele prin care o idee este influențată de alta. Se cuvin prin urmare luate în considerație nu numai scrisul și discursul, ci și alte mijloace — muzica, pictura, teatrul, baletul.

Comunicarea este legată de subiectele la care omul meditează mai mult ca oricind. Cu neliniște, cu speranță. Coexistența pașnică și cooperarea, înțelegerea reciprocă, reducerea inegalităților, folosirea rațională și echitabilă a resurselor planetei, explozia demografică — iată asemenea teme. Poziția comunicației, vizavi de aceste chestiuni, apare bivalentă. Prin dependență de soluționarea lor și în același timp prin posibilitatea de a-și aduce contribuția de substanță în acest sens. Mijloacele acoperirii nevoii de cunoaștere, de exercitare a dreptului de a informa și de a fi informat au suportat efectele mecanizării și industrializării. În acest fel, un factor decisiv al dezvoltării individuale și colective se află sub incidența trăsăturilor specifice industrializării, așa cum se exprimă ea în diferite părți ale lumii. Să nu uităm, de peste jumătate de secol importante speranțe au fost legate de comunicație în

domeniul politic, social, cultural. Impactul său real, exact, este dificil de măsurat, iar limitele se dovedesc imprecise. Pe termen scurt, acest impact arată a fi variabil și neconcludent. Pe termen lung, dimpotrivă, pare considerabil.

Geografia comunicațiilor indică o seamă de elemente particularizatoare. În multe din țările în curs de dezvoltare

SORIN POSTOLACHE ■

comunicația tradițională și-a conservat valoarea și bogăția inițială în condițiile specifice, în mediul caracterizat îndeosebi de persistența analfabetismului, avind un rol important în procesul instructiv-educativ. Aproape toate țările în curs de dezvoltare prezintă un amestec de comunicație modernă și tradițională, între care se manifestă o constantă și reciprocă influență. Metodele tradiționale predomină în zonele sătești, retrase, dar ele sint prezente, sub diferite forme, și în localitățile urbane. Așa, de pildă,

La San Francisco locuiesc prea sus ca să mă tenteze, de la ferreastră, viața străzii. Oamenii nu mai au personalitate, mașinile sint niște minuscule pete de culoare, iar vitrinele nu se zăresc. Pot, cel mult, să privesc orizontal, dar nu departe pentru că un alt zgirie-nori obturează perspectiva cu o fermă sobrietate.

În timp ce schimb canalele la televizor din mania de a prinde, pe rind, programele de actualitate, imi studiez programul zilei. Gazdele, cu o acuratețe care poate întrece orice închipuire normală, mi-au iminat la începutul vizitei „desfășurătorul” itinerarului nord-american. Totul a fost prins aici: ce orașe voi parcurge, în ce zile și la ce ore voi pleca dintr-unul și voi sosi în altul, adresele hotelurilor de reședință, numerele de telefon, cine mă va aștepta la aeroporturi și mă va purta de colo-colo, ce hobby-uri are persoana respectivă, cu cine mă voi întâlni, unde și cind, ce am de văzut și (eventual) de reținut... Propriul meu „curriculum vitae” tronează, cu o indiscreție cordială, la începutul acestor pagini care s-au dorit și au reușit să fie anticiparea mecanică și obiectivă a unei experiențe gazetărești fluctuante și subiective. Oricum, excelentă ideea să te porți în buzunar, bătut la mașină, cu întimplări viitoare, cu timpul tău cu tot și să îți rămână să te gindești la imponderabila surpriză, delicioasă și șmecheră, umblind hai-hui prin mille și minutele intime care nu încap pe coloane xeroxate cu o indiscutabilă eleganță...

Imi privesc programul și constat că astă-seară sint invitat la o recepție restrinsă la familia Getty. Numele imi spune ceva, încerc în ritm american să imi reamintesc ce, prin față imi curg imaginile altor recepții restrinse, găzduite de milionari la ei acasă și la care am participat pînă acum. Milionarii la ei acasă, scăpînd de zerourile care plutesc în aer în sediile companiilor și de austeritatea nichelată și capitonată a birourilor, se umanizează, ba chiar mai mult, se copilăresc și, mi-aduc aminte, la regele presei din Ohio nu mai era mult și jucam baba-oarba și de-a fața-ascunselea cu alți regi și regine puși pe șotii în pușinul lor timp liber care costă cel mai mult.

Da, imi reamintesc: Getty s-a numit un miliardar, poate cel mai miliardar din miliardarii postbelici. Întreb „ofițerul de escortă”, un bătrînel fragil, simpatic și discret aflat la prezentul continuu în preajma mea dacă Getty de diseară are vreo legătură cu Getty cel Mare și imi răspunde, sibilinic, dar grijuliu, că are.

Cu 45 de minute înainte de clipa

cind era programat să apăs pe butonul soneriei sau clopotului sau clanței electronice de la intrarea reședinței Getty sint anunțat că automobilul mă așteaptă. Cobor, mă întind pe bancheta din spate și nu mai încerc să recapăt poziția așezat. Interiorul a fost proiectat pentru călători care se prăbușesc fie din obișnuință, fie din epuizarea impusă de o activitate demnă de cauza aleasă. Urcăm și coborim vâile și dealurile orașului, cu o prudență trufașă, mașina se balansează lent, insinuant, am un in-

Itinerar

între două oceane (XII)

Cu botul pe labe...

ceput de rău de ocean, mi se deschide poarta de hirtoape, dar nu există și chiar dacă ar exista amortizoarele mașinii ar traduce-o cu totul altfel. Ajung deci cu un rău de dealuri și de văi în fața unei vile imense, în stil colonial, înfiptă sumptuos pe un virf de creastă. Cîteva trepte, o terasă austeră flancată de coloane și ușile imense, grele, ca niște porți mohorite ale paradisiului. Se desfac deodată, cu o încetineală imperturbabilă, exact cind ajung în dreptul lor. Nu se deschid automat, deci cineva mi-a pîndit sosirea, probabil cei doi valeți care minuiesc clanțele de bronz cu o dexteritate care imi face bine deși nu ilustrează altceva decît unde poate duce o lungă experiență și o înaltă specializare.

Parcurs coridoare lungi, mă las reflectat și multiplicat de oglinzi venețiene, pus în avantaj de candelaebre spaniole, frinat de covoare de Buhara, propusat de marmură de Carrara, periclitat de mobilă japoneză, indiană, turcă și persană, sofisticată și comprimată cu un straniu deliciu al aglomerărilor. Ajung, în sfîrșit, după ce am parcurs cîteva sute de metri cubi de aer costînd un milion de dolari bucata, într-un salon oval, grațios și aurit, moleșit de lumina luminărilor și vexat de un perete de cristal prin care se zărește, cu botul pe labe, San Francisco.

Orașul, strălucitor pînă la furie, se întinde jos, la nivelul picioarelor și de aici din salonul Ludovic al XVI-lea pare o magmă cuminte

în țările africane, în Asia și America Latină orice acțiune sau creație culturală poate fi prezentată prin discursuri, cîntece, bătăi de tobă, dansuri, glume, strigături, povestiri, existente și în aria orașului, se infiltrează în programele radiofonice, de televiziune și producția de film. În vecinătatea transformărilor provocate de explozia tehnologică, peisajul sacro-cultural se modifică. Una din principalele probleme rămîne consolidarea relațiilor dintre cele două forme de comunicare, cu dublu scop: să nu provoace distrugerea rădăcinilor și, totodată, să încurajeze tendința spre modernitate.

Care este situația în țările industrializate? Despre vestigiile ale formelor tradiționale se poate vorbi în mică măsură și atunci doar în porțiuni izolate, în forme reținute de folclor și reiterate în haine moderne. Mai ales teatrul se arată a fi un vehicul folositor în prezervarea comunicației tradiționale. Acolo unde mass-media nu s-a dezvoltat foarte puternic cîntecul itinerant, trupele de dans și teatru, spectacolele de păpuși constituie și astăzi, și aici canale prime de comunicare.

Să ne gîndim la categoria de activități a organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale a grupurilor de afaceri, asociațiilor profesionale. În fiecare an, cam două milioane de oameni de știință, tehnicieni și specialiști participă la congrese internaționale. Dacă luăm în seamă întîlnirile științifice și naționale probabil am depăși cifra de cinci milioane. În fiecare țară, sute de mii de cluburi și grupe de tot felul își organizează întîlniri de rutină. Rapoartele, cuvîntările, dezbaterile sint forme ale comunicației. O amplă formă de comunicare interpersonală spontană sau organizată rămîne fără doar și poate discuția între indivizi, prin viu grai, cum am spus noi — în familie, pe stradă, în grupuri profesionale.

Comunicația de masă — un univers cu ecuații interesante, de prim plan în matematica lumii de azi, Parcă ar merita să le privim mai atent, încercînd a sesiza paranteze, fie și în parte, sub observația noastră.

NEAGU UDROIU ■

gata să se devitalizeze la o privire mai supărăcioasă aruncată prin perețele care nu deformează nimic, dar formează orice.

În salon cîteva persoane schimbă impresii și se minunează, se aude cite un „oooo...” admirativ în legătură cu orice, lumea se destinde în picioare, valeții își poartă tăvile reverențioși și muți, se înghit long-drink-uri și se fumează țigărele care nu se vind nicăieri din buchețele aflate pe mese și măsuțe. Unii s-au întors din junglă unde au omorît animale rare, alții s-au întors de pe ocean unde s-au oceanizat, unii pleacă miine la Tokio sau la Frankfurt pe Main sau la Paris, pentru afaceri, alții la Veneția în escapadă, unii la Bombay pentru masaj, toți au un program încărcat, poartă zeci de mii de kilometri în calcie, milioane în bancă și cîteva ore, acum, pentru a se minuna, plăcut și delicat, de ce li s-a mai spus ieri și alaltăieri și întotdeauna. „Oooo...” a apărut amfritrioana, lungă și blondă, elastică, în pantaloni strînși și bluză efemeră, cu ochi strălucitori și un zîmbet extrem de costisitor, firesc și permanent, cum li stă bine unei regine a Hollywoodului care trăiește, vai, numai pe ecran. Ne zărește pe toți și dă impresia că ne memorează, are o nonșalanță agresivă la a patra vedere și descinde la ea acasă ca dintr-o piscină înfiptă în Cosmos. „Bună seara, doamnă, vă mulțumesc pentru invitație, ce seară admirabilă...” și așa mai departe. „Bună seara, domnule, sinteți ziaristul român? Ce fericită sint că vă cunosc, vă place America, vă place casa mea, vă place cum se vede San Francisco?” și așa mai departe. „Da, imi place” și ne așezăm la masă, printre luminări și relaxați și mincăm încet, cu înghițituri mici, schimbînd felurile microscopice așezate în farfurii imense și bem vinuri, turnate, nu se știe cind, în fundul unor cupe care nu s-au umplut decît în intimitate...

Totul este excelent, „oooo...” ce excelent, valeții fisile subtil în spate, sint albi și negri, nici o segregatie, comensii evită orice subiect care ar putea sfîșia această atmosferă, etansă, sterilizată, de o plictisitoare fericire. Dar nimeni nu reușește să pară sau fericit sau plictisit, e un risc prea mare și riscul se plătește ceer ce rămîne evitabil. Seara se încheie excelent, invitații se volatilizează într-o cadentă excelentă, nu s-a făcut politică, literatură, muzică, nu s-a abordat nimic, totul a fost absolut excelent, „oooo...” cum se închid ușile.

Afară vîiește San Francisco și nu mai are botul pe labe.

RADU BUDEANU ■

PAUL ANGHEL:

„În istorie nu-i de ajuns să proclamăm ceva...”

— Paul Anghel, ce te-a scandalizat — dacă te-a scandalizat — în legătură cu „Zăpezile de acum un veac”? Tăcerea sau vîlva din ultimul timp în jurul cărții?

— Mi-a fost indiferentă tăcerea, mi-e indiferentă vîlva.

— „Zăpezile” au ieșit deci din tăcere. Și mă întreb — prin ce oare? Prin faptul că, în sfîrșit, un scriitor român se ține de cuvînt, încercînd să ducă la capăt un proiect neobișnuit prin anvergura? Fiindcă, trebuie să recunoaștem, a scrie nouă romane despre un eveniment, despre un singur an din istoria unei țări sau a unei familii — în cazul „Zăpezilor”, despre istoria a zece de familii și a mai multor țări, toate țările din sud-estul european în epoca 1877 — nu-i de toată ziua. Unde mai pui că îți lipsește și tradiția. Tradiția romanului-fluviu nu înseamnă, la noi, decît „În preajma revoluției” de C. Stere. Cînd te-ai apucat de lucru, erai chiar convins c-o să termini acest ciclu de nouă cărți?

— Trebuie să recunosc că eram cam speriat. Cum s-ar speria cîeva căruia i-ar veni în cap să facă un pod peste Atlantic. Tocmai de aceea am aruncat întii o insulă, una destul de îndepărtată, „Scrisoare de la Rahova” (volumul V al ciclului, primul publicat). Și fiindcă mi-era frică să nu succumb pe drum, am făcut din „Rahova” o poveste autonomă.

— Un critic al cărții a și remarcat asta. El spunea, dacă îmi amintesc bine, că scriitorii români de ambii heliadești sînt tipici prin abandon. Deci modelul tău ar fi fost abandonul. Dar de fapt modelul tău era altul: modelul unui scriitor fără modele în ce privește continuitatea. După „Rahova” al scos „Te Deum la Grivița”, apoi „Noaptea otomană”, apoi „Fluviile”. Ce sentimente încearcă un autor care n-are modele?

— Inconfortul pur. Iar de la un punct încolo, disperarea. Lîsa modelelor îți dă trac, nimic nu te asigură din urmă, nimic nu îți se promite bun înainte. Ești ca unul care înaintează noaptea pe gheață, fără felinar și fără să aibă măcar un baston în mînă. Din fericire, dacă în literatura noastră n-avem tradiția unor asemenea expediții, în România contemporană există tradiția unor lucrări constructive de anvergură fără tradiție. Să-ți spun drept, asemenea experiențe extra-literare au fost pentru mine un suport. Poate, singurul suport.

— Să înțeleg că seocotești ciclul „Zăpezilor de acum un veac” o antrepriză de construcții?

— Multă lume care m-a întrebat, în ultimii ani, ce fac, a primit răspunsul: fac un pod. Nu suneam însă că vreau să fac un pod peste Atlantic.

— Volai să te socotească lumea nebun?... Sigur, aventura la care te-ai înhamat ține, într-un fel, de nebunie. Cînd spun asta, mă gîndesc nu numai la anvergura proiectului, ci și la condițiile practice de realizare. De obicei, marile proiecte presupun o asigurare minimă, fie și de ordin material. N-ai avut-o, n-o ai. Știu că în ultimii șase ani, de cînd lucrezi la „Zăpezile”, ai cumpărat tone de documente, ai comandat xerocopiile la arhive din străinătate, ai călătorit pe teatrele de luptă ale războiului de la '77, ai răscolit muzee, ai purtat convorbiri de specialitate cu sufe de oameni, ba chiar ai și scris... Cînd, și mai ales cum? Cînd ai avut timp și, dacă-mi dai voie, cum te-ai putut descurca? Cu ce ai trăit?

— Să apelăm la o experiență a noastră comună, cea de reporteri ai șantierelor. Îți amintesc? Un grup de oameni erau aruncați undeva în mîntii, cu niște cazmale, cu niște loveți, cu ce aveau pe ei și cu incredibil de multe sarcini, și pînă la urmă, se descurcau. Azi nici nu ne mai amintim de ei.

— Să înțeleg totuși că tradiția povestirii și a poveștii — strălucită la noi — te-a asigurat în vreun fel, dîndu-ți măcar o liniște, un confort tehnic?

— Lucrurile nu-s chiar atît de simple. Căzînd în păcatul de a povesti, mă obsedează de la o vreme modalitățile sau tehnicile de a eluda, de a ocoli sau elimina ticurile narrative. Romanierul nu-l un povestitor. Blestemata artă de a povesti, cu care romanierul n-are ce

face, dar pe care tradiția noastră literară și-o pune în circă!

— De fapt, ce probleme și-au pus — ca să zic așa — problemele tehnice de construcție?

— Acestea, la un anumit moment, capătă o fantastică pondere materială. Practic, trebuie să minuești sute de destine, o copleșitoare materie narativă, peste toate zeci de mii de cuvinte. M-am speriat eu insumi de masa, de cuvinte care intră într-un asemenea ciclu. Cuvintele autorului sînt minime. În schimb, sînt cuvintele miilor de oameni care gîndesc și vorbesc într-o astfel de carte, care se mișcă în narațiuni autonome și succesive, aceste mișcări trebuind să îmbrace o pinză de cuvinte specifice ficciunii. Este apoi și universul în ansamblu, un univers cu totul diferit de-al nostru, al oamenilor de azi. Răscolind materia epocii, am adesea senzația șocantă că răscolesc lăvele de la Pompei. Lumea anului 1877 se află la o distanță aproape astrală față de noi, ca și lumea antică. Nimic din ceea ce e azi nu-și mai găsește atunci un echivalent, oricît de vag. Sentimente, mentalități, lexic, gramatică — totul diferă.

— Chiar și modul de a deschide o ușă diferă, probabil.

— Oho, cum încă! Doamnelor li se deschidea ușa, ceea ce azi nu se mai obișnuiește. Formulele de politețe din scrisorile epocii ni se par comice. Modul de a se îmbrăca al personajelor, moda deci, te obligă, pentru o clipă, să fii croitor, sau să știi cit un furnizor de pasmantieri, mătăsuri, blănuri, bijuterii, parfumuri.

— Vrei să spui că pentru fiecare categorie de personaje și-a trebuit o documentare specială?

— Nu se poate altfel. Mai ales în cazul meu, în cazul nostru, al celor care sîntem despărțiți de acea epocă prin cîteva cataclisme istorice. Unui romanier din epocă, oricărui, inclusiv Duiliu Zamfirescu, i-ar fi fost cu mult mai ușor. Ca să înțeleg destinul unui medic care opera rîniți la Plevna a trebuit, săptămîni în șir, să citesc chirurgie de război, să răsfoiesc cursurile școlii noastre de medicină, să citesc jurnalele medicilor de front, să rog un specialist să „pună în operă” pentru mine, inventarul chirurgical al epocii.

— Dar lumea animalieră? Există în ciclul „Zăpezilor” și un bogat compartiment animalier. N-o să-mi spui că te-ai dus și la grădina zoologică!

— Ce bine că remarci asta! E un lucru la care țin foarte mult. Palierele umane de viață se interferează, în viziunea mea, cu palierele vegetale și cel animal. Iartă-mă că vorbesc acum ca un naturalist. Dar iarăși e o problemă care ține de epocă. Altfel se comportau acum o sută de ani, în raporturile lor cu omul, animalele, în spațiul nostru. O scenă ca aceea din balta Dunării, pe care am descris-o în „Fluviile” — urmărirea calului Alcor — n-a mai putut fi văzută la începutul secolului, cînd în Cimpia Română au pătruns mașinile cu aburi de arat și triletar. Sînt apoi animalele care n-au depășit începutul de secol decît prin exemplare rare, încheindu-și definitiv cariera zoologică. Din acest punct de vedere, ciclul va însemna și romanul sfîrșitului unor specii. Inclusiv al unor specii umane.

— Ce loc ocupă Prințul în această zoologie?

— Prințul și alte personaje se includ acestui spectacol al unui sfîrșit de eră. El are destinul tragic al vulturilor pleșuvi, al strușionilor care urcă din terțiar pînă spre zorii epocii moderne, al pinilor giganti care se regăsesc la aceste dimensiuni doar în straturile carbonifere, al unor ființe incrementale la stadiul apogeic, sub forma rocilor scumpe.

— Este vorba de modelul din viață sau de Prințul din cartea ta?

— Ai pus o întrebare gîngășă. Unli c-titori, inclusiv critici, confundă materia artistică a ciclului cu materia istorică, personajele din carte cu personajele reale, încercînd să mă convingă că acestea au intrat de-a gata în roman. Trebuie să-l deziluzionez. Nimic din ce e real,

adică atestat documentar, nu intră te-quel într-o carte, prin simplul fapt că nu se poate. Un roman, dacă e roman, instituie, lucru știut, o altă realitate decît cea documentară. Întorcîndu-mă cu venerație spre bătrînul Tolstoi, trebuie să spun că al său Napoleon nu coincide prin nici o linie cu corsicanul care a invadat Rusia în 1812. Este Napoleonul de care a avut nevoie Tolstoi, nu cel real. Așa cum țarul din „Război și pace” este țarul de care a avut nevoie Tolstoi. Așa cum lupta de la Borodino este lupta pe care a dat-o Tolstoi, nu Kutuzov. Istoricii ruși se ceartă și azi cu imaginea pe care a dat-o Tolstoi bătăliei de la Borodino, deși „Panorama Borodino” de la Moscova, cea reconstituire cu păpuși a luptei, e recompusă mai mult după Tolstoi decît după actele din epocă.

— Ar însemna că luptele de la Rahova, Grivița sau Plevna, din „Zăpezile de acum un veac”, nu seamănă cu cele pe care le-au dat românii pe cîmpiile Bulgariei?

— Ba da. Sînt reconstituirii. Dar reconstituirii în regimul fictiv, ținînd de logica unor personaje și de logica artistică a evenimentelor. Aceste „logici” inventate devin un dictat pentru romanier. Nimeni nu știe ce a făcut Prințul în ziua de 30 august 1877, cînd s-a dat bătălia de la Grivița. El însuși nu notează, în jurnalul zilei, decît cîteva cuvinte. Dar eu sînt obligat să știu tot ce-a făcut el în ziua aceea. Cititorul nu m-ar fi tertat dacă Prințul ar fi lipsit din această luptă, pe baza faptului că el însuși este zgîrcit în acte cu imaginea sa. Eu a trebuit să știu totul despre Prinț, inclusiv cum îi mirosea pielea și cum se bărbierea.

— Se bărbierea singur?

— În campanie nu admtea să fie bărbierit de bărbierul din personal, folosea singur foarfecele, potrivindu-și barba într-un ciob de oglindă.

— Dar să nu intrăm în materia carnală a cărții... Alteceva volam să te întreb. Se spune că romanele tale au un registru teoretic care le apropie de eseu. Și s-ar putea chiar imputa că faci prea multă teorie în aceste cărți: o teorie a războiului, o teorie a dreptului internațional, o teorie sociologică, o teorie a specificului... Ai vrut probabil să impui, prin intermediul cărții, și niște idei anume despre om, despre istorie?

— Da. Și aceasta a fost și este o aventură: a ideilor. Cercetînd, apoi scriînd, am avut mereu senzația că descopăr cîte ceva, inclusiv idel. Nu la modul descoperirii științifice, ci la modul surprizei. Mișcarea însăși a evenimentelor m-a condus la aflarea unor sensuri pe care nu le-am găsit sublimat în cărțile de istorie consacrate epocii. Chiar spectacolul acestui război mi s-a înfățișat ca o articulare istorică de un tip aparte, fapt care îi conferă, în plan internațional, o anume unicitate. Să mă explic. În secolele precedente s-au petrecut multe confruntări între cele trei imperii — otoman, rus, austriac — care au provocat răscoliri în spațiul nostru. Și mai devreme, după căderea Constantinopolului, popoarele din acest spațiu au luptat cu otomanii, pe cont propriu sau în alianță, răscolind aceeași scenă a istoriei. Războiul din 1877—1878 a fost altceva. A fost o cruciadă, „ultima cruciadă”, cum i-am spus în romanul meu, un război participativ — alături de români și de ruși au participat la el aproape toți sud-dunărenii — avînd un final de anvergură universală: lichidarea Imperiului otoman. Nu mai este vorba deci nici de războaie locale, nici de înfrîngerii sau de victorii sub titlu personal. Miza războiului e aceeași cu cea din lungul secolului: eliberarea. Dar finalul este diferit și naște, practic, o lume nouă. Eliberații nu se desprind de un imperiu, ci îl zdrobesc. Ei nu cad nici în subordonarea față de alt imperiu, cum se întîmpla în trecut, ci se constituie în lumi libere, autonome. S-a deschis, dacă vrei, era războalelor de eliberare moderne, la capătul cărora, de fiecare dată, se află cîte un imperiu sfărîmat.

— Și semnificația pentru noi, românii, care a fost?

— E cuprinsă într-o epistolă a lui C. A. Rosetti: „Slăbiciunea turcilor înșală; și cînd sînt slabi ne dă în gura austriacului sau moscalului, cînd sînt tari vor să ne înghită ei”. Ei bine, prin actul de la 1877 n-am mai căzut în gura nimă-nui. Teoretic, actul de la 9 Mai putea rămîne valid și fără război, smuls pe cale diplomatică. Dar românii au participat la război, deși nu era imperios necesar. Semnificația acestui fapt? Ca să înțelegem diferența calitativă dintre participare și neparticipare, trebuie să spunem că în precedentele războaie ruso-otomane românii au fost uneori martori, alteori au participat simbolic, prin vîluntari. Tudor Vladimirescu s-a bătut și el, alături de ruși, la Plevna, în războiul din 1814, deci înainte de Valter Mărăci-neanu, dar el nu este un erou al eliberării de sub jugul turcesc. Iar fără propria lui revoluție de la 1821 n-ar fi existat în conștiința noastră. În aceeași condiție ca a lui Tudor în 1814 ni s-a propus să luptăm și în 1877. Dar noi am refuzat această ofertă, înțelegînd participarea la război nu sub titlul altcuiva, ci sub titlu propriu, ca acțiune armată a statului român. Aceasta însemna, dintr-o dată, că războiul era al nostru, exclusiv al nostru, indiferent de alte participări. Aceasta a și făcut ca România să declare Porții Otomane război pe cont propriu la 29 august 1877, cu mult înainte de trecerea Dunării. Vreau să spun că cele două acte — declarația de război către Poarta Otomană și proclamarea independenței la 9 Mai — sînt actele esențiale, care definesc în absolut poziția României, indiferent de destinul războiului care a urmat. Cartea s-a jucat de fapt la cele două date.

— Dacă înțelegem așa lucrurile, ar însemna ca evenimentele ce-au urmat, războiul adică, să facă, practic, inutil ciclul „Zăpezilor”.

— Ce și-am spus este conținutul volumului I din ciclul, „Ieșirea din iarnă”, la care lucrez acum și care va fi iarăși o carte autonomă. Da, această carte, a cărei ultimă pagină se isprăvește la 9 Mai, face, teoretic, inutil restul ciclului. Numai că istoria a continuat. Iar eu n-am nici o vină. Eu constat că a continuat. Gemenele actului de la 9 Mai s-a dezvoltat ulterior exploziv, românii au fost siliți să treacă Dunărea și să facă războiul. De ce? Fiindcă independența lor n-a fost recunoscută de către nimeni. Se pare că în istorie nu e destul să se proclame ceva, trebuie să și impui acel ceva. Iar impunerea s-a făcut, după cum știi, cu armele. Iată de ce restul ciclului se justifică.

— Dacă acum lucrezi la volumul I, asta înseamnă că vei publica „Ieșirea din iarnă” nu la sfîrșitul ciclului, în 1985, cum ai anunțat, ci mai curînd.

— Voi publica „Ieșirea din iarnă” chiar anul acesta. Cam spre sfîrșitul lunii august sper ca volumul să iasă în librării.

— Această scriere a cărților ciclului nu în succesiunea lor, ci pe sărite, nu și-a pus dificultăți în plus? Una era să fi făcut întii temelgia, apoi pereții și acoperișul, alta să pui această temelgie pe sub un edificiu ridicat.

— Din punctul meu de vedere, romanul în întregime lui se află sub forma șantierului, chiar dacă unele elemente constructive sînt gata. Va fi, desigur, dificilă etapa montajului final. Sper să apuc și ziua aceea.

— Dacă n-o să te distrugă criticii! Chiar astăzi auzii că cineva dintre critici are pregătît un atac menit, după el, să facă fîndări ciclului „Zăpezilor”. După provocarea lansată de Dan Zamfirescu în „România literară”, era de așteptat.

— Dan Zamfirescu, în „România literară”, a făcut un extravagant pariu pe capul meu, punîndu-mă în postura groznică a unui elefant în plină cursă. Mai exact obligat să alerge într-o competiție cu marile umbre. Poate că mi-a întins chiar și o cursă. Nu numai mie. Dar opiniile contradictorii sînt conținute în chiar tema tratată. Asupra războiului propriuzis s-au pronunțat păreri divergente, exaltante și negatoare, la aceeași tensiune înaltă.

— Ceea ce înseamnă că evenimentul n-a fost mediocru. Și, după cum se vede, nici cartea pe care i-ai închinat-o.

(Continuare în pagina 17)

ILIE PURCARU ■

Flacăra Redacția: București, Piața Școlii 1, căsuța poștală 3312, cod 71341. Telefoane: 17 60 10, 17 60 20. Interioare: Sector publiciști comentatori (Ilie Purcaru, Nicolae Cristache, Nelu Ionescu) - 2558, 2566; Secția politică-economică (Lionel Nițescu, N. Gr. Mărășanu, Ion D. Goia) - 2566; Secția cultură-cenaclu (George Arion) - 2560; Secția probleme social-cetățenești (Adrian Dohotaru) - 2566; Sector știință-sport (Ovidiu Ioanțoița, Liviu Timbus) - 2559; Secția reportaj-anchete (Mihai Pelin) - 2600; Scrisori, relații cu publicul (Mihai Stănescu, Marga Nedelea) - 2558; Sector fotoreportaj (Tudor OCTAVIAN) - 17 60 10 interior 2550; redactor șef adjunct (Nicolae ARSENIE - 17 60 10 interior 2122); redactor șef 17 60 10 interior 2176. Tiparul executat la Combinația Poligrafică „Casa Școlii”. Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM - Departamentul Export Import presă. P.O. BOX-136-137, telex: 1 1226, București strada 13 Decembrie. Redactor responsabil de număr: Mihai STĂNESCU.

Redactor-șef: ADRIAN PĂUNESCU